

Stimulering van lokale journalistiek in Nederland naar Engels model

De kansen en bedreigingen voor het toepassen van het BBC-model voor
stimulering van de lokale journalistiek in Nederland

M.F. van der Veen (s1341936)
Prof. dr. J.C. de Jong
Dr. A.W.M. Koetsenruijter
Master Journalistiek & Nieuwe Media
05-07-2019

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Samenvatting	6
1. Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Vraagstelling	7
1.3 Relevantie	8
1.4 Leeswijzer	9
2. Theoretisch kader: de toegevoegde waarde van lokale journalistiek	10
2.1 Crisis in de (lokale) journalistiek	10
2.2 Merit good	11
2.3 Gatekeeping	11
2.4 Community building	12
2.5 Democratie	13
2.6 Conclusie theorie	14
3. Methode: analyse van documenten en interviews	16
3.1 Opzet onderzoek	16
3.2 Grondige analyse documenten	16
3.3 Grondige analyse interviews	16
3.3.1 Verantwoording respondenten	17
3.3.2 Transcriberen en coderen	17
4. Het BBC-model: aanleiding en ontwerp	18
4.1 Context van het BBC-model	18
4.2 Grote lijnen BBC-model	19
4.3 De journalistieke achtergrond	20
4.4 De politieke achtergrond	21
4.4.1 Parlementaire vragen	22
4.4.2 Belastingvoordelen	22
4.4.3 Verwachtingen BBC-model	23
4.4.4 Andere maatregelen van de overheid	24
4.4.5 Motie voor versterking lokale journalistiek	24
4.5 Doelen van het BBC-model	24
4.6 Criteria voor samenwerking	25
4.6.1 Journalistieke kwaliteit en ervaring	25
4.6.2 Goede werkgever	26
4.6.3 Andere overwegingen	26
4.7 Voordelen samenwerking	26

4.8 Voorgenomen verspreiding journalisten	27
4.9 Kritiek bij presentatie ontwerpplannen	29
5. Uitvoering en evaluatie van de Local News Partnerships	31
5.1 Contracten met lokale media	31
5.2 Uitvoering Local Democracy Reporting Service (LDRS)	32
5.3 Uitvoering News Hub.....	34
5.4 Uitvoering Shared Data Unit (SDU)	34
5.5 Technische ondersteuning	36
5.6 Evaluatie van Local News Partnerships (LNP)	36
5.6.1 Algemene evaluatie van LNP.....	37
5.6.2 Evaluatie Local Democracy Reporting Service (LDRS).....	38
5.6.3 Evaluatie News Hub.....	39
5.6.4 Evaluatie Shared Data Unit (SDU).....	40
5.7 Kritiek op uitvoering van de plannen	41
5.8 Ontwikkelingen	41
5.9 Tussenbeschouwing.....	42
6. De mening van Nederlandse nieuwsprofessionals	43
6.1 De noodzaak van stimulering lokale journalistiek	43
6.2 Criteria die BBC stelt aan partners	45
6.3 Taakstelling journalisten	45
6.4 Local Democracy Reporting Service (LDRS).....	46
6.5 News Hub.....	47
6.6 Shared Data Unit (SDU).....	48
6.7 Andere investeringsmogelijkheden	48
6.8 Financiering van stimulering.....	49
6.9 De Nederlandse uitvoerder	50
6.10 Kansen voor het model in Nederland	50
6.11 Bedreigingen voor het model in Nederland.....	51
6.12 Algemeen oordeel over model.....	53
6.13 Invoering model in Nederland.....	54
7. In gesprek met Matthew Barraclough (directeur Local News Partnerships).....	55
7.1 Ontstaan Local News Partnerships.....	55
7.2 Reacties andere media	55
7.3 Opstartproblemen	55
7.4 Gebruikspercentage producties	56
7.5 Budget Local News Partnerships.....	56
7.6 Lessen uit beginnersfouten	56

7.7 Publiek en privaat geld	57
7.8 Invoering model in Nederland.....	57
8. Conclusie	59
Literatuurlijst.....	61
Bijlage 1: interviews.....	65
1.1 Gerard Schuiteman (bestuurder Regionale Publieke Omroep (RPO)).....	65
1.2 Jaap Visser (beleidsmedewerker media, Raad voor Cultuur).....	73
1.3 Kees Boonman (Journalist en Verenigd Koninkrijk-kenner)	78
1.4 Marc Visch (bestuurder Nederlandse Lokale Publieke Omroep (NLPO)).....	80
1.5 René van Zanten (directeur Stimuleringsfonds voor de Journalistiek)	91
1.6 Thomas Bruning (algemeen secretaris Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ)) ...	98
1.7 Matthew Barraclough (directeur Local News Partnerships (BBC)).....	103

Voorwoord

‘De dag die je wist dat zou komen is eindelijk hier. Ben je er klaar voor. Kun je dat ooit echt zijn?’ Jawel, ik ben er meer dan klaar voor om dit onderzoek aan de buitenwereld en aan u te presenteren. Ik hoop alleen wel dat deze scriptie betere recensies krijgt dan het hiervoor geciteerde Koningslied. Maar goed, dat is van later zorg.

Het onderwerp van deze scriptie, lokale journalistiek, had al vroeg mijn interesse. De lokale Zeeuwse krantjes, ‘De Bode’ en ‘De Faam’, las ik bijna wekelijks en ‘Omroep Zeeland’ was naast ‘Radio 1’ een zender die vaak aanstond. Het boeide me dat nieuws niet alleen te maken had met zaken op afstand, maar dat nieuws ook kon gaan over mensen en plaatsen die ik herkende uit mijn eigen omgeving. De BBC kende ik vooral van de schitterende documentaires, maar het intrigeerde mij dat zo’n grote globale organisatie in wilde zetten op het ‘kleine’ lokale nieuws.

Toen het scriptieonderwerp ‘stimulering van lokale journalistiek’ werd gepresenteerd en daarbij ook de al bestaande projecten wereldwijd werden genoemd werd ik hier enthousiast van en besloot ik me in te schrijven. Van het stimuleringsgedeelte wist ik nog weinig, maar gelukkig hadden Prof. dr. Jaap de Jong en Dr. Willem Koetsenruijter hier net onderzoek naar gedaan voor de gemeente Leiden en waren ze op dat moment bezig met een nieuw onderzoek voor de provincie Zuid-Holland. Deze onderzoeken waren een goede bron van informatie voor mij. Verder heeft de persoonlijke en waar nodig kritische begeleiding van Jaap de Jong mij erg geholpen, dank daarvoor. Ook wil ik alle geïnterviewden bedanken, zij hebben de informatie gegeven die niet via boeken of internet te verkrijgen was en hebben mij inzicht gegeven in de redelijk complexe wereld van lokale journalistiek.

Ik hoop dat u door deze scriptie net als ik ontdekt dat lokale journalistiek een relevant en urgent onderwerp is, waar nog lang niet genoeg onderzoek naar gedaan is. Ik wens u voor nu veel plezier met lezen.

Samenvatting

De aanleiding voor het schrijven van dit onderzoek werd gevormd door de zorgen die er zijn over de lokale journalistiek die zich wereldwijd in zwaar weer bevindt. Kritische lokale journalistiek zit in de verdrukking door bezuinigingen als gevolg van onder andere dalende advertentie-inkomsten, concurrentie van het internet en de toenemende invloed van het bedrijfsleven. Hierdoor vindt op lokaal niveau onvoldoende controle plaats van de macht. Deze problemen spelen ook in Nederland, ook hier is de lokale journalistiek onvoldoende in staat om de lokale raden te controleren. In onder andere Nieuw-Zeeland, de Verenigde Staten en meerdere Europese landen werd besloten om fondsen op te richten om de lokale journalistiek te stimuleren. In Engeland besloot de BBC in mei 2016 om per jaar ongeveer 9,5 miljoen euro te investeren in 150 lokale journalisten. Deze journalisten kwamen in dienst bij lokale media verspreid over het hele land. De taak van deze journalisten is om verslag te doen van lokale autoriteiten en lokaal beleid voor de lokale media en voor de BBC.

Ook in Nederland wordt nagedacht over oplossingsrichtingen. Er is nog weinig informatie over het BBC-model in Nederland bekend en wetenschappelijke informatie ontbreekt volledig. Dit onderzoek is daarom van toegevoegde waarde voor een beter begrip van het BBC-model en de mogelijke kansen voor dit model in Nederland. De hoofdvraag is dan ook: Wat zijn de kansen en bedreigingen voor het toepassen van het BBC-model voor stimulering van de lokale journalistiek in Nederland?

De werkwijze bestond uit het analyseren van de ontwerpplannen, uiteindelijke plannen en de evaluatie van het BBC-model. Daarnaast werden de documenten bestudeerd van betrokken organisaties als de News Media Association (NMA), de National Union of Journalists (NUJ) en de Engelse overheid. Verder werd gekeken naar de kritiek die geuit is door verschillende partijen. Een grote bron van informatie vormden de interviews die afgenomen zijn met Nederlandse nieuwsspecialisten en de directeur van het Engelse stimuleringsmodel.

Wat buiten dit onderzoek valt is het interviewen van Engelse critici en het uitvoeren van een eigen evaluatie door bijvoorbeeld het bestuderen van producties die door stimulering van het BBC-model tot stand zijn gekomen.

De belangrijkste conclusies van dit onderzoek zijn dat kansen voor dit model zeker aanwezig zijn, er is onder andere, net als in Engeland, dringende behoefte aan stimulering. En bepaalde focuspunten van het model, zoals de nadruk op controle van lokale overheden, zijn ook in Nederland meer dan welkom. Maar de bedreigingen zijn in de meerderheid en lijken een opeenstapeling van moeilijk te overkomen hindernissen. Eerst zullen in Nederland grote veranderingen plaats moeten vinden in en om het medialandschap op zowel lokaal, regionaal als landelijk niveau. Gekeken zou moeten worden naar de mogelijkheid van het op- en inrichten van een organisatie waarin voor al deze verschillende niveaus van nieuws brengen ruimte is. Pas dan zou er ook ruimte kunnen ontstaan voor het implementeren van een model als de Local News Partnerships.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

‘Deze situatie broeit al jaren ... Jullie, media, jullie zijn de spreekbuis van deze overheid, daardoor was dit mogelijk’ (Sikkema, 2017). Dit was de reactie van een inwoner uit de Londense wijk Grenfill een dag nadat 71 mensen door een brand in een woontoren om het leven waren gekomen. Met de klachten van de bewoners over de brandgevaarlijkheid van de flat die naar het gemeentebestuur werden gestuurd, was in de loop van de tijd niets gedaan. In een column in *The Guardian* op 25 juni 2017 werd gesteld dat het anders geweest zou zijn als goede lokale journalisten de autoriteiten voortdurend kritisch bevraagd hadden. De column beschreef ook dat wat in Grenfill gebeurde kenmerkend was voor een groot gedeelte van de Britse lokale journalistiek. De concurrentie van het internet, slecht management en de grote invloed van het bedrijfsleven bedreigden volgens de schrijfster van de column de onafhankelijke journalistiek (Sikkema, 2017).

En ook in Nederland bestaan zorgen over de staat van de lokale journalistiek en de waakhondfunctie die zij op lokaal vlak zou moeten vervullen. Door tegenvallende advertentie-inkomsten wordt er bezuinigd en krimpen de krantenredacties. Vroeger waren de tribunes bij gemeenteraadsvergaderingen bezet door vertegenwoordigers van verschillende kranten. Nu zit er vaak maar een journalist of geen (Sikkema, 2017). In een enquête die door *Nieuwsuur* werd gehouden onder 1655 raadsleden van gemeenteraden in heel Nederland gaf 45 procent aan de regionale en lokale pers niet in staat te zien om de veranderingen (naar aanleiding van het overhevelen van Rijkstaken naar gemeenten) kritisch te volgen. In het NOS-artikel over de enquête komt ook Quint Kik van het Stimuleringsfonds van de Journalistiek aan het woord. Uit zijn onderzoek bleek dat bij 80 procent van de gemeenten de politiek niet meer door journalisten gevolgd wordt. En de berichtgeving die er is, gaat vaak over oppervlakkige zaken en volgt de bronnen die aangeleverd worden (Janssen, 2015).

Maar niet alleen in Nederland en Engeland zit de lokale kritische journalistiek in de verdrukking. Het speelt in meerdere Europese landen en ook in de Verenigde Staten (Benson, 2017). In verschillende landen wordt nagedacht over hoe het tij te keren is. Twee voorbeelden daarvan zijn Denemarken en Engeland. In Denemarken subsidieert de Deense centrale overheid structureel de lokale redacties. En in Engeland besloot de BBC in mei 2016 om per jaar ongeveer 9,5 miljoen euro te investeren in 150 lokale journalisten. Deze journalisten komen in dienst bij lokale media verspreid over het hele land. De taak van deze journalisten is om verslag te doen van lokale autoriteiten en lokaal beleid voor de lokale media en voor de BBC. In 2019 moeten er nog eens vijftig journalisten bijkomen (De Jong & Koetsenruijter, 2016).

1.2 Vraagstelling

In Nederland wordt ook nagedacht over hoe de lokale journalistiek versterkt kan worden. En in sommige gevallen worden daadwerkelijk ook stappen ondernomen in het opzetten van fondsen. Dit

gebeurt voornamelijk niet op landelijk niveau, maar wel op gemeentelijk niveau. Verschillende steden hebben fondsen opgezet om lokale onderzoeksjournalistiek te bevorderen. Voorbeelden daarvan zijn Leiden, Tilburg en eerder al Amersfoort. En wellicht zullen er nog meer volgen, aangezien er ook in steden als Almere en Haarlem onlangs al stadsdiscussies over deze mogelijkheden gevoerd zijn.

In deze scriptie wordt uitgezocht wat de mogelijkheden zijn voor het opzetten van een landelijke stimuleringsfonds van de Nederlandse lokale journalistiek. In Nederland bestaat al een fonds voor lokale onderzoeksjournalistiek¹, maar deze stimulering is niet structureel en mist de stevige basis van een nationale organisatie met gedegen ervaring. Het fonds dat als voorbeeld dient in deze scriptie is het BBC-model. Dit model is namelijk het meest gedetailleerd uitgewerkt en over dit model is de meest toegankelijke informatie beschikbaar. Verder is de BBC een wereldwijd gerenommeerde nieuwsorganisatie met een bepaalde voortrekkersrol en dit maakt hun opgerichte lokale-nieuwsmodel nog meer de moeite waard om te onderzoeken. De onderzoeksvraag die in deze scriptie beantwoord wordt is als volgt: Wat zijn de kansen en bedreigingen voor het toepassen van het BBC-model voor stimulering van de lokale journalistiek in Nederland?

1.3 Relevantie

De termen ‘fake news’ en ‘alternative facts’ zijn niet meer weg te denken uit het journalistieke vocabulaire. De media en haar verslaggeving liggen meer dan ooit onder een vergrootglas. Dit heeft onder meer te maken met een afnemend vertrouwen in sociale instituties in het algemeen en in media in het bijzonder. Als gevolg hiervan groeit de kloof tussen journalistiek en burgers (Hermans, Schaap, Bardoel, 2014, p. 642). De journalistiek lijkt haar bestaansrecht te moeten bewijzen en verdedigen. Een manier om aan te tonen dat de journalistiek ertoe doet is door het verrichten van gedegen en betrouwbare onderzoeksjournalistiek. Op deze manier kan zij het verschil maken in een wereld die steeds meer bestaat uit eigen waarheden en ‘nieuws-bubbels’. Maar waar op landelijk niveau al beperkte middelen zijn voor diepgravende journalistiek, zijn daar op lokaal niveau nog minder tot geen middelen voor.

De discussie over hoe en of de lokale journalistiek gesteund moet worden, wordt volop gevoerd. Zoals eerder vermeld worden deze discussies gevoerd in verschillende landen en dichterbij huis ook in verschillende Nederlandse gemeenten. En ook op landelijk niveau wordt er gesproken over het wel dan niet subsidiëren van regionale en lokale journalistiek. Een voorbeeld hiervan vinden we in een brief van toenmalig staatssecretaris Sander Dekker aan de Tweede Kamer op 14 juli 2017. Dekker gaat in deze brief in op de aangenomen motie van de Kamerleden Heerma en Mohandis. In deze motie werd opgeroepen tot een onderzoek naar de toekomst van de onafhankelijke journalistiek in Nederland. De staatssecretaris laat weten dat er een onderzoek gestart is en dat er tegelijkertijd ook gekeken moet worden naar hoe in andere landen het functioneren van de lokale en regionale nieuwsvoorziening versterkt wordt. De vragen die Dekker hierover stelt, met nadruk op het versterken

¹ <https://onderzoeksjournalistiek.org/>

van lokale en regionale journalistiek, zijn als volgt: ‘Zijn er voorbeelden van innovatieve journalistieke aanpakken (in andere landen) die de nieuwsvoorziening versterken? Werken publieke en private journalistieke organisaties (in andere landen) goed samen en zo ja, hoe doen ze dat?’ (Dekker, 2017, p. 10). Dekker stelde dat het toenmalige kabinet geen extra budget beschikbaar stelde voor het investeren in regionale of lokale journalistiek (Dekker, 2017). Maar het huidige kabinet Rutte III heeft in haar regeerakkoord aangekondigd structureel vijf miljoen uit te trekken voor bevordering van onderzoeksjournalistiek. Zij zegt hierover: ‘Deze vorm van journalistiek staat onder druk, maar is van vitaal belang voor de controlerende taak die de journalistiek heeft’ (Rutte e.a., 2017). En in een vervolgbrief van minister Slob (basis- en voortgezet onderwijs en media) op 17 november 2017 wordt benadrukt dat regionale en lokale journalistiek een aandachtspunt zijn bij het nadenken over het besteden van het extra geld voor onderzoeksjournalistiek (Slob, 2017).

1.4 Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken zal een antwoord worden gegeven op de vraag wat de kansen en bedreigingen voor het toepassen van het BBC-model in Nederland zijn. In het theoretisch kader zullen de volgende onderwerpen behandeld worden: de huidige crisis in de (lokale) journalistiek (2.1), de theorie van *merit goods* (2.2) en de verschillende toegevoegde waarden van lokale onderzoeksjournalistiek (2.3-2.5). En het hoofdstuk wordt afgesloten met een korte conclusie (2.6). In het derde hoofdstuk, methode, zal eerst de opzet van het onderzoek beschreven worden en daarna de verschillende onderzoeksmethoden. In hoofdstuk vier zal het BBC-model verduidelijkt worden door de documenten van de BBC en het Britse parlement. Het volgende, vijfde, hoofdstuk zal de huidige samenwerking binnen Nederland tussen landelijke en regionale/lokale journalistiek tonen en de discussie die gevoerd wordt op bestuurlijk niveau over eventuele intensievere samenwerking. Het zesde hoofdstuk zal de resultaten laten zien van de interviews die met verschillende specialisten gevoerd zijn. En tot slot zal in de conclusie een definitief antwoord gegeven kunnen worden op de onderzoeksvraag.

2. Theoretisch kader: de toegevoegde waarde van lokale journalistiek

In dit hoofdstuk staat de theorie centraal die ten grondslag ligt aan stimuleren van lokale onderzoeksjournalistiek. Als eerste wordt stilgestaan bij hoe de lokale journalistiek er op dit moment voorstaat (2.1). De vraag die daarna beantwoord wordt is: hoe moet lokale journalistiek op economisch vlak ingeschaald worden en welke gevolgen heeft dat (2.2)? En wat zijn eigenlijk de toegevoegde waarden van lokale onderzoeksjournalistiek (2.3-2.5)? Het hoofdstuk wordt afgesloten met een korte conclusie die de theorie samenvat (2.6).

2.1 Crisis in de (lokale) journalistiek

De journalistiek en met name de lokale journalistiek bevindt zich in een crisis. Zo opent Ali (2016) zijn artikel 'The merits of merit goods'. Hij stelt hierin de lokale journalistiek centraal en hoe de crisis in de lokale journalistiek opgelost zou moeten worden (p. 105). Hoe deze crisis ontstond, behandelt Benson (2017) uitgebreid in zijn artikel 'Can foundations solve the journalism crisis'. Verschillende factoren liggen ten grondslag aan de crisis: de consolidatie van een commercieel internet, afname van het aantal gedrukte advertenties en de magere vervanging hiervan door onlineadvertenties en de maatschappelijk financiële crises van 2001 en 2008. In de Verenigde Staten daalde tussen 2005 en 2016 de advertentie-inkomsten van 49 miljard naar net iets meer dan 18 miljard. En in de bezuinigingen die volgden raakten 20.000 van de in totaal 60.000 fulltimers in de krantenjournalistiek hun baan kwijt. Benson noemt de huidige staat van de journalistiek een duidelijk geval van het *falen van de markt* en roept op om in navolging van West-Europese landen — de ondersteuning van filantropische fondsen schiet volgens Benson te kort — de Amerikaanse staat te laten investeren in de journalistiek om pluralisme in de pers te behouden (p. 3).

Maar ook op lokaal Nederlands niveau is er sprake van crisis (Beunders e.a., 2015). De Commissie Brinkman stelde in 2009 vast dat de nieuwsvoorziening in het land en in het bijzonder in de regio onder druk stond. In het rapport worden dezelfde oorzaken voor deze teruggang genoemd als in het artikel van Benson: teruglopende advertentie-inkomsten en de komst van internet dat niet de gewenste inkomsten opleverde. Hierdoor neemt het aantal journalisten bij regionale en lokale dagbladen af en daalt het aantal abonnees (p. 14). Ook Buijs (2014) schetst het beeld van dalende oplages bij regionale kranten. De positie van regionale kranten in hun verspreidingsgebied verzwakt. Al in de jaren tachtig van de 20^e eeuw zette de structurele daling van de regionale dagbladsector in. Hier noemt Buijs verschillende redenen voor: de mobiliteit van mensen neemt toe en dit leidt tot minder betrokkenheid bij de eigen leefomgeving en dus minder behoefte aan een 'eigen' krant, regionale kranten worden, meer nog dan landelijke kranten, doorgegeven aan anderen, door internet kunnen mensen op elk gewenst moment gratis aan informatie komen over hun stad en regio, betalende lezers vergrijzen en tot slot individualiseert de gebruikersmarkt (Buijs, 2014, p. 7). Nielsen (2015)

noemt als gevolg van al deze wereldwijde kleine crises in de lokale journalistiek dat investeerders hun interesse in de lokale krantensector hebben verloren, doordat ze weinig potentieel voor groei zien. Dit is te zien in de ineens stortende marktwaarde van beursgenoteerde lokale krantenfirma's. Na de wereldwijde financiële crisis en de voortdurende recessies in verschillende landen veranderde de advertentiemarkt op manieren die het moeilijk maken lokale content te produceren. Facebook, Google en andere digitale grootmachten spelen hierin een grote rol. Zij bieden steeds meer lokaal georiënteerde vormen van adverteren en maken daarmee met name lokale media minder onderscheidend. De aanname van Nielsen is dan ook dat door de ontwikkelingen in de mediawereld met betrekking tot print, televisie en digitale media betekenen dat we het bestaan van lokale journalistiek niet langer meer als vanzelfsprekend kunnen zien (Nielsen, 2015, p. 23).

2.2 Merit good

Ali (2016) beargumenteert overtuigend dat het van belang is lokale journalistiek niet langer als een *public good* te zien, maar eerder als een *merit good*. Het begrip *merit good* werd geïntroduceerd door Richard Musgrave in een artikel in 1956. *Public goods* en *merit goods* zijn allebei goederen die niet voldoende worden geproduceerd door de markt en waar consumenten te weinig in investeren. Maar die ondanks deze twee factoren toch geleverd moeten worden. Maar waar *public goods* alleen geleverd worden als ze ook geconsumeerd worden, moeten *merit goods* ongeacht het consumptiegedrag van consumenten geleverd worden (p. 107).

Als lokale journalistiek inderdaad wordt erkend als *merit good*, dan moet de benadering volgens Ali (2016) van lokaal nieuws door regelgevers binnen de verschillende mediabestellen substantieel veranderen. Wet- en regelgeving moeten ervoor zorgen dat lokaal nieuws altijd toegankelijk is op verschillende mediaplatforms. Aandeelhouders en regelgevers moeten in overleg besluiten hoe ze de verschillende categorieën met betrekking tot lokaal nieuws gaan definiëren. Tot nu toe waren de aandeelhouders in de mediawereld volgens Ali onwillig om hierover het gesprek aan te gaan (pp. 120-121). Ook De Jong en Koetsenruijter (2016) pleiten in hun onderzoeksrapport over de lokale Leidse journalistiek en hoe die versterkt kan worden, om in navolging van Ali, lokale journalistiek als een *merit good* te beschouwen (pp. 29-31).

Als lokaal nieuws voortaan als *merit good* benaderd wordt, geeft dit rechtvaardiging voor cross-mediale subsidie en voor toenemende overheidssteun door regelgeving op basis van een gezonde economische theorie. Ali sluit als volgt zijn artikel af: 'We can no longer repeat the mantra that "local news matters" and expect something to change' (Ali, 2016, p.124).

2.3 Gatekeeping

Wetenschappers, activisten en politici laten zich duidelijk horen in het debat over de crisis in de journalistiek (Ali, 2016). Zij leggen de nadruk op het belang van journalistiek voor een gezonde democratie (p. 105). Ook De Jong en Koetsenruijter (2016) benadrukken dit, de journalistiek wordt

vaak de vierde macht genoemd. Zij controleert de wetgevende, de uitvoerende en de rechtsprekende macht, ze is de ‘gatekeeper’. Journalistiek is de bewaker van de democratie, want zonder nieuwsmedia kunnen burgers de autoriteiten niet controleren. En omgekeerd geldt ook dat regering en parlement afhankelijk zijn van de pers om het volk te informeren over het werk dat door politici uitgevoerd wordt (pp. 31-32). Benson (2017) noemt als voorbeeld kranten in de middelgrote steden in de Verenigde Staten die door dalende advertentie-inkomsten hard zijn geraakt. Deze kranten bezuinigden drastisch op onderzoeksjournalistiek. En hiermee ondermijnen ze volgens Benson hun vermogen om als ‘waakhond’ op te treden (p. 3).

In het debat over de huidige crisis in de journalistiek draait het volgens Ali (2016) vooral om de lokale journalistiek en onderzoeksjournalistiek die uitgevoerd moeten worden door professionele journalisten. Deze vormen van journalistiek zijn nodig, zo is de consensus, om kiezers te informeren, om ambtenaren ter verantwoording te kunnen roepen, consumenten te assisteren in het maken van een geïnformeerde keuze en individuen te helpen in hun dagelijks leven (pp. 105-106). De onderzoekers Williams, Harte en Turner onderkennen dezelfde functies van de lokale journalistiek (Nielsen, 2015). Ze halen hierbij een onderzoeker aan (Franklin, 2006) die specifiek ingaat op de functie van lokale kranten. De kranten zijn er volgens Franklin om onafhankelijk en kritisch commentaar te geven op lokale zaken die spelen (Nielsen, 2015, p. 312).

In zijn proefschrift ‘Regiojournalistiek in spagaat’, benadrukt Buijs (2014) de waakhondfunctie van met name de regionale kranten. Hij haalt hierbij het rapport van de commissie Brinkman (2009) aan: ‘Zonder hen (de regionale kranten) valt de belangrijkste producent van onafhankelijke berichtgeving en de belangrijkste onafhankelijke waakhond van het publieke domein in de regio weg’ (Buijs, 2014, p.9). In een ander onderzoek (Pleijter, 2010) dat Buijs noemt, wordt nogmaals beschreven dat met het wegvallen van regionale kranten een gat in de informatievoorziening zal vallen en dat in veel gemeenten geen waakhond van de lokale democratie meer zal zijn (p. 9).

Weinig onderzoekers noemen de mindere kanten van de lokale journalistiek. Nielsen (2015) doet dit wel in zijn boek ‘The decline of newspapers and the rise of digital media’. Hij noemt als zwakte de relatief slechte kwaliteit van de huidige lokale journalistiek. Maar tegelijk erkent hij het belang van lokale journalistiek. ‘Lokale journalistiek speelt haar rollen niet altijd goed, maar de rollen die ze speelt zijn belangrijk’ (Nielsen, 2015, p.20).

2.4 Community building

Lokale journalistiek is volgens Ali (2016) ook de sleutel in het verbinden van gemeenschappen met grotere ideeën als democratie en de publieke sfeer. Lokaal nieuws is essentieel voor solidariteit binnen gemeenschappen, besef van identiteit en het dagelijks leven van mensen (p. 109). De Jong en Koetsenruijter (2016) bevestigen het belang van nieuwsmedia voor *community building*. Nieuwsmedia vormen volgens hen een platform voor discussie en opinie. Dagelijks zorgen media voor duiding en analyse. Daarnaast zetten journalisten bepaalde onderwerpen op de maatschappelijke agenda. Met al

deze activiteiten zorgen nieuwsmedia voor cohesie in gemeenschappen. Burgers voelen zich verantwoordelijk en betrokken bij hun omgeving. Dit alles geldt voor nationaal nieuws, maar in nog sterkere mate voor lokaal nieuws. De onderzoekers halen een onderzoek aan uit 2016 van Hellekant waaruit bleek dat journalistiek een gemeenschappelijke lokale identiteit en gedeelde geografische afkomst kan scheppen. En een ander onderzoek van Richards uit 2013 liet zien dat journalistiek bijdraagt aan het sociaal kapitaal in een gemeenschap. En ook de onderzoekers Wadbring en Bergström wezen in hun onderzoek uit 2015 op de functie van journalistiek als sociaal bindmiddel en plaats voor debat binnen gemeenschappen (De Jong & Koetsenruijter, 2016, p. 5). Het onderzoek van Buijs (2014) richt zich specifiek op regionale kranten en hun maatschappelijke belang. De krant in het algemeen is volgens hem een referentiepunt voor een groot deel van de bevolking. Ze zorgt voor binding door een dagelijks terugkerende gemeenschappelijke ervaring en de krant draagt bij aan het scheppen van een gemeenschappelijk idee van wat de werkelijkheid is. En in het geval van regionale of stedelijke kranten scheidt de krant een gemeenschappelijk referentiekader, een *imagined community*. Regionale kranten kunnen bij de bewoners van een bepaalde stad, regio of provincie het gevoel versterken bij een bepaalde lokale of regionale cultuur te horen. In de krant moeten lezers hun band met hun omgeving herkennen. Een regionale krant ontleent zijn bestaansrecht aan de band die bestaat tussen redactie, lezer en regio (Buijs, 2014, pp. 9-10). Hermans, Schaap en Bardeel halen onderzoek van McLeod (1996) aan die het als een grote verantwoordelijkheid van regionale media ziet om burgers aan te moedigen om betrokken te raken bij hun lokale omgeving. De onderzoeker ziet de regionale media als meer capabel dan de nationale media om burgers bij hun omgeving te betrekken (Hermans, Schaap, Bardeel, 2014, p. 642).

2.5 Democratie

De toegevoegde publieke waarde van nieuws wordt vaak bekeken door het prisma van haar relatie tot democratie. De sleutel tot dit idee is dat burgers die hun beslissingen maken op basis van accurate, betrouwbare en waar nodig tegenstrijdige informatie een representatieve democratie het best in staat stellen om goed te besturen (Nielsen, 2015, p. 311). Ook Bakker en Bosch benadrukken deze functie van de media. Kennis uit eerste hand bij burgers is in de meeste gevallen niet beschikbaar en de media vullen dit gat. Hierdoor beschikken burgers over informatie waardoor ze deel kunnen nemen aan het democratisch proces door te stemmen, discussiëren of op een andere manier betrokken zijn. ‘Voor een democratie is de informatievoorziening door middel van de media dan ook een belangrijke vereiste’ (Bakker & Bosch, 2011, p. 20).

Met betrekking tot het effect van lokale journalistiek op de democratie, noemt Ali (2016) de opkomst van kiezers bij verkiezingen. Uit onderzoek van Oberholzer-Gee en Waldfogel bleek namelijk dat de opkomst bij de verkiezingen van volgers van lokaal nieuws met vier procentpunten steeg (p. 109). De Jong en Koetsenruijter (2016) halen verschillende andere onderzoeken aan die de invloed van lokale journalistiek op democratie onderschrijven. Onderzoek van Putnam (2000) toont

aan dat het politieke engagement in een gemeenschap afhankelijk is van de mate waarin burgers het lokale nieuws volgen. Ander onderzoek uit 2017 van Hess en Waller laat zien dat de kwaliteit van lokale nieuwsmedia maatschappelijke betrokkenheid vergroot (p. 32). En een Deens onderzoek van Baekgaard en anderen uit 2014 onderbouwt dat ook de opkomstcijfers bij lokale verkiezingen blijken samen te hangen met de kwaliteit van lokale nieuwsmedia. De onderzoekers kregen door middel van enquêtes informatie van 267 van de 272 Deense gemeenten (p. 521). Zij onderzochten of er een verband is tussen het hebben van actieve lokale nieuwsmedia en de opkomst van kiezers bij gemeenteraadsverkiezingen. Hoewel de sociaal-demografische redenen het belangrijkste zijn in het opstuwen van de opkomst van het aantal kiezers, is de verslaggeving van lokale nieuwsmedia een belangrijke variabele. De resultaten van het onderzoek suggereren dat de opkomst van kiezers toeneemt als lokale media politiek relevante informatie aanbieden (p. 529).

De Jong en Koetsenruijter (2016) zien lokale journalistiek als middel om de kloof tussen burger en overheid te dichten. Door middel van nieuwsmedia kunnen beide partijen elkaar ontmoeten en met elkaar in debat. Argumenten kunnen geïkt worden en meningsverschillen mogelijk worden opgelost (p. 32). Ook Beunders (2015) stelt in de studie ‘nieuwsvoorziening in de regio 2014’ dat lokale en regionale media in gemeenten een toegevoegde waarde hebben. Deze toegevoegde waarde bestaat uit meerdere facetten. De lokale media doen ten eerste onafhankelijk verslag van wat zich voordoet in de gemeenteraad en bij het college van burgemeester en wethouders. Ten tweede zijn journalisten in staat zaken te duiden: ze geven uitleg, ze verklaren of plaatsen zaken in een context. Als derde doen media verslag van publieke aangelegenheden die niet in de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders aan de orde komen. En tot slot weet de lokale journalistiek door onderzoek onder lezers, kijkers en luisteraars beter dan gemeenten wat burgers interessant en belangrijk vinden. Concluderend, lokale media vervullen volgens Beunders in gemeenten waar zij goed vertegenwoordigd zijn een bemiddelende rol tussen gemeente en burger. En dit uit zich vooral in verslaggevende en duidende zin (Beunders, 2015, p. 3).

2.6 Conclusie theorie

De lokale journalistiek zit in een crisis onder andere door afnemende abonnee-aantallen, de komst van het internet en teruglopende advertentie-inkomsten. Hierdoor is minder geld beschikbaar voor onderzoeksjournalistiek en dit verzwakt de waakhondfunctie van de journalistiek. Ali (2016) pleit voor een andere benadering van lokale journalistiek. In plaats van een *public good* moet lokale journalistiek aangemerkt worden als een *merit good*. Op deze manier kan cross-mediale subsidie gerechtvaardigd worden op basis van gezonde economische theorie. Lokale journalistiek heeft een toegevoegde waarde in de maatschappij. Als vierde macht en gatekeeper informeert zij de burgers van zaken die spelen en controleert zij de lokale macht. Journalistiek op lokaal niveau heeft ook een verbindende functie. Mensen ontlenen een gemeenschappelijke identiteit aan ‘hun’ lokale krant en zender. Daarnaast is lokale journalistiek een stimulans voor de lokale democratie. Mogelijke positieve

gevolgen zijn dat de kiezersopkomst bij verkiezingen stijgt, de kloof tussen gemeente en burger wordt overbrugd en het politieke engagement in een gemeenschap groeit.

3. Methode: analyse van documenten en interviews

Om tot een antwoord op de onderzoeksvraag te komen, zijn er verschillende onderzoeksmethodes nodig. Deze onderzoeksmethoden, kwalitatieve inhoudsanalyse en diepte-interviews, zullen in de hier volgende paragrafen worden toegelicht. Maar daarvoor wordt eerst een breder beeld geschetst van het soort onderzoek en de bronnen die gebruikt worden.

3.1 Opzet onderzoek

Om een duidelijk zicht te krijgen op de kansen en bedreigingen van het toepassen van het Britse stimuleringsmodel voor lokale journalistiek in Nederland, is het belangrijk dat de documenten van de verschillende betrokken partijen bestudeerd worden. Als eerste zijn dat de documenten van de BBC (British Broadcasting Corporation) met betrekking tot het stimuleren van lokale journalistiek. Als tweede worden de documenten van het Britse parlement onderzocht waarin wordt gesproken over het lokale-nieuwsproject van de BBC. Ook documenten en artikelen van de News Media Association (NMA) en de National Union of Journalists (NUJ) zullen bestudeerd worden, omdat dit twee partijen in Engeland zijn met grote journalistieke invloed. Verder zal door middel van interviews geprobeerd worden meer inzicht te krijgen in de kansen en uitdagingen voor het toepassen van het BBC-model in Nederland. De onderzoeksmethoden die gebruikt zullen worden zijn kwalitatief. Dit omdat het in dit onderzoek draait om het verkrijgen van meer inhoudelijke kennis.

3.2 Grondige analyse documenten

De documenten van de BBC, het Britse parlement, de NMA en de NUJ zullen grondig geanalyseerd worden. Met de analyse wordt gezocht naar opvallende zaken en patronen. (Koetsenruijter & Van Hout, 2014, pp. 168-169). De analyse van de verschillende documenten heeft als doel om meer inhoudelijke kennis te krijgen van het al bestaande Britse model voor stimulering van lokale media, de discussies die hierover gevoerd zijn in het Britse parlement. Van de BBC zullen de belangrijkste documenten met betrekking tot het tot stand komen van het fonds voor stimulering van lokale journalistiek bestudeerd worden. Verder zullen de stukken die in het Britse parlement behandeld zijn over het plan van de BBC gelezen worden. Ook de documenten en artikelen van de NMA zullen grondig geanalyseerd worden. En als laatste zullen ook de documenten en artikelen van de NUJ onderzocht worden.

3.3 Grondige analyse interviews

Om meer inzicht te krijgen in de toepasbaarheid van het Engelse model in Nederland zullen semigestructureerde interviews afgenomen worden met specialisten op dit gebied. Een vragenprotocol zal de leidraad van de interviews vormen (Mortelmans, 2007, p. 217). Meer informatie over de specialisten die geïnterviewd worden staat in paragraaf 3.3.1. En in paragraaf 3.3.2 zal een nadere toelichting gegeven worden op hoe de interviews getranscribeerd en gecodeerd worden. Het doel van

kwalitatieve interviews is om zoals Mortelmans (2007) het zegt: ‘Als een mijnwerker te graven naar de kennis die aanwezig is in het hoofd van de geïnterviewde’. Een goede interviewer probeert door zijn zorgvuldig gekozen vragen en vraagtechnieken te zoeken naar verborgen wetenschappelijke kennis die nog niet eerder ontwikkeld is (Mortelmans, 2007, p. 208).

3.3.1 Verantwoording respondenten

De personen die geïnterviewd zullen worden bestaat uit specialisten op het gebied van de Nederlandse journalistiek, mensen met kennis van de samenwerkingen die al bestaan tussen de landelijke, regionale en lokale nieuwsorganisaties en de directeur van het stimuleringsfonds van de BBC. De volgende mensen zullen geïnterviewd worden:

- Kees Boonman (journalist en kenner van Engeland en de BBC)
- Thomas Bruning (algemeen secretaris van Nederlandse Vereniging voor Journalisten)
- Gerard Schuiteman (bestuurder Regionale Publieke Omroep)
- Marc Visch (bestuurder Nederlandse Lokale Publieke Omroep)
- René van Zanten (directeur Stimuleringsfonds voor de Journalistiek)
- Jaap Visser (senior beleidsadviseur media, Raad voor Cultuur)
- Matthew Barraclough (directeur Local News Partnerships (BBC))

3.3.2 Transcriberen en coderen

De opgenomen interviews zullen getranscribeerd worden en de transcripten zullen daarna gecodeerd worden. Het coderen gebeurt in drie stappen volgens de ‘Grounded Theory’ van Strauss en Glaser (Mortelmans, 2007, p. 35). Als eerste wordt er open gecodeerd, de data wordt in stukken opgedeeld en niet relevante passages worden geschrapt. Deze verschillende stukken data krijgen een eigen label. Vervolgens wordt de data die overblijft axiaal gecodeerd. De verschillende opgedeelde stukken met eigen labels worden aan elkaar verbonden. En deze samenhangende stukken vormen samen een concept. En ten slotte wordt de overgebleven data selectief gecodeerd. De concepten die in de vorige stap gevormd zijn, worden aan elkaar verbonden. In deze fase wordt ook bepaald wat het meest cruciale aspect is (Mortelmans, 2007, pp. 355-357). En hiermee kan deels antwoord gegeven worden op de onderzoeksvraag

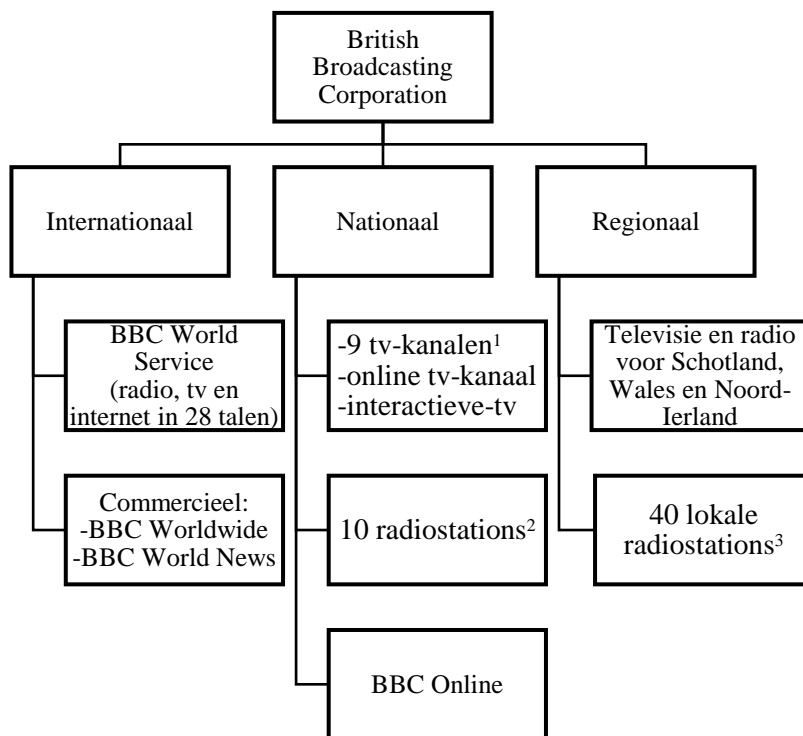
4. Het BBC-model: aanleiding en ontwerp

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe het BBC-model dat in 2016 door de BBC werd ingevoerd voor stimulering van de regionale journalistiek er precies uitziet en welke overwegingen en motieven aan dit plan ten grondslag liggen. Eerst wordt een korte schets gegeven van de grote lijnen van het plan (4.1). Vervolgens wordt de journalistieke en politieke achtergrond van de plannen van de BBC beschreven (4.2, 4.3). Daarna volgt het doel van het plan en de oplossingen die dit plan biedt voor de bestaande problemen in de regionale journalistiek (4.4). Daaropvolgend worden de criteria beschreven waaraan de potentiële lokale partners van de BBC moeten voldoen (4.5). Aansluitend daarop volgt wat de BBC biedt aan nieuwsorganisaties die plaats bieden aan door de BBC gefinancierde journalisten (4.6). Vervolgens wordt de precieze verdeling van de journalisten over het Verenigd Koninkrijk beschreven (4.7). En afsluitend volgt de kritiek die bij de presentatie van de plannen van de BBC geuit werd (4.8).

4.1 Context van het BBC-model

Om het stimuleringsmodel van de BBC in een juiste context te kunnen plaatsen is het goed om eerst meer duidelijkheid te krijgen over wat voor organisatie de BBC is en welke takenpakket zij heeft.

figuur 1. Overzicht taken BBC (BBC, z.d.-a)

² BBC One, BBC Two, BBC Four, CBBC, CBeebies, BBC News, BBC Parliament, BBC Alba.

³ Radio 1, 1Xtra, Radio 2, Radio 3, Radio 4, Radio 4 Extra, Radio 5 Live, 5 Live Sports Extra, 6 Music, BBC Asian Network.

⁴ BBC Radio Berkshire, BBC Radio Bristol, BBC Radio Cambridgeshire, BBC Radio Cornwall, BBC Coventry & Warwickshire, BBC Radio Cumbria, BBC Radio Derby, BBC Radio Devon, BBC Essex, BBC Radio Gloucestershire, BBC Radio Guernsey, BBC Hereford & Worcester, BBC Radio Humberside, BBC Radio Jersey, BBC Radio Kent, BBC Radio Lancashire, BBC Radio Leeds, BBC Radio Leicester,

De *British Broadcasting Corporation* werd in 1925 opgericht als een door de overheid gesubsidieerde omroep. Burgers dragen bij aan de financiering door jaarlijks een *licence fee* te betalen voor het hebben van een televisie of het online kijken naar programma's van de BBC (Encyclopaedia Britannica, 2010). De *licence fee* bedraagt nu 150,50 pond (circa 170 euro) per jaar. De *licence fee* maakt het volgens de BBC mogelijk dat de aangeboden diensten vrij blijven van advertenties en politieke inmenging en dat ze niet afhankelijk zijn van aandeelhouders (BBC, z.d.-b). In het jaar 2016/2017 telde de BBC 21.271 medewerkers (BBC, 2017e, p.56). De totale inkomsten van de BBC bedroegen in 2017 4.954 miljoen pond (circa 5.638 miljoen euro) en de totale uitgaven bedroegen 4.993 (circa 5.683 miljoen euro) (BBC, 2017e, p.125). Op 31 maart 2017 bezat de BBC 308,6 miljoen pond (circa 351,2 miljoen euro) aan kapitaal en reserves (BBC, 2017e, p.127). De lokale radio en televisiezenders van de BBC vormden in 2017 een kostenpost van 254,3 miljoen (BBC, 2017e, p.135). Voor het BBC-stimuleringsplan voor de lokale journalistiek is 8 miljoen pond uitgetrokken, dit is 3,1% van de totale kosten van de lokale nieuwsvoorziening.

4.2 Grote lijnen BBC-model

Het stimuleringsmodel van BBC houdt kortweg in dat 150 lokale journalisten door de BBC worden betaald en in overleg met de *News Media Association* bij over het land verspreide lokale media worden geplaatst (De Jong, Koetsenruijter, 2016). De journalisten worden aangenomen door de lokale nieuwsorganisaties die door de BBC zijn goedgekeurd als nieuwspartner, maar ze worden gefinancierd door de BBC (BBC, 2017a). De BBC gebruikt verschillende termen voor het omschrijven van het project, daarom zullen de plannen in deze studie voor de duidelijkheid aangeduid worden met het 'BBC-model'.

De specifieke taak van de lokale journalisten is om het lokale beleid en de lokale autoriteiten te volgen en te verslaan. In 2019 stijgt, afhankelijk van de uitkomst van de evaluatie, het aantal journalisten naar 200. (De Jong, Koetsenruijter, 2016). De verhalen die door deze extra journalisten geproduceerd worden zijn beschikbaar voor zowel de lokale nieuwsorganisaties als de BBC (BBC, 2017c).

Het materiaal dat geproduceerd wordt door lokale nieuwsorganisaties wordt gecontroleerd door de BBC op overeenkomsten met producties van de BBC en andere nieuwsorganisaties. De uitkomst van de controle is van invloed op de beoordeling van de BBC van haar eigen producties. Hierbij wordt gekeken naar de verbanden die gelegd kunnen worden tussen de producties van de BBC en de producties van de *Local Democracy Reporters* en de aantrekkelijkheid van de producties (BBC, 2017a). Ieder jaar moet het BBC-model in zijn geheel door de BBC en NMA geëvalueerd worden. De eerste evaluatie werd in november 2018 gepubliceerd (BBC, 2017a).

BBC Radio Lincolnshire, BBC Radio London, BBC Radio Manchester, BBC Radio Merseyside, BBC Newcastle, BBC Radio Norfolk, BBC Radio Northampton, BBC Radio Nottingham, BBC Radio Oxford, BBC Radio Sheffield, BBC Radio Shropshire, BBC Radio Solent, BBC Somerset, BBC Radio Stoke, BBC Radio Suffolk, BBC Surrey, BBC Sussex, BBC Tees, BBC Three Counties Radio, BBC Wiltshire, BBC WM 95.6, BBC Radio York.

In een blog beschrijft Matthew Barraclough (2017), die bij de BBC de werkgroep aanstuurde die aan het begin stond van het *local journalism project*, dat bij het ontwikkelen van de plannen zoveel mogelijk partijen van de journalistieke sector zijn betrokken: de belangrijkste uitgeverijen, de nieuwsagentschappen, de commerciële televisie- en radiostations, lokale nieuwsstations en hyperlokale televisiestations.

4.3 De journalistieke achtergrond

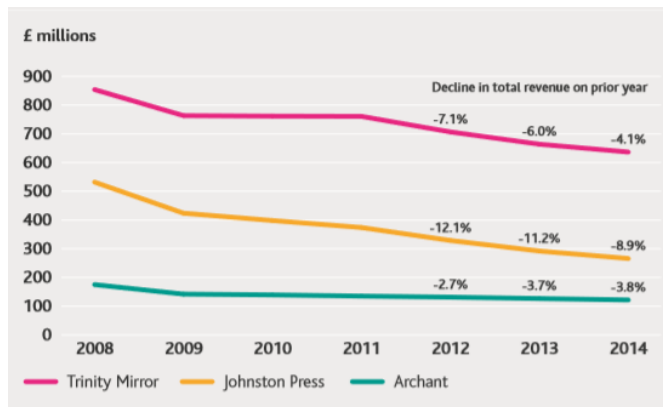
De directeur-generaal van de BBC, Tony Hall, gaf in een toespraak in september 2015 voor het eerst openheid over de plannen die er waren voor het versterken van de lokale journalistiek. Over het belang van de plannen zei hij dat hij zelf heeft gezien hoe belangrijk de lokale radiostations zijn en dat hij er trots op was dat zij hun gemeenschappen dienen, maar dat met de nieuwe plannen verdere progressie wordt geboekt. Hall verwachtte dat de plannen goed waren voor het publiek en voor de journalistieke ‘industrie’. Verder benadrukte de directeur-generaal dat de BBC zich ervan moest verzekeren dat haar verslaggeving op radio, televisie en internet een volledig beeld gaf en in staat was op een gedegen manier verslag te doen van de ‘increasing divergent politics’⁵ in het Verenigd Koninkrijk (BBC, 2015).

In 2016 kregen de plannen een duidelijkere vorm. De BBC besloot in mei van dat jaar 8 miljoen Britse pond (toen circa 9,5 miljoen euro) per jaar te investeren in lokale journalistiek (De Jong, Koetsenruijter, 2016). Dit geld kwam beschikbaar door een investering van de *BBC Licence Fee* en voor de duur van het nieuwe *Royal Charter*, die loopt tot 31 december 2027 (BBC, 2017a).

De plannen kwamen in een tijd waarin de Engelse lokale krantenoplagen en ook de advertentie-inkomsten bleven dalen. In de eerste helft van het jaar 2016 liet de meerderheid van de lokale kranten dalende verkoopcijfers zien. Als voorbeeld: de verkoop van Brightons lokale krant daalde 10,3% en de lokale krant van Manchester daalde met 14,1% (BBC, 2017b). In een rapport van het ministerie van Cultuur, Media en Sport over de toekomst van de BBC (2016) is eenzelfde teneur terug te vinden. De verspreiding van regionale kranten liet tussen 2009 en 2013 een gemiddelde teruggang van bijna zeven procent zien. Het ministerie schreef dit toe aan de groeiende rol van het internet. Hoewel veel lokale nieuwsvoorzieners volgens het ministerie grote stappen maakten in het bereiken van hun online publiek, bleef het uitdagend om met deze verplaatsing van print naar online inkomsten te genereren (Department of Culture, Media & Sport, 2016, p.73).

⁵ Hiermee bedoelt Hall de toenemende polarisatie in de politiek..

figuur 2. Teruglopende opbrengsten regionale pers in Verenigd Koninkrijk (Department of Culture, Media & Sport, 2016).

In een onderzoeksrapport dat in opdracht van de *News Media Association (NMA)* werd geschreven werd een korte samenvatting gegeven van de lokale en regionale nieuwssector. Deze sector werd ‘een van de meest unieke en waardevolle onderdelen van het algemene Engelse nieuwsecosysteem genoemd, maar ook een van de gebieden die het meest onder economische druk staat’ (News Media Association, 2015, p.45). De sector bestaat uit een nationaal netwerk van ongeveer 1100 gedrukte kranten en een nog groter aantal aan die kranten verbonden websites. Volgens het rapport tonen de verschillende krantentitels ‘grote toewijding’ in zowel het verzamelen van nieuwsbronnen als aan de journalistiek zelf en de functie die zij vervullen is moeilijk door andere partijen in de Britse nieuwsmarkt over te nemen (News Media Association, 2015).

In *The Guardian* werd de presentatie van de plannen in het licht gezet van dezelfde zorgen die de BBC, het ministerie van Cultuur, Media en Sport, het ministerie van Gemeenten en Lokale Overheid en de *NMA* benoemden over de teruggang in lokale kranten en andere lokale nieuwsbronnen. *The Guardian* benadrukte de waakhondfunctie van de lokale pers die hiermee onder druk komt te staan: de lokale autoriteiten en lokale dienstverleners die verantwoordelijk gehouden moeten worden (Plunkett, 2016).

Op 24 maart 2017 lanceerde de *National Union of Journalists (NUJ)* los van de BBC een campagne die samenhang met de hiervoor beschreven zorgen. Met de campagne: ‘Local news matters’, riep de unie op tot een parlementaire enquête naar de staat van het lokale nieuws, een behandeling van lokale kranten als gemeenschappelijke middelen, nieuwe regels waarmee wordt voorkomen dat lokale mediakanalen zo maar kunnen verdwijnen, actie bij overheid en werkgevers om het banenverlies tegen te gaan en het verhogen van investeringen in kwalitatieve lokale journalistiek (Woodhouse, Pepin, 2017). De vraag om een parlementaire enquête werd door de minister van ‘Digital and Culture’, Matt Hancock, niet gehonoreerd (NUJ, 2017b).

4.4 De politieke achtergrond

De *NUJ* bracht, zoals hiervoor geschetst, met de campagne de staat van de lokale journalistiek onder de aandacht van de Engelse politici. Maar het onderwerp vormde voor de campagne ook al een

onderwerp van gesprek in de *House of Commons* in de jaren 2014-2017. Verschillende kanten van de meerwaarde van de lokale journalistiek kwamen aan bod in de documenten en correspondentie van de overheid en in de debatten die gevoerd werden. Met name de controlerende functie van de lokale journalistiek wordt keer op keer als meerwaarde genoemd. In deze jaren werd naast de plannen van de BBC nog een groter impuls gegeven aan de versterking van de lokale journalistiek in de vorm van belastingvoordelen. Doordat deze belastingverlaging niet onder het BBC-model valt en daarmee niet binnen deze studie zal het alleen zijdelings behandeld worden. Maar het is zeker notiewaardig aangezien het over meer geld gaat dan de investering van 8 miljoen pond van de BBC.

4.4.1 Parlementaire vragen

In de jaren 2014 tot en met 2017 worden negen parlementaire vragen gesteld over de staat van de lokale journalistiek. Alle vragen spreken de zorgen uit die er zijn over het onafhankelijk voortbestaan van de lokale kranten. Er wordt steeds met andere bewoordingen opgeroepen tot het ondernemen van actie door de overheid om de kranten te ondersteunen. De vragen worden gedurende de vier jaren beantwoord door drie verschillende leden van het ministerie van Cultuur, Media en Sport. Zij benadrukken het belang van de lokale kranten als cruciale bron van informatie voor lokale gemeenschappen en als vitaal onderdeel van een gezonde democratie. Burgers vertrouwen en respecteren volgens de ambtenaren de kranten. De staatssecretaris wordt door een ambtenaar aangehaald die de lokale kranten ‘the bread and butter’ van de journalistiek heeft genoemd (House of Commons, 2017, p.10). Verder wordt op 4 juli 2016 verwezen naar de plannen van de BBC om samen te werken met de lokale nieuwssector om de lokale kranten te ondersteunen. Als maatregel van de overheid voor het ondersteunen van lokale kranten wordt verwezen naar de belastingvermindering waar lokale kranten vanaf maart 2016 voor in aanmerking komen (House of Commons, 2017).

4.4.2 Belastingvoordelen

Deze verminderingen worden in een apart document toegelicht. De regering zal voor de duur van twee jaar 1500 pond (circa 1700 euro) bedrijfskosten verlaging toepassen bij de huur van bedrijfsruimte door lokale kranten. De kortingsperiode ging in op 1 april 2017. De regering zal hiermee de bedrijfslasten die er zijn voor lokale kranten over een periode van vijf jaar met 6,7 miljard pond (circa 7,6 miljard euro) terugbrengen. Dit is volgens het document de grootste vermindering van bedrijfslasten die ooit is toegepast. De kortingen zullen door de lokale autoriteiten worden toegekend en de overheid vergoedt de gemeenten volledig voor elke vrijstelling die zij verlenen aan in aanmerking komende bedrijfsgebouwen. Ook in dit rapport wordt de controlerende functie van de lokale journalistiek benadrukt en het belang van lokale journalistiek voor een gezonde democratie: de journalisten moeten de mensen in machtsposities ter verantwoording kunnen roepen. Een nieuw element is dat het rapport de kranten het ‘hart van het gemeenschapsleven’ noemt (Department for Culture Media & Sport, Department for Communities and Local Government, 2016).

4.4.3 Verwachtingen BBC-model

In een rapport van het ministerie voor Cultuur, Media en Sport dat in mei 2016 gepubliceerd werd, 'A BBC for the future: a broadcaster of distinction', wordt dieper ingegaan op de gemeenschapsfunctie van de lokale journalistiek. Lokale en regionale nieuwsvoorziening vormen volgens het rapport een belangrijk onderdeel van een divers medialandschap. Door verslag te doen van zaken die van belang zijn voor gemeenschappen beïnvloeden ze beleidsmakers. Ook wordt nogmaals de waakhondfunctie van de lokale journalistiek genoemd. (Department for Culture, Media & Sport, 2016, p.73). Even verderop noemt het rapport als voorbeeld van het belang van lokaal nieuws de essentiële informatie die door de lokale radio geleverd werd aan haar luisteraars tijdens de overstromingen als gevolg van de storm *Desmond* (p.74).

In het rapport wordt uitgesproken dat de overheid verwacht dat de BBC een positieve samenwerking met de lokale nieuwssector aan zal gaan. Hierna worden de verschillende onderdelen van het plan van de BBC kort toegelicht. De overheid zegt de focus van de BBC aan te moedigen, maar geeft wel het advies aan de BBC om alle plannen in goed overleg met de rest van het journalistieke werkveld te bespreken. Verder verwacht de overheid dat de voorstellen van de BBC een positieve bijdrage kunnen leveren aan de diversiteit en de kwaliteit van de lokale nieuwsvoorziening.⁶

Afhankelijk van de uitkomst van een gezamenlijke evaluatie van het gebruik en de financiering van de plannen zal besloten worden of in 2019 het aantal journalisten van 150 naar 200 verhoogd zal worden. De plannen van de BBC voor de lokale journalistiek komen naast de al bestaande lokale diensten van de BBC te staan en de overheid hoopt dat deze diensten ook zullen blijven 'floreren' (Department for Culture, Media & Sport, 2016).

Uit verschillende documenten kan afgeleid worden, dat de BBC de vrijheid heeft om eigen keuzes te maken in het verdelen van geld en dat ze hier geen politieke goedkeuring voor nodig heeft, en ook niet in het geval van het vrijmaken van 8 miljoen voor de LNP. De BBC is dan ook een onafhankelijke organisatie die geen verantwoording aan de politiek hoeft af te leggen. Op 11 mei 2016 schreven Ashley Highfield (NMA) en James Harding (BBC) een brief aan de staatsecretaris van cultuur, John Whittingdale, over het stimuleringsplan. Ze omschreven in deze brief wat de plannen waren en hoe ze tot deze plannen waren gekomen. Ze sloten hun brief af met 'we hopen dat u onze samenwerking verwelkomt en we willen u bedanken voor u betrokkenheid en bemoedigingen tot zover op dit essentiële vlak'. Dit toont duidelijk aan dat de BBC en NMA hun eigen plan getrokken hebben en de politiek daar niet bij nodig hebben gehad (Highfield & Harding, 2016). Volgens een nieuwsbericht van de NMA reageerde de staatsecretaris positief op de brief en verwelkomde hij de plannen van de BBC en NMA om 'onze lokale media te laten bloeien in de jaren die komen' (NMA, 2016).

⁶ Wat precies onder deze diversiteit wordt verstaan, wordt in het rapport niet nader toegelicht.

4.4.4 Andere maatregelen van de overheid

In een ministeriële verklaring in december 2016 liet toenmalig minister van Lokaal Bestuur, Marcus Jones, weten dat de regering toegewijd bleef aan het beschermen van de onafhankelijke pers tegen oneerlijke concurrentie. Hij noemde net als andere beleidsmakers en -uitvoerders de waakhondfunctie. ‘Een gezonde lokale democratie heeft het nodig dat ze bevraagd wordt door nauwkeurig onderzoek van gemeenteraden door de pers en het publiek’ (House of Commons, 2017, p.7). Jones noemde in de verklaring verschillende maatregelen die de overheid had genomen om de lokale nieuwsvoorziening te beschermen. Zo waren verschillende gemeenteraden gevraagd om te stoppen met het te frequent publiceren van hun eigen kranten, omdat deze de onafhankelijke nieuwsvoorziening ondermijnen. In de *local government act* van 1986 staat namelijk dat lokale autoriteiten niet vaker dan vier keer per jaar hun eigen kranten en dergelijke mogen verspreiden (House of Commons, 2017).

4.4.5 Motie voor versterking lokale journalistiek

In het *House of Commons* stelde Helen Goodman samen met vijf andere parlementsleden een motie op met dezelfde titel als de campagne van de *NUJ*: ‘*Local news matters*’. In de motie werd het parlement opgeroepen om het belang van kwalitatief lokaal en regionaal nieuws ‘te vieren’. Goodman noemde naast de controlerende functie en de gemeenschapsfunctie ook de invloed van lokaal nieuws op de ‘kwaliteit van leven’. Ook moest het parlement de uitdagingen erkennen voor het voortbestaan van lokale nieuwsvoorziening. Verder riep de motie op tot het opmerken van onderzoek van de *Press Gazette* dat aantoonde dat 300 lokale kranten moesten sluiten in het laatste decennium en dat daarmee duizenden redactionele banen verloren zijn gegaan. Ook riep Goodman het parlement op tot ‘*regret*’, dat de productie van lokaal nieuws buiten de lokale gemeenschappen is geplaatst waarmee de kwaliteit van de verslaggeving wordt beïnvloed. De motie werd afgesloten met de oproep om de campagne van de *NUJ* te steunen die de overheid oproep om stappen te zetten in het investeren in professionele lokale en regionale nieuwsvoorziening online, in kranten en op radio en televisie. De motie werd ondertekend door 34 van de 650 parlementsleden, onvoldoende om de minister Hancock ertoe te bewegen een enquête uit te laten voeren (Goodman, 2017).

4.5 Doelen van het BBC-model

Volgens de directeur van Nieuws en Actualiteiten bij de BBC, James Harding, is het doel van het stimuleringsmodel dat de lokale verslaggeving versterkt wordt. Harding wijst erop dat de macht in het Verenigd Koninkrijk steeds meer decentraliseert; meer macht gaat van de nationale overheid naar de lokale overheden. Daarom is het volgens hem belangrijk dat er verslag wordt gedaan, dat er kennis is van zaken en dat lokale politici en openbaar bestuur verantwoordelijk worden gehouden. De voorzitter van de *NMA*, Ashley Highfield, verwacht dat de plannen de democratie in de Britse regio’s gaat versterken en dat hiermee ook de concurrentie tussen de verschillende nieuwsbronnen in stand gehouden wordt (BBC, 2017c).

In een artikel van *The Guardian* over de plannen van de BBC licht Highfield dit toe. Hij benadrukt hoe belangrijk gezonde competitie tussen nieuwsbronnen is in een democratie. Want hierdoor kunnen meer verslagen van en producties over de gemeenteraden beter verspreid worden in een steeds meer gedecentraliseerd Groot-Brittannië (Pluckett, 2016). Verder benoemt Highfield in een artikel van de BBC zelf de band die de lokale kranten, zowel print als online, hebben met de gemeenschappen waar ze in werken. Hij verwacht dat de overeenkomst tussen het lokale nieuws en de BBC, de BBC kan laten profiteren van eersteklas lokale journalistiek en dat de lokale-nieuwssector eerlijk beloond wordt voor de producties die ze levert (BBC, 2017a).

Barracrough gelooft dat wat is afgesproken in het plan de reikwijdte van de BBC-journalistiek gaat vergroten, dat het het lokaal nieuws in het algemeen zal helpen ondersteunen en dat het meehelpt aan een beter begrip van de lokale democratie (BBC, 2017c). Het plan van de BBC motiveert volgens Barracrough (2017) ook andere grotere nieuwsaanbieders om samen te werken met kleinere organisaties en daarmee hoopt hij dat hiermee het effect van de plannen versterkt wordt.

Kortom, de doelen zijn: het versterken van de lokale verslaggeving, het verantwoordelijk houden van het openbare bestuur, het versterken van de democratie in de regio's, het in stand houden van de concurrentie tussen verschillende nieuwsbronnen, het versterken van gemeenschappen, de BBC laten profiteren van eersteklas lokale journalistiek en een lokale-nieuwssector die eerlijk beloond wordt voor haar producties.

4.6 Criteria voor samenwerking

In het document *BBC criteria for local news partnerships* staan gedetailleerde criteria voor mogelijke partners van de BBC. Het document is volgens de BBC geschreven met als doel om elke potentiële partner een eerlijke kans te geven en te voorkomen dat bepaalde partners een oneerlijke voorsprong krijgen die de markt verstoren. De BBC stelt twee voorwaarden, waarvan de eerste gericht is op redactionele criteria en de tweede op het zijn van een goede potentiële werkgever.

4.6.1 Journalistieke kwaliteit en ervaring

De eerste voorwaarde is dat de potentiële partners moeten laten zien dat hun journalistieke werk kwalitatief voldoende is en dat ze ervaring hebben met het verslaan van het openbaar bestuur. Hieronder verstaat de BBC een consistent niveau van recente verslaggeving van alle aspecten van publieke instituties, organisaties en de maatschappij. Hierbij horen ook gemeenteraden en openbare instanties. De partners moeten hoge journalistieke standaarden houden, waarbij de BBC's *Editorial Guidelines* en de *Editors' Code of Practice* als voorbeelden dienen. Het hoogstaande niveau van het journalistieke werk kan aangetoond worden door het aanstellen van een erkende 'regulator'⁷ en/of door het maken van een overzicht van eerdere producties van kwalitatief goed materiaal. En de partners moeten aantonen dat ze een goedwerkende methode hebben om klachten af te handelen.

⁷ Uit het document wordt niet direct duidelijk wat er met een 'regulator' wordt bedoeld. Maar in andere documenten kan het vertaald worden als controleur. Hiermee lijkt het logisch dat het verwijst naar een redacteur.

4.6.2 Goede werkgever

De tweede voorwaarde is dat een partner in staat is om *Local Democracy Reporters* in dienst te nemen. De content die geleverd wordt moet geleverd kunnen worden in multimediaformaat, waarbij tekst, audio en ‘digital formats’ inbegrepen zijn. De partner moet al eerder journalisten aangenomen hebben die getraind zijn in het houden van de journalistieke standaarden en met relevante ervaring. De werkgever kan een loonlijst hanteren en kan de vaste bedrijfskosten opbrengen. Verder moet de werkgever vakantiegeld en ziekteverlof kunnen bieden aan de werknemer. Ook moet de partner kunnen verzekeren dat geleverd materiaal gecontroleerd is door een andere getrainde journalist en dat er capaciteit is om prestaties te evalueren en dat er ondersteuning en zorg geleverd wordt aan de werknemers. Een nieuwsorganisatie die partner wil worden moet bij voorkeur in of dicht bij het relevante autoriteitsgebied gesitueerd zijn.

4.6.3 Andere overwegingen

In het document noemt de BBC naast de twee voorwaarden nog drie overwegingen die geen strikte criteria vormen, maar wel strekken tot aanbeveling. Als er geen geschikte lokale nieuwsorganisaties interesse tonen in een contract is het mogelijk dat een partner van buiten de betreffende regio zich aan kan melden als deze nieuwsorganisatie de mogelijkheid heeft om verslaggevers in of dichtbij het te controleren autoriteitsgebied te plaatsen. Een andere overweging is dat een partner laat zien dat hij zich inzet om diversiteit en gelijkwaardigheid te bevorderen.⁸ De derde en laatste overweging is dat de partner probeert samen te werken met andere partners. Deze partners moeten wel aan dezelfde criteria voldoen die de BBC gesteld heeft voor samenwerking met een lokale nieuwsorganisatie (BBC, 2017d).

4.7 Voordelen samenwerking

Als een lokale nieuwsorganisatie geld voor een BBC-verslaggever krijgt toegewezen, krijgt zij ook toegang tot een nieuwshub, een dienst waar verslag wordt gedaan van lokale gemeenteraden en een datajournalistiekhub. Daarnaast houdt de LNP in dat er een gezamenlijke *Content Audit* wordt opgericht.

In de nieuws-hub deelt de BBC haar regionale audio- en videomateriaal met de partner (BBC, 2017b). Dit gebeurt kort nadat het materiaal door de BBC zelf is uitgezonden (BBC, 2017a). Dit materiaal is toegankelijk via de *NewsBank*, deze werd eind 2017 gelanceerd (BBC, 2017b). Door de nieuws-hub verwacht de BBC dat andere nieuwsorganisaties hun onlineaanbod kunnen verbeteren en dat de nieuws producties van de BBC beter toegankelijk worden voor online publiek (BBC, 2017a). Met het materiaal kunnen lokale partners volgens Barraclough (2017) hun online journalistiek aansprekender maken.

Daarnaast hebben de lokale partners toegang tot verhalen over hun lokale raden via de Local

⁸ De gewenste diversiteit en gelijkwaardigheid wordt niet nader toegelicht in het document.

Democracy Reporting Service (LDRS). Bij deze dienst werken geen BBC-werknemers. Het moet een netwerk worden van verslaggevers die in dienst zijn bij andere nieuwsorganisaties die verslag doen van lokale autoriteiten. De journalisten bieden hun stukken en aanvullende multimedia aan in *LDRS* en vanuit hier worden de producties gelijk verspreid onder alle lokale partners (Barraclough, 2017).

De derde dienst waar de partners toegang tot hebben is de datajournalistieke-hub. Dit is een door de BBC gefinancierd netwerk gecreëerd voor lokale datajournalistiek. In samenwerking met een universiteit wordt datajournalistiek beschikbaar gemaakt voor nieuwsorganisaties in heel het Verenigd Koninkrijk (Department for Culture, Media & Sport, 2016). In de lente van 2017 werd begonnen met het werven van personeel voor deze dienst bij lokale nieuwsorganisaties (BBC, 2017b). Het kantoor van deze lokale-datahub is gevestigd in Birmingham. BBC-personeel werkt daar samen met gedetacheerde journalisten uit de datajournalistiek. Samen produceren zij door data gestuurde content die speciaal is gemaakt voor de lokale nieuwssector (Barraclough, 2017).

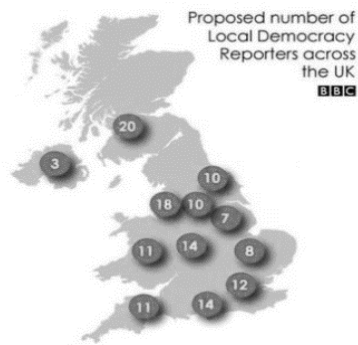
De gezamenlijke *Content Audit* houdt in dat de BBC en de lokale nieuwsredacties gezamenlijk een onafhankelijke inspectie-tool kunnen gebruiken die het mogelijk maakt dat de BBC lokale pers-content op haar mediaplatformen kan plaatsen en dat de lokale pers andersom ook BBC-content op haar mediaplatformen kan plaatsen (BBC, 2018f).

4.8 Voorgenomen verspreiding journalisten

Door advertenties en door het toekennen van contracten verwacht de BBC voldoende journalisten te vinden voor het lokale nieuwsproject. Om het proces van het aannemen en inwerken van de nieuwe journalisten beheersbaar te houden, worden de journalisten ‘gebundeld’. De groepen verschillen in grootte van een verslaggever tot zes verslaggevers. De BBC wil zich ervan verzekeren dat de lokale verslaggeving van het hele Verenigd Koninkrijk gedekt is, door de werkgebieden aan de journalisten toe te wijzen op basis van het lokale bestuur (Barraclough, 2017). Het niveau van lokaal bestuur is over het algemeen ingedeeld op basis van het aantal inwoners. Extra aandacht werd bij het nadenken over de verspreiding gegeven aan grote of afgelegen gebieden en gebieden met districtsraden (BBC, 2018g). Maar daarbuiten mogen journalisten ook verslag doen van relevante andere districten, semipublieke bestuursorganen en ongekozen lokale autoriteiten (Barraclough, 2017).

In 2017 werden door de BBC al 138 journalisten verspreid over het Verenigd Koninkrijk geplaatst. Er werden 54 contracten afgesloten met de verschillende ‘bundels’ van journalisten (BBC, 2017b). De plaatsing van de journalisten vond in fases plaats, regio voor regio. In de zomer van 2017 startte dit proces (BBC, 2017a). De verdeling ziet er als volgt uit: twintig verslaggevers in Schotland, drie in Noord-Ierland, elf in Wales en 104 in Engeland. In 2018 moeten alle 150 journalisten geplaatst zijn. In het document waarin de verdeling van de journalisten toegelicht wordt, is als verhelderende opmerking genoteerd dat de gebieden die genoemd worden en waar de verslaggevers geplaatst worden niet overeenkomen met de al bestaande regio-indeling van de BBC (BBC, 2017b).

figuur 3. Voorgesteld aantal 'lokale-democratie-journalisten' verspreid over het Verenigd Koninkrijk (BBC, 2017)

Schotland

<i>Gebied</i>	<i>Aantal BBC-journalisten</i>
Noord-Schotland	4
Centraal-Schotland	4
Glasgow en West-Schotland	4
Edinburgh en Oost-Schotland	4
Borders en Zuid-West-Schotland	4
Totaal	20

Noord-Ierland

<i>Gebied</i>	<i>Aantal BBC-journalisten</i>
Noord-Ierland	3
Totaal	3

Wales

<i>Gebied</i>	<i>Aantal BBC-journalisten</i>
North Wales	3
South West Wales	2
Cardiff	3
Newport	3
Tyneside	4
Wearside	2
North Yorkshire	2
Teesside	2
Lancashire en Cumbria	5
Cheshire	2

Merseyside	4
Isle of Man	1
Greater Manchester	6
Humber	1
West Yorkshire	4
South Yorkshire	5
Birmingham en Coventry	5
Black Country	3
Worcestershire en Herefordshire	2
Staffordshire en Stoke	2
Shropshire	2
Derbyshire	1
Lincolnshire	2
Nottinghamshire, Northamptonshire en Leicester	4
Bath, Somerset en Gloucestershire	4
Devon en Cornwall	3
Wiltshire	2
Dorset	2
Buckinghamshire, Berkshire en Oxfordshire	6
Sussex	3
Kent	2
Hampshire en Surrey	3
Cambridgeshire, Hertfordshire en Bedfordshire	4
Essex	2
East Anglia	2
Londen	12
Totaal	115

4.9 Kritiek bij presentatie ontwerpplannen

In de politiek was er enige weerstand bij de presentatie van de plannen door de BBC. In een rapport van het comité *Culture, Media and Sport* van het *House of Commons* over ontwikkelingen binnen de BBC worden onder het kopje ‘other important current issues’ zorgen geuit over het volgens hen

‘controversiële’ voornemen van de BBC om nieuws te delen met lokale media waar de 150 journalisten (of meer) zijn geplaatst. De kritiek bestaat uit drie punten. Als eerste vindt het comité dat, hoewel het de pogingen van de BBC om lokaal nieuws te stimuleren verwelkomt, de details van het plan vaag en onduidelijk blijven. Ten tweede is het comité niet overtuigd dat de plannen gaan werken zonder dat het winstgevende bedrijven gaat subsidiëren. En als derde is er de zorg dat de plannen nieuwsredacties bevoordelen die besloten hebben om te schrappen op het vlak van lokale journalistiek terwijl concurrenten die besloten hebben verslag te blijven doen van het openbaar bestuur benadeeld worden. Maar het comité geeft wel aan uit te zien naar meer gedetailleerde toekomstige voorstellen (House of Commons, Culture, Media and Sport Committee, p.11).

Ook de NUJ had kritiek op de voorgenomen plannen van de BBC en NMA. In een speciaal opgesteld document zette de NUJ in februari 2017 haar opmerkingen en aanmerkingen met betrekking tot het stimuleringsplan in zeventien punten uiteen. Het grootste punt van kritiek was voor de NUJ niet dat de BBC lokale journalistiek wilde subsidiëren, maar wel dat ze hiervoor een deel van de *licence fee* gebruikte om het project te betalen. Onder punt vijf van het document vraagt de NUJ zich dan ook af waarom de belastingbetaler het gat moet dichten dat nu valt in de lokale verslaggeving. Zij vinden dat de lokale krantenconcerns zichzelf in problemen hebben gebracht door te snijden in hun uitgaven om winst te blijven maken. Ze zijn bang dat deze krantenconcerns de *licence fee*-subsidie gaan misbruiken. De vakbond vindt verder dat de BBC door verslaggevers te sturen naar de gebieden waar lokale kranten er niet in slagen verslag te doen van lokale autoriteiten, juist deze kranten beloont voor hun slechte manier van werken (NUJ, 2017a).

5. Uitvoering en evaluatie van de Local News Partnerships

In dit hoofdstuk wordt de uitvoering van de plannen, de evaluatie van de Local News Partnerships en de kritiek op de uitvoering van deze plannen beschreven. Gekeken wordt naar het eerste anderhalve jaar, de eerste achttien maanden, omdat dit de periode is die het onderzoek naar de LNP besloeg. Sinds de eerste stappen zijn genomen in het LNP-project van de BBC zijn veel documenten en artikelen online verschenen die de voortgang en uitvoering van het project beschrijven. Verder verscheen begin november 2018 het jaarverslag van 2017/2018 en daarmee het eerste evaluatiedocument van de BBC en NMA over de LNP. Deze documenten, artikelen en het evaluatierapport vormen de basis voor dit hoofdstuk. Dit hoofdstuk bevat de volgende indeling: afgesloten contracten met lokale media (5.1), uitvoering van Local Democracy Reporting Service (5.2), uitvoering News Hub (5.3), uitvoering Shared Data Unit (5.4), technische ondersteuning (5.5), evaluatie van LNP (5.6), kritiek op uitvoering plannen (5.7) en laatste ontwikkelingen (5.8).

5.1 Contracten met lokale media

Vanaf 11 september 2017 tot 13 oktober 2017 konden lokale media zich aanmelden voor een of meerdere Local Democracy Reporters (News Media Association, 2017a). De lokale media moesten aan verschillende eisen voldoen om zich op te kunnen geven als mogelijke partner.⁹ Van alle aanmeldingen kozen senior-redactieleden van de BBC in de Engelse regio's, Wales en Scotland de uiteindelijke partners (News Media Association, 2017b). De BBC sloot met meer dan negentig mediaorganisaties een contract af. Deze organisaties vertegenwoordigen meer dan achthonderd lokale kranten, websites, radio- en televisiezenders. Zij hebben het recht om producties te ontvangen uit de News Hub, de Shared Data Unit en het Local Democracy Reporters System (BBC, 2018a). Op de website van de LNP staan alle lokale mediapartners op alfabetische volgorde of verdeeld per Engelse regio.¹⁰ Achter de lokale nieuwsmedia staan ook de mediaorganisaties vermeld die de eigenaar zijn van de genoemde lokale nieuwsbron. Bij de 'a' vind je bijvoorbeeld de 'Alton Post Gazette' met daarachter de mediaorganisatie 'Tindle Newspapers Limited' (BBC, 2018b).

⁹ Deze eisen staan omschreven in hoofdstuk 4.

¹⁰ <https://www.bbc.co.uk/lnp/partners/directory>

figuur 4. Tabel met overzicht van bedrijven waar een contract mee is gesloten en het aantal verslaggevers die door dat bedrijf is aangenomen (BBC, 2018g).

Company name	Contracts	Reporters
Reach Plc	23	63
Newsquest	18	38
Johnston Press	10	33.5
KM Media Group	1	2
Stonebow Media (The Lincolnshire Reporter)	1	2
Archant Community Media	1	2
Citizen News and Media (The Hackney Citizen)	1	1
London Evening Standard	1	1
Manx Radio	1	1
Shetland News	1	0.5
TOTAL	58	144

De BBC heeft twee soorten contracten opgesteld voor haar partners; *section one partners* en *section two partners*. Section one partners ontvangen gratis content uit de News Hub, de Shared Data Unit en de Local Democracy Reporting Service. Section two partners ontvangen ook gratis content uit de News Hub, de Shared Data Unit en de Local Democracy Reporting Service, maar nemen ook een of meer Local Democracy Reporters aan. In November 2017 waren er meer dan zevenhonderd lokale media, die meer dan zestig mediaorganisaties vertegenwoordigen, goedgekeurd als section one partner (BBC, 2017f).

5.2 Uitvoering Local Democracy Reporting Service (LDRS)

In december 2017 presenteerde de BBC een lijst met de uiteindelijke verspreiding van de Local Democracy Reporters over Engeland, Schotland en Wales. 145,5 journalisten waren op dat moment geplaatst. In het gepubliceerde document werd ook vermeld dat de verspreiding van verslaggevers in Noord-Ierland in 2018 zou plaatsvinden. In een tabel in hetzelfde document wordt de verdeling nogmaals weergegeven met vermelding van het aantal journalisten en contracten per regio (BBC, 2017g). In januari 2018 ging de eerste Local Democracy Reporter aan de slag in Kent en in november 2018 was 90% van de journalisten geplaatst. De implementatie van de LDRS moet nog afgerond worden met de plaatsing van journalisten in Noord-Ierland (BBC, 2018g). Voor de volledigheid, worden de tabel en de kaart met de verspreiding van de journalisten hieronder weergegeven (BBC, 2017g)¹¹.

¹¹ http://downloads.bbc.co.uk/mediacentre/local_democracy_reporter_allocation.pdf

figuur 5. Tabel met uiteindelijke verspreiding van Local Democracy Reporters (BBC, 2018g)

BBC Region	Contracts	Reporters
North East	3	8
North West	5	19
Yorkshire & Lincs.	5	16
South West	1	3
West Midlands	5	14
East Midlands	2	5
West	2	7
South	5	13
East	4	10
South East	2	5
London	12	13
Scotland	10*	21.5*
Wales	4	11
TOTAL	60	145.5
<i>* Two contracts totalling 1.5 FTE reporter currently unallocated</i>		

figuur 6. Kaart met uiteindelijke verspreiding van Local Democracy Reporters (BBC, 2017g)

Iedere LDR wordt aangenomen en begeleid door de partner, niet door de BBC. Maar in de contracten van de LDR staan gemeenschappelijke richtlijnen, hiermee hoopt de BBC ‘continuïteit te waarborgen’. Zo werken de journalisten allemaal met dezelfde redactionele instructie en plaatsen ze hun content in een gezamenlijk systeem (BBC, 2018g).

5.3 Uitvoering News Hub

De News Hub geeft externe mediaorganisaties, de lokale partners, toegang tot video- en audio-materiaal van de BBC (BBC, 2018a). In juni 2018 werd de News Hub voor het eerst geactiveerd in de West Midlands en de Noordwest-regio's. Daarna werd het verder uitgerold over alle Engelse regio's in juli. En in september was de dienst ook in Schotland beschikbaar. Op termijn moet deze content in alle regio's verspreid worden, net als de audio-content. In november 2018 waren met de News Hub 30.000 verhalen gedeeld (BBC, 2018g).

Het materiaal is vlak na uitzending door de BBC toegankelijk voor de partners die het dan online kunnen gebruiken (BBC, 2018c). Alle content van de BBC wordt voorzien van het BBC-logo (BBC, 2018g). Het doel van de News Hub is tweeledig. Enerzijds wordt het online aanbod van de lokale nieuwsorganisaties verbeterd en anderzijds maakt het nieuwspublicaties van de BBC beter toegankelijk voor online publiek. Alle meer dan achthonderd nieuwsorganisaties die zich opgegeven hebben voor het Local News Partnerships-project hebben het recht om de video- en audiocontent te gebruiken. De content wordt door lokale BBC-televisiezenders, -radiostations en -websites geüpload. De producties kunnen gedownload worden via een website¹², met een inlogcode die alle rechthebbende mediaorganisaties ontvangen hebben (BBC, 2018c).

Het was in november 2018 nog niet mogelijk voor partners om op hun websites advertenties voor of na video's uit de News Hub te laten zien. Maar de NMA heeft interesse getoond in de mogelijkheid om te adverteren bij video's. De BBC denkt er daarom over na om een uitzondering te maken op hun beleid voor partners (BBC, 2018g).

5.4 Uitvoering Shared Data Unit (SDU)

De Shared Data Unit bestaat uit verslaggevers die door lokale nieuwsaanbieders gedetacheerd zijn bij de BBC en journalisten van de BBC zelf (BBC, 2018a). De BBC-journalisten zijn data-journalisten met ervaring. De BBC hoopt door lokale journalisten te betrekken, de data-journalistieke expertise in de regionale nieuwsmarkt en op lokaal niveau te vergroten. Het kantoor van de SDU bevindt zich in Birmingham (BBC, 2018d).

De SDU startte in oktober 2017 en in november begonnen de eerste drie lokale journalisten. In november 2018 werden voor de derde keer data-journalisten van lokale partners aangenomen. De SDU wil jaarlijks twaalf externe-journalisten opleiden (BBC, 2018g). De data-journalistieke producties van de SDU worden gedeeld met de verbonden lokale nieuwsorganisaties (BBC, 2018a). De SDU levert geen volledige artikelen, radio- of televisie-items, maar levert bevindingen van hun data-journalistieke onderzoek met daarbij achtergrondinformatie per regio. Lokale nieuwsaanbieders kunnen met behulp van de uitgewerkte data hun eigen verhalen maken (BBC, 2018e). In de informatie die de SDU aan de partners levert staan de belangrijkste punten uit het onderzoek, een analyse van de data, quotes en een

¹² <https://newshub.bbc.co.uk/>

spreadsheet waarin analyses staan op regionaal niveau (BBC, 2018g).

De SDU is volgens de BBC voortgekomen uit het idee dat journalisten de tijd en vaardigheden moeten hebben om datasets die gepubliceerd worden, door onder andere overheidsorganisaties, te kunnen onderzoeken. Journalisten moeten volgens hen in staat zijn om de grote informatiehoeveelheden te kunnen ‘uitpakken’ en ze moeten de betekenis van de data ook kunnen uitleggen aan verschillende soorten publiek. De BBC hoopt hiermee dat ‘de journalistiek verhalen vertelt die in het publieke belang zijn, verantwoordelijken ter verantwoording roept en transparantie en aansprakelijkheid stimuleert’ (BBC, 2018d). Verder wil de BBC als informatie niet openbaar is, de *freedom of information act* gebruiken om de bronnen van de data te onderzoeken of met behulp van technische vaardigheden zelf data van websites onttrekken (BBC, 2018d).

In november 2017 zijn de eerste regionale journalisten bij de SDU begonnen. Ze krijgen data-journalistieke vaardigheden aangeleerd door trainingen en door dagelijkse begeleiding van het BBC-team (BBC, 2018d). De vaardigheden die de journalisten krijgen aangeleerd zijn het ‘schoonmaken’, analyseren en visualiseren van data. Daarnaast leren ze ook meer geavanceerde technieken zoals ‘scrapen’, het onttrekken van data aan websites. Het opleidingsprogramma houdt ook in dat de journalisten twee dagen bij de BBC’s *Visual Journalism Department* worden geplaatst. Aan het einde van de opleiding volgen ze de ‘train the trainer’-cursus. Tijdens deze cursus moeten ze leren om de vaardigheden die ze tijdens de opleiding hebben opgedaan door te geven aan collega’s op hun eigen werkplek (BBC, 2018g). Sinds de start van de SDU tot half november 2018 zijn twaalf data-journalistieke producties gepubliceerd.¹³ In juli 2018 organiseerde de BBC een conferentie over data-journalistiek. Hier werd door journalisten van de SDU een presentatie gegeven.¹⁴ Door de sprekers werd genoemd dat de producties geen harde deadline hebben, zodat in vrijheid gewerkt kan worden. Ook werd nogmaals benadrukt hoeveel data door instanties en bedrijven geproduceerd en gepubliceerd worden en hoe moeilijk te begrijpen deze data vaak zijn en dat er daarom nauwelijks journalistiek verslag van wordt gedaan. En daarin, zei een van de sprekers, kan data-journalistiek een groot verschil maken (BBC, 2018d).

Voorbeelden van onderwerpen die met behulp van data-journalistiek worden onderzocht zijn: het verband tussen vroeg overlijden en armoede, de kosten van het bewaken van voetbalwedstrijden, de woningnood en de impact van de Brexit op de Nationale Gezondheidsdienst (BBC, 2018g). Het onderzoek naar woningnood zal verder toegelicht worden om een beter beeld te krijgen van een data-productie. Het onderzoek van de SDU over woningnood werd gepubliceerd op 14 augustus 2018. Dit onderzoek had als onderwerp dat de voortgang in het bouwen van woningen in de helft van Engelse gemeenten trager was dan voor de financiële crisis. Ongeveer tien jaar na de crisis werd in 52% van de Engelse gemeenten minder huizen gebouwd dan in het jaar dat voorafging aan de financiële crisis. En

¹³ <https://www.bbc.co.uk/1np/SDU-coverage>

¹⁴ <https://www.bbc.co.uk/1np/sdu>

in 80% van de gemeenten (267 van de 333 met vergelijkbare data) werden jaarlijks minder huizen gebouwd dan het door de overheid geschatte aantal benodigde huizen. Het SDU-onderzoek werd door 32 lokale nieuwsmedia gebruikt (BBC, 2018e). De data die gebruikt zijn voor het artikel zijn inzichtelijk via een link bij de omschrijving van het artikel.¹⁵ Ook de achtergronden van het onderzoek, gebruiksaanwijzingen bij de data, bevindingen per regio en interviews die zijn gehouden met verantwoordelijken zijn inzichtelijk via een link.¹⁶

De ‘onderzoekspakketten’ van de SDU hebben meer dan vierhonderd lokale verhalen gegenereerd voor meer dan 160 mediaoutlets, waaronder televisie, radio en online. De content is ook gebruikt door programma’s van de BBC: *News Channel*, *Breakfast*, *The World at One* en andere regionale en nationale radio- en televisiekanalen (BBC, 2018g).

5.5 Technische ondersteuning

In augustus 2017 maakte de NMA bekend dat er een digitale partner was gekozen die de systemen ging leveren die het uitwisselingsproces tussen de BBC en de lokale nieuwsorganisaties mogelijk moest maken. Het technologiebedrijf dat gekozen werd was StreamAMG¹⁷. Binnen Europa is het een van de grotere spelers op het gebied van digitale media. StreamAMG was al verantwoordelijk voor het leveren van content aan de partners van de BBC World Service. Binnen de BBC zijn systemen aangepast en ontwikkeld om te zorgen dat ieder televisie- en radionieuwsfragment van lokale partners bij de BBC terecht komt. Vanuit daar kunnen goedgekeurde nieuwsorganisaties items kiezen en gebruiken (NMA, 2017c). Stream AMG levert een autorisatietool aan Local Democracy Reporters om hun content te creëren en beheert twee ‘web portals’¹⁸. Een voor het distribueren van de LDRS-content via www.ldrs.org.uk en een ander voor het verspreiden van BBC-content via www.newshub.bbc.co.uk (BBC, 2018g).

5.6 Evaluatie van Local News Partnerships (LNP)

Eind november 2018 verscheen de gezamenlijke eerste evaluatie van de Local News Partnerships van de BBC en NMA. De uitkomsten van de evaluatie zijn gebaseerd op zowel kwantitatieve als kwalitatieve informatie. Allereerst is er een kwantitatief onderzoek gedaan door middel van een enquête naar het gebruik van de geproduceerde content. De BBC en NMA hebben van tevoren afspraken gemaakt over het indicatieve gebruiksniveau van de content en ook dit komt in de evaluatie aan de orde. Daarnaast heeft de BBC data verzameld over de prominentie van de content en heeft ze feedback gevraagd bij de partners en de bredere lokale nieuwssector. Ook heeft de BBC data verzameld bij twee kwalitatieve onderzoeken in juli 2018 in Kent en Noord-Ierland. Omdat de

¹⁵ <https://docs.google.com/spreadsheets/d/1ZSkk2fGfRWAC0S0v0lwieDNiReLGyj5kCDb-vbmQsSw/edit#gid=459469688>

¹⁶ https://docs.google.com/document/d/111pFE9SzXaO-XUBzIaBrXYS71V_4-7WxJfSPWFNHUIg/edit

¹⁷ <https://www.streamamg.com/>

¹⁸ Een ‘web portal’ geeft toegang tot andere websites.

uitkomsten van deze twee onderzoeken gebaseerd zijn op een kleine steekproef kunnen deze bevindingen volgens de BBC niet gebruikt worden om een beeld te geven van de algemene impact van de LNP (BBC, 2018g).

Op het moment dat de implementatie van de LNP compleet is, zullen partners de mogelijkheid hebben om twee keer per jaar een enquête in te vullen. Hierin zullen vragen gesteld worden over het gebruik van de content, de tevredenheid en feedback over specifieke thema's. De BBC en NMA verwachten dat verschillende factoren effect zullen hebben op het gebruik van LNP-content door de BBC. Deze factoren zijn volgens hen het aantal Local Democracy Reporters en het aantal lokale autoriteiten in redactiegebieden van de BBC. Ze verwachten ook dat 'BBC Nations', die geen belangrijke lokale diensten hebben minder LNP-materiaal zullen gebruiken (BBC, 2018g).

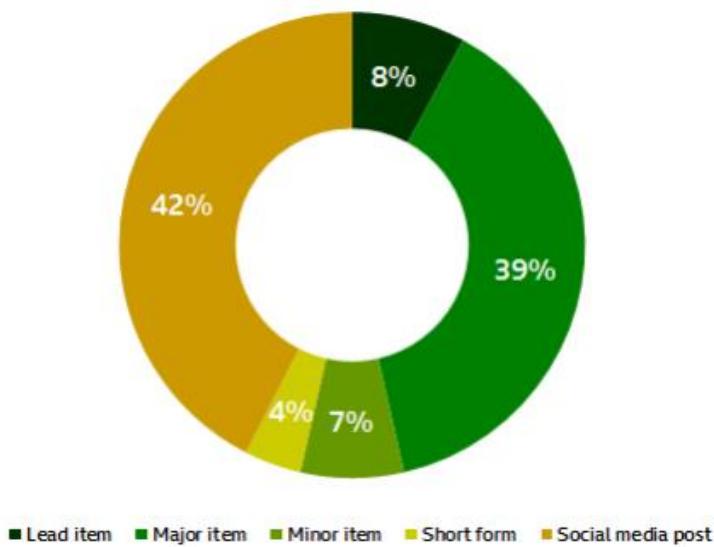
5.6.1 Algemene evaluatie van LNP

De uitvoering van de Local News Partnerships was volgens het evaluatiedocument niet 'zonder uitdagingen'. Als voorbeeld wordt het delen van verhalen door partners genoemd, dit gebeurt niet altijd binnen de afgesproken tijd. De huidige contracten tussen partners en de BBC die de LDRS ondersteunen eindigen in januari 2021. De eerste volledige enquête onder de partners heeft nog niet plaats gevonden, dit gebeurt pas als alle content beschikbaar is in heel het Verenigd Koninkrijk. Maar volgens het document zijn de eerste signalen dat de content als waardevol wordt gezien en goed wordt gebruikt door de partners en de BBC-nieuwsteams (BBC, 2018g).

In de twee kwalitatieve onderzoeken die in Kent en Noord-Ierland zijn gehouden, vroeg de BBC de respondenten onder andere om cijfers te geven. Zo kreeg de effectiviteit van de LNP op het gebied van een beter publieksbereik een 8,4. Geen nieuwsorganisatie gaf een cijfer onder de zeven. De effectiviteit waarmee de LNP hen had geholpen om de macht te controleren kreeg een 7,7. Verder werd in de enquête aangegeven dat verhalen van de LNP de betrokkenheid van het publiek had vergroot, onder andere door veel reacties op de verhalen of een meer dan gemiddelde interactie op sociale media. Volgens de evaluatie waren de reacties die verzameld werden bij het onderzoek 'bijna allemaal positief en benadrukten ze de waarde van de Local News Partnerships' (BBC, 2018g, p. 7).

Ook werd gevraagd aan de lokale nieuwsorganisaties om aan te geven hoe prominent de content van LNP geplaatst werd. De respondenten konden uit vijf categorieën kiezen. Dit resulteerde in de volgende grafiek.

figuur 7. Grafiek die prominentie weergeeft van gebruikte LNP-content (BBC, 2018g)

Uit de grafiek blijkt dat 8% van LNP-materiaal als hoofd item wordt gebruikt, 39% wordt als groot item gebruikt en wat opvalt is dat 42%, het grootste deel, als bericht op sociale media wordt geplaatst (BBC, 2018g). De BBC geeft zelf geen commentaar bij deze cijfers. Maar de percentages van gebruik lijken het belang van de LNP-content wat te minimaliseren, aangezien berichten die alleen op sociale media worden geplaatst, minder prominentie lijken te hebben dan een bericht in een krant, op de radio of op televisie.

5.6.2 Evaluatie Local Democracy Reporting Service (LDRS)

Uit het jaarverslag bleek dat het voor sommige partners lastig was om in bepaalde markten journalisten aan te nemen. Dit had onder andere te maken met de eisen die de BBC en NMA gezamenlijk hadden opgesteld. Hierdoor werden stagiaires en net-afgestudeerden buitengesloten. Maar het evaluatierapport merkt hierbij op, dat op het moment dat een partner die een eigen werknemer aanstelde als LDR, hierdoor een plek vrijkwam voor een junior-verslaggever. Het document noemt daarnaast verschillende andere uitdagingen. Zo gebruikten partners LDRS-content voordat deze content was gedeeld met de andere partners, werden LDRS-verhalen niet binnen de gestelde tijd gedeeld, was er onvoldoende productiviteit, werden onnauwkeurige LDRS-verhalen ingediend en waren er pogingen van partners en ook van de BBC om een LDR direct aan te stellen. De LDRS is nog niet uitgebreid naar Noord-Ierland, dit komt door verschillen in zowel de lokale-nieuwsmarkt als in de structuur van de lokale overheid. De BBC en NMA waren in november 2018 de resultaten nog aan het evalueren en wilden op termijn een beslissing nemen of de service uitgebreid moet worden naar Noord-Ierland. Maar de BBC is in het evaluatiedocument 'optimistisch dat er een passende oplossing gevonden kan worden' (BBC, 2018g, p.4).

Een proefenquête in Kent liet zien dat de LDRS veel wordt gebruikt en wordt gewaardeerd. En volgens de opstellers van het document is er 'een groeiend aantal voorbeelden van LDRS-verhalen die

een significante impact hebben' (BBC, 2018g, p. 1). Ze halen in het rapport voorbeelden aan die moeten aantonen dat de LDRS transparantie heeft verbeterd, beleid heeft veranderd en belangrijke kwesties aan het licht heeft gebracht. Wat betreft het verbeteren van transparantie wordt een verhaal aangehaald van een verslaggever in Herefordshire (West Midlands). Door zijn verslaggeving werd een voorstel van de gemeenteraad om wangedrag van raadsleden toe te dekken geschrapt en werd er een besluit doorgevoerd dat de transparantie moest verbeteren met betrekking tot persoonlijke belangen van raadsleden. Een ander verhaal wordt in de evaluatie genoemd als voorbeeld van het veranderen van beleid. In Leicestershire (East Midlands) vroeg een LDR op basis van de *freedom of information act*¹⁹ om informatie over betalingen die door ontwikkelaars aan de gemeente worden betaald om de gemeenschap in zijn geheel te verbeteren ('section 106'-betalingen). Maar deze betalingen moeten wel binnen een bepaalde periode geclaimd worden, anders ontvangt de gemeente ze niet. Dit was niet gebeurd en de gemeente liep hierdoor een bedrag van 900.000 pond mis. Na berichtgeving van de journalist veranderde de raad haar beleid. Ook de claim dat de LDRS belangrijke kwesties aan het licht heeft gebracht wordt ondersteund met een voorbeeld. In Gloucestershire (South West England) woonde een LDR een vergadering over gezondheidsonderzoek bij en kwam er zo achter dat door het falen van een nieuw computersysteem het gemeentelijke ziekenhuisfonds niet in staat was om tien miljoen te claimen bij de klinische bedrijfsgroep. Hierdoor verdubbelde de schuld van het ziekenhuisfonds. Het evaluatiedocument stelt dat zonder de verslaggeving van de LDR het mogelijk geweest zou zijn dat dit onderwerp nooit in de publiciteit was gekomen. Het verhaal werd in heel het westen van Engeland opgepikt en werd het hoofdverhaal in het regionale televisiebulletin van de BBC (BBC, 2018g). Hoewel deze verhalen inderdaad laten zien dat de LDRS impact heeft op verschillende gebieden, zou het voor het evaluatiedocument gepleit hebben als er per onderwerp meer dan een verhaal als ondersteuning gebruikt zou worden, nu is de dekking wel heel summier. Hierdoor is onduidelijk wat de bredere impact is van de publicaties.

Als de uitvoering van de LDRS afgerond is, wil het BBC-team de tool steeds meer gaan gebruiken voor het verzamelen van nationaal nieuws, het vroeg signaleren van trends en het leveren van gedetailleerde lokale voorbeelden om landelijke verhalen te illustreren (BBC, 2018g). Uit de gezamenlijke evaluatie van de BBC en NMA bleek dat de partners in het begin van de LNP 65% (975) van de verhalen die door de LDRS geproduceerd werden gebruikten. Dit steeg na twaalf maanden naar het gebruik van 90% (1350) van de verhalen. De BBC gebruikte 30% (450) van de verhalen (BBC, 2018g, p. 6). Op basis van het kwalitatieve onderzoek kreeg de LDRS een 7,9 op een schaal van 1 tot 10 (BBC, 2018g).

5.6.3 Evaluatie News Hub

De uitkomst van de evaluatie met de betrekking tot de News Hub liet zien dat 20% van de lokale nieuwsorganisaties die partner is ten minste een productie per week uit de News Hub gebruikt.

¹⁹ In Nederland is dit de 'Wet openbaarheid van bestuur'

Aangezien alle producties in de News Hub van de BBC zijn wordt van hen geen percentage genoemd. De News Hub kreeg van de geënquêteerden in Kent en Noord-Ierland een 8,0 (BBC, 2018g).

De opstellers van het LNP-evaluatiedocument vonden het eind november 2018 nog te vroeg om conclusies te trekken over de impact van de News Hub. Maar de eerste verslagen die ze terugkregen van een grote partner klonken ‘veelbelovend’. Deze partner gaf hen rapporten met inzicht in het gebruik van de LNP-content tussen 6 juni en 17 juli. In die periode gebruikten de nieuwswebsites van de partner 46 fragmenten van BBC-videocontent. Dit resulteerde in 88.684 videoweergaven van 665.478 geladen video’s en een totale kijktijd van 71.175 minuten. In het document wordt gesteld dat het ‘veilig is om aan te nemen dat dit het bereik van ‘BBC News’ vergroot, maar dat dit niet los te koppelen is van de kijkers die al inbegrepen zitten bij het normale televisiepubliek van de BBC’ (BBC, 2018g, p. 11).

5.6.4 Evaluatie Shared Data Unit (SDU)

De SDU werd in november 2017 gelanceerd en is daarmee de langst draaiende dienst van de LNP. Sindsdien zijn er vierhonderd individuele verhalen verschenen. Uit de evaluatie bleek dat 20% van de partners iedere afzonderlijke ‘story pack’, een data-journalistiek onderzoek, gebruikte die door de Shared Data Unit werd aangeboden. En een even groot percentage van de BBC-teams gebruikte iedere losstaande ‘story pack’. Dit vertaalt zich in het geval van de BBC naar de publicatie van verhalen op drie regionale televisiestations en acht radiostations. Van de lokale nieuwsorganisaties in Kent en Noord-Ierland kreeg de SDU een 7,7. Het aantal paginaweergaven van de onlineversies van de SDU-verhalen op ‘BBC News Online’ was op het moment van het verschijnen van het rapport meer dan 3,9 miljoen (BBC, 2018g).

Onderzoek van SDU resulteerde volgens het evaluatiedocument in verhalen die soms belangrijk genoeg waren om de voorpagina’s van kranten te halen. Ook zijn verhalen gebruikt door televisiepartners. Binnen de BBC is de content gebruikt door lokale radio in Engeland, nationale radio en regionale televisiezenders. De samenwerking van BBC en partners binnen de SDU zorgt ervoor dat soms gedetacheerde lokale journalisten televisieverslag doen voor BBC News over onderzoek van de SDU (BBC, 2018g).

De BBC en NMA vonden het, net als bij de News Hub, nog te vroeg om conclusies te trekken over de gehoopte verbetering in de regionale datajournalistiek. Wat ze wel kunnen vaststellen is dat de drie verslaggevers die bij de SDU hebben gewerkt tussen november 2017 en februari 2018 en nu weer terug zijn op hun oude werkplekken daar ook doorgedaan zijn met door data ondersteunde journalistiek. En dat ze bepaalde aangeleerde vaardigheden ook aan hun collega’s daar hebben bijgebracht (BBC, 2018g).

5.7 Kritiek op uitvoering van de plannen

Door de journalistieke wereld werd niet onverdeeld enthousiast gereageerd op de uitvoering van het stimuleringsplan. In een artikel op de website 'Hold the Front Page' reageerde Matthew Barraclough²⁰ op de kritiek van enkele journalisten met als voorman, Kevin Ward, een voormalig redacteur van een regionale krant. Ward claimde dat het BBC-stimuleringsfonds gebruikt werd om het schrappen van banen door regionale uitgevers te subsidiëren. Deze uitspraken werden gedaan nadat in de eerste maanden van 2018 de mededeling kwam dat er plannen waren voor grondige hervormingen op verschillende regionale nieuwsredacties. Deze hervormingen zouden honderd banen in gevaar brengen. Barraclough geeft toe dat het plaatsen van 150 journalisten niet het banenverlies bij het regionale nieuws zal vertragen of stopzetten. Maar hij benadrukt dat de BBC 'zich ervan heeft proberen te verzekeren dat zo ver als mogelijk, het creëren van de nieuwe banen geen negatief effect zou hebben op de al bestaande banen in de regionale nieuwsvoorziening'. Maar hij geeft daarbij aan dat de BBC niet in staat is om de hele lokale nieuwsmarkt te hervormen. En daarnaast is het volgens hem ook niet gewenst dat de BBC dat doet (P. Linford, 2018).

In een blog geschreven in mei 2018 gaat Barraclough nogmaals in op 'hardnekkige misverstanden over de grondslagen van het samenwerkingsverband'. Volgens Barraclough hebben de BBC, NMA en regionale pers allemaal hun eigen critici en is het samenwerkingsverband niet door iedereen goed ontvangen, terwijl volgens hem in het kader van transparantie bijna ieder detail van de samenwerking, in zowel het verleden als het heden, makkelijk online gevonden kan worden. Hij benadrukt nogmaals dat met het opstellen van de contracten rekening is gehouden met het niet negatief beïnvloeden van al bestaande banen. Zo geeft de BBC geen geld aan lokale nieuwsorganisaties die hun eigen personeel als LDR's inzetten, totdat hun vrijgekomen plekken worden ingevuld met nieuwe werknemers. Maar Barraclough geeft wel aan dat, net als eerder bij 'Hold the Front Page', de LDRS niet het verlies van banen bij lokale nieuwsorganisaties zal vertragen of stoppen.

Hij geeft aan het bestaan van andere lokale nieuwsaanbieders te waarderen en noemt ze 'een essentieel onderdeel van een gezonde democratie'. En hij waardeert ook redactionele competitie. Het verlangen om de eerste te willen zijn, om nieuws te onthullen, om impact te hebben zorgt volgens hem voor het betere journalistieke werk, maar daarbij moet samenwerking niet uitgesloten worden. Barraclough hoopt dat de LNP 'de eerste is van vele stappen richting een verscheidene, duurzame en samenwerkende toekomst' (Barraclough, 2018).

5.8 Ontwikkelingen (eind 2018)

Partners zijn op bepaalde plekken nog bezig met het aannemen van LDR's en de BBC en NMA hopen dat de dienst op termijn ook in Noord-Ierland wordt gevestigd. Iedere zes maanden zullen er regionale fora worden georganiseerd in iedere BBC-regio en ook op nationaal niveau. Partners zijn

²⁰ Barraclough is verantwoordelijk voor het uitrollen van het netwerk van LDR's.

dan in de gelegenheid om de journalisten te ontmoeten van wie zij content ontvangen en kunnen dan direct feedback geven op hun activiteiten. De BBC en NMA verwachten dat, op het moment dat alle LDR's zijn aangenomen, de eerste volledige enquête onder alle partners in mei 2019 uitgevoerd zal worden. In reactie op feedback van partners zijn een aantal aanpassingen gepland voor het verbeteren van de techniek die de LNP ondersteunt, voorbeelden daarvan zijn het toevoegen van de optie om audio in een standaard videoformaat weer te geven en om gebruikers de mogelijkheid te geven om content van de News Hub al eerder in te zien.

In de afspraak die is gemaakt tussen de BBC en NMA was de mogelijkheid geschetst om de LDRS uit te breiden met vijftig extra verslaggevers, dit is tot op heden nog niet gebeurd. Het evaluatierapport zegt daarover dat toekomstige uitbreiding van de dienst afhangt van een duidelijk bewijs van de publieke waarde van de dienst richting de 'licence fee-betaler' en het vinden van een aannemelijke financieringsoplossing. De BBC heeft per jaar acht miljoen pond vrijgemaakt voor de Local News Partnerships. In 2018 waren de kosten nog maar zes miljoen. Maar de BBC verwacht dat dit bedrag gaat stijgen naar het voorgenomen bedrag op het moment dat de LDRS, News Hub en SDU volledig draaien (BBC, 2018g).

In een blog van mei 2018 op zijn LinkedIn pagina geeft Matthew Barraclough een update van stand van zaken. Hij beschrijft de stappen die zijn gemaakt sinds de start van de LNP en die op de voorgaande pagina's ook beschreven staan. Op het moment van schrijven is net het vijfduizendste LDRS-verhaal gepubliceerd. Hij zet nog een keer het waarom van de LNP uiteen met de volgende woorden: 'Het is een belangrijke, maar kwetsbare vorm van journalistiek die de BBC wil beschermen voor haar eigen publiek, voor andere lokale nieuwsvoorzieners en voor het welzijn van de samenleving in het algemeen'. (Barraclough, 2018).

5.9 Tussenbeschouwing

Na vijf hoofdstukken is het tijd voor een korte tussenbeschouwing van het stimuleringsmodel van de BBC en NMA. De eerste evaluatie van het LNP is dus gehouden en op deze informatie is een groot gedeelte van dit hoofdstuk gebaseerd. De eerste bevindingen lijken positief, maar deze bevindingen zijn lastig te controleren, omdat de BBC zowel de uitvoerder als de controleur is. Het is dus logisch dat de opstellers over het algemeen een positieve toon aanslaan. Er worden enkele kritiekpunten genoemd, maar positieve woorden domineren de evaluatie. En bepaalde evaluatiepunten worden wel genoemd en percentages worden gegeven, maar deze informatie wordt niet verder toegelicht en hierdoor ontbreekt de verdere context. Voorbeelden hiervan zijn het gebruik en de plaatsing van LNP-nieuwsberichten, de impact van de LDRS-verhalen en de kwantiteit en verspreiding van producties. Hierdoor ontbreekt nog essentiële informatie om een sluitende beoordeling te kunnen geven. Hier zal in het laatste hoofdstuk op teruggekomen worden.

6. De mening van Nederlandse nieuwsprofessionals

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de meningen en oordelen van Nederlandse nieuwsprofessionals over het stimuleringsmodel van de BBC, ook wel de Local News Partnerships. De professionals hebben allemaal een andere achtergrond, van lokaal nieuws tot overheidsorganisatie. De volgende personen zijn geïnterviewd: Thomas Bruning (Nederlandse Vereniging van Journalisten), Marc Visch (Nederlandse Lokale Publieke Omroepen), Gerard Schuiteman (Regionale Publieke Omroep), Jaap Visser (Raad voor Cultuur), René van Zanten (Stimuleringsfonds voor de Journalistiek) en Kees Boonman (politiek journalist). De uitgewerkte interviews zijn als bijlagen toegevoegd. De volgende onderwerpen zullen in dit hoofdstuk aan bod komen: de noodzaak van stimulering lokale journalistiek (6.1), criteria die BBC stelt aan partners (6.2), oordeel over taakstelling journalisten (6.3), oordeel over Local Democracy Reporting Service (6.4), oordeel over News Hub (6.5), oordeel over Shared Data Unit (6.6), andere investeringsmogelijkheden (6.7), financiering van stimulering (6.8), de Nederlandse uitvoerder (6.9), algemeen oordeel model (6.10), kansen in Nederland (6.11), bedreigingen in Nederland (6.12) en invoer in Nederland (6.13).

6.1 De noodzaak van stimulering lokale journalistiek

Dat lokale journalistiek gestimuleerd moet worden, wordt door alle geïnterviewden onderschreven. Maar bij het waarom van stimulering blijken toch kleine nuanceverschillen. Verschillende respondenten wijzen op gaten die vallen: er is te weinig lokale journalistiek, er zijn te weinig lokale journalisten.

Ik zeg altijd maar, als er een Elfstedentocht is of er is ergens een regionale ramp dan hoef je je echt geen zorgen te maken om regionale of lokale journalistiek. Dan komt toch heel journalistiek Nederland daarheen. Het gaat juist om die 364 andere dagen van het jaar dat er dan ook wat is. (Thomas Bruning, NVJ)

Uit dat eerste onderzoek in de regio [onderzoek van de SvdJ] kwam, dat de grote lijn eigenlijk is, als je woont in een gemeente met minder dan 50.000 inwoners dan is de kans dat je relevant maatschappelijk, politiek nieuws vindt over jouw gemeente niet zo heel groot. Dus dat zou je rustig een probleem kunnen noemen. [...] Het is een raar soort beweging. Het nieuws is verschoven naar de regio en de regio kent een leegloop aan journalistiek. [...] Dat is niet alleen hier, maar dat is ook in de Verenigde Staten en in een heleboel Westerse landen het geval. (René van Zanten, SvdJ)

Waarom de lokale journalistiek onder druk staat, verwoordt Marc Visch (NLPO) als volgt:

Je ziet dat verdienmodellen voor lokale journalistiek ontzettend onder druk staan. De financiering van lokale journalistiek is altijd gebaseerd geweest op advertenties, veel minder op abonnees. Regionale journalistiek al veel meer op abonnees, maar ook voor een belangrijk deel

op advertenties. En wat je dus ziet op mondiaal niveau, dat de markt wordt afgeroomd door de Googles en de Facebooks. [...] Wat geschetst wordt in Groot-Britannië dat is het beeld wat we in Nederland ook zien. Dat de uitgevers zich steeds verder terugtrekken van de markt.

Maar er zijn niet alleen negatieve geluiden. Er wordt ook gewezen op de goed lopende mediabedrijven:

Crisis vind ik een heel groot woord. Er zijn natuurlijk wel titels verdwenen. Maar grote titels zijn in Nederland niet verdwenen. De grote journalistieke private media, die zijn er nog gewoon. (Gerard Schuiteman, RPO)

Kijk, we zeggen wel dat het slecht gaat met de traditionele krantenbedrijven, maar zo slecht gaat het niet met de traditionele krantenbedrijven, want ze schrijven allemaal nog steeds zwarte cijfers. En er gaat gewoon een paar miljoen aan winst naar aandeelhouders. [...] Alles draait zwart. Dat komt wel mede omdat ze natuurlijk aan het bezuinigen zijn geweest. (Marc Visch, NLPO)

De verschillende taken van de lokale journalistiek worden genoemd: het controleren, het verbinden en het signaleren. De geïnterviewden benadrukken met name de controlerende functie die door de teruggang in de lokale journalistiek onder druk komt te staan en het belang van de waakhondfunctie voor een gezonde democratie.

Juist vanwege de, die wordt vaak aangehaald, de waakhondfunctie van de journalistiek denk ik dat het zeker belangrijk is [om lokale journalistiek te versterken]. Zeker nu lokale journalisten bijna niet meer bestaan. [...] Het zijn vaak jonge [lokale] partijen met onervaren mensen, er gaat nogal eens wat mis daar. [...] Ook als landelijke overheid wil je dat je burgers geïnformeerd zijn toch? En je wil ook dat de lokale machten, lokale overheden goed functioneren. En ik denk dat die met name goed kunnen functioneren als er een soort tegenkracht is. (Jaap Visser, RvC)

Regionale en lokale journalistiek zit in de verdrukking. Schadelijk ook voor het draagvlak voor de politiek en verbinding tussen politiek en burger. [...] Ik ben onomwonden voor subsidiëring van de lokale journalistiek. Soms is het nodig overheidsgeld te gebruiken om de overheid goed te laten controleren. Het is niet anders, de vrije markt brengt niet altijd alle heil. (Kees Boonman, politiek journalist)

Dus als je iets [stimulering] kunt bedenken dat voldoet aan twee dingen, continuïteit en onafhankelijkheid, als je tenminste hecht aan een transparante en daarmee gezond functionerende democratie, dan moet dat wel. Er zijn geen nieuwe modellen gevonden om te zorgen dat het loont om nieuws in de regio te maken. [...] Dus het probleem is al groot en het zal nog groter worden als er niets gebeurt. (René van Zanten, SvdJ)

6.2 Criteria die BBC stelt aan partners

In de criteria die de BBC stelt aan partners van de LNP kunnen de geïnterviewden zich grotendeels vinden, al worden ze door sommigen aangeduid als ‘open deuren’. Maar een criterium dat niet voldoende expliciet wordt genoemd door de BBC is volgens hen onafhankelijkheid.

[...] je wil dat het een onafhankelijk medium is met een redactiestatuut dat zich richt op een breed publiek. (Thomas Bruning, NVJ)

Onafhankelijkheid zie ik niet staan. Dat vind ik met journalistiek een hele belangrijke, dat je in onafhankelijkheid werkt. Dat is volgens mij een woord wat bij jullie op de opleiding als eerste wordt gememoreerd. (Gerard Schuiteman, RPO)

Maar ze moeten naast die kwaliteit kunnen laten zien, of al hebben bewezen in sommige gevallen, dat ze in ieder geval kunnen laten zien dat ze totaal onafhankelijk, kritisch kunnen werken. (Jaap Visser, RvC)

Marc Visch (NLPO) plaatst nog een kritische noot bij de journalistieke professionaliteit die verwacht wordt van de journalisten. De BBC gaat er volgens hem van uit dat ze al met professionele organisaties te maken heeft. ‘Lokaal gezien zijn wij nog niet zover, maar het zou wel een volgende stap kunnen zijn.’

Ook worden verschillende nieuwe criteria aangedragen. Zo noemt Thomas Bruning (NVJ) als criterium dat een nieuwsmedium niet meer dan 5% winst uit de onderneming mag halen. Maar tegelijk beseft hij zich dat dit een moeilijk spanningsveld is, omdat ‘je daarmee eigenlijk driekwart van de Nederlandse nieuwsmarkt buiten spel zet en ze doen wel goed werk’. Gerard Schuiteman (RPO) merkt nog op dat journalisten waar mee samengewerkt wordt, goed hun weg moeten kunnen vinden in het online domein, omdat de journalistiek zich daar steeds meer afspeelt.

6.3 Taakstelling journalisten

De taakstelling voor journalisten die gaan werken voor LNP is heel specifiek: ze moeten lokale raden en andere publieke organen controleren en hiervan verslag doen. Jaap Visser (RvC) is erg positief over deze taakomschrijving: ‘Net wat ik zeg, dat is de waakhondfunctie, de macht controleren’. Ook René van Zanten en Marc Visch kunnen zich vinden in de taakstelling en benadrukken nogmaals dat goede lokale journalistiek van belang is voor een gezonde lokale democratie.

Daarom denk ik dat het democratisch gevaar het grootst is in Nederland met een tanende lokale journalistiek, omdat in kleine gemeenschappen het ons-kent-ons-gevoel veel groter is. [...] De dwarsverbanden zijn hier veel groter op lokaal niveau. Ik denk dat journalistiek daar een heel belangrijke rol in kan spelen. Dat het niet alleen gaat om wordt de overheid gecontroleerd, maar wordt het hele mechanisme goed in beeld gebracht en is het open en transparant hoe de mechanismen werken. (Marc Visch, NLPO)

Maar moet je eens kijken wat er afgelopen jaren is overgeheveld naar lokale overheden. En niemand die daarnaar kijkt, hoe het gaat met zorg en weet ik wat allemaal. Allemaal dingen waar gemeentes nu verantwoordelijk voor zijn. En er zijn geen journalisten meer om te kijken of het goed gaat. [Van Zanten noemt voorbeeld van wethouder] ‘het gaat er niet om dat ik elke dag word gecontroleerd, het gaat erom dat ik het idee heb dat ik kan worden gecontroleerd, dat bepaalt mijn handelen’. En dat is van oudsher natuurlijk de taak van de journalistiek. Je weet maar nooit, straks komen ze me vragen wat ik aan het uitspoken ben, dus laat ik het maar netjes doen. (René van Zanten, SvdJ)

Maar wel wordt er door verschillende respondenten gepleit om de taakstelling te verruimen. De journalist moet niet alleen naar de overheid kijken, maar moet ook de samenleving in het geheel controleren.

Het is niet alleen de gemeenteraad of het is niet alleen het bestuur dat gecontroleerd moet worden, het gaat over het verhaal van de hele regio. En er zitten ook bedrijven in en er zitten ook maatschappelijke organisaties in. Dus het moet wel het hele spectrum zijn. (Gerard Schuiteman, RPO)

Dus wat hier vaak wordt gezegd: ‘We missen de journalist op de publieke tribune bij de gemeenteraad’. Dat vind ik niet relevant, want besluitvorming in de gemeenteraad is namelijk een afsluiting van een veel verdergaand proces. Dus ik vind het veel interessanter om te horen en te lezen hoe een bepaald besluit tot stand is gekomen. Dus het proces ervoor is veel interessanter. (Marc Visch, NLPO)

6.4 Local Democracy Reporting Service (LDRS)

Over de LDRS, het netwerk van lokale journalisten die producties maken voor hun eigen medium en de BBC, zijn de nieuwsprofessionals niet onverdeeld enthousiast. Ze plaatsen bijna allemaal kritische kanttekeningen bij de mogelijke invoering van zo’n dienst in Nederland. Marc Visch (NLPO) en René van Zanten (SvdJ) verwachten allebei niet dat dit echt verandering of verbetering zal brengen. Van Zanten omschrijft het zo: ‘Wat er altijd een beetje tegen pleit is dat je daarmee investeert in iets waarvan je weet dat het kennelijk eindig was. Dus er zit dan geen vernieuwing in. [...] Want het lek moet toch een keer boven komen. En die incentive haal je er natuurlijk een beetje uit als je zegt, honderd journalisten overal in het land. Harstikke goed, maar het is niet de oplossing voor het probleem’. En Marc Visch (NLPO) is bang dat het een ‘doorsluissysteem’ zal worden. Hij pleit ervoor om landelijk, regionaal en lokaal meer samen te laten werken, dan zijn extra journalisten niet nodig volgens hem. Gerard Schuiteman (RPO) uit zich als een van de weinige wat optimistischer: ‘Ik denk dat dit wel een heel mooi voorbeeld is van hoe je dit zou kunnen doen. Dan ga je namelijk ook continuïteit inbrengen als je dat doet’. Jaap Visser (RvC) wijst nog op het verschil in kwaliteit tussen lokale en landelijke nieuwsorganisaties:

Dat zou kunnen, maar met de huidige lokale omroepen wordt dat lastig. De lokale omroepen zullen er blij mee zijn, maar ik denk dat die meer ervaren verslaggevers er minder blij mee zullen zijn. Ik denk dat er echt te veel lokale omroepen zijn waar nog wel een kwaliteitsslag nodig is.

6.5 News Hub

De News Hub is een dienst die in Nederland niet per se vernieuwend is. Marc Visch (NLPO) noemt de al bestaande uitwisseling van nieuws tussen lokale omroepen met regionale omroepen en de uitwisseling die regionale omroepen weer hebben met de NOS. ‘We hebben nu al de OLON-mediahub. Die zit hier op het mediapark. Alle signalen van de lokale omroepen komen daar binnen uiteindelijk. Die hebben wij opgezet met de steun van OCW [Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap].’ Hierbij moet wel opgemerkt worden dat dit enkel de lokale omroepen zijn, hier vallen lokale kranten, radiostations en websites buiten. Wat wel innovatief is, is de samenwerking tussen publieke en private partijen. In Nederland is wetgeving die deze samenwerking verbiedt en beperkt.

Uitwisseling binnen publieke omroepen mag wel, want dat is de hoofdtaak, dus daar gaat het landelijk, regionaal heen en weer. De crux zit hem hierin dat de BBC publiek is en dat ze veel met private media samenwerken. En dan mag het in Nederland officieel niet, tenzij je [als publieke omroep aan de commerciële partijen] marktconform-tarief vraagt. (Gerard Schuiteman, RPO)

Er wordt door verschillende geïnterviewde gewezen naar het Commissariaat van de Media die in Nederland bepaalt wat wel en niet mag binnen de grenzen van het Europese mediarecht. En dat die regels best wat verruimd zouden mogen worden.

Dat hele stelsel zal wel op de schop moeten, maar dat is Europese regelgeving. Het gaat om de interpretatie van de regeling. Welke uitspraken het Commissariaat daar in Nederland over doet. Het Commissariaat heeft gezegd er moet een marktconforme vergoeding tegenover staan. Het Commissariaat zou er nog wel eens naar kunnen kijken of ze binnen de Europese regelgeving ruimte zien of versoepeling zien van dat standpunt. (Gerard Schuiteman, RPO)

Dat [samenwerking tussen publieke en private partijen] lijkt me prima, uiteindelijk is het allemaal publiek geld. Ik vind sowieso dat er een soort vrij verkeer van data en van nieuws moet zijn. [...] Maar het uitwisselen en delen van nieuws of van gegevens die voor iemand anders van belang kunnen zijn, zeker als er publiek geld mee gemoed is, vind ik niet meer dan normaal, dat zou gewoon vanzelfsprekend moeten zijn. Ook al alleen vanwege efficiencyoverwegingen om geld te besparen. (Jaap Visser, RvC)

René van Zanten (SvdJ) merkt op dat vrije nieuwsuitwisseling tussen de NOS en lokale nieuwsorganisaties moeilijk is, omdat er altijd STER-reclames vastzitten aan de nieuwsitems. Op het

moment dat een lokale omroep NOS-items gebruikt, wordt daar ook een STER-reclame bij getoond. Op deze manier maakt de lokale omroep reclame voor iets waar ze zelf niets voor ontvangen. Maar Van Zanten moedigt uitwisseling wel aan.

Als je zou gaan naar een reclame-vrije publieke omroep, dan heb je al een stap gemaakt. Dan is dat materiaal ook veel beter te gebruiken. En dan heb je inderdaad misschien een soort van interessante wisselwerking. Want ik kan me niet voorstellen dat er in de regio ook niet dingen worden gemaakt en bedacht die ook landelijk interessant zijn. Uiteindelijk begint alles regionaal, dus dat zou een heel goed model zijn. (René van Zanten, SvdJ)

6.6 Shared Data Unit (SDU)

De mening van de nieuwsprofessionals over de SDU is eensgezind, ze zijn enthousiast over het bevorderen van data-journalistiek op regionaal/lokaal niveau, maar benadrukken tegelijkertijd dat het Verenigd Koninkrijk daar verder is dan Nederland en dat in Nederland andere behoeften zijn.

Ik denk niet dat wij in Nederland al zover zijn. [...] data-journalistiek staat wat dat betreft in Nederland echt in de kinderschoenen. [...] de BBC is daar veel verder in. Ik snap dat zij dus zeggen, ook vanuit hun belang, dat dat heel interessant is om dat lokaal door te trekken. (Marc Visch, NLPO)

Dit gaat er een beetje vanuit, dat bij de private media in Engeland al journalisten zijn die goed opgeleid zijn. Ik ken de situatie niet precies, maar over het algemeen ontbreekt het daar in Nederland wel een beetje aan. De lokale omroepen zijn toch vooral vrijwilligerswerk. Ik denk dat er eerst behoefte is aan opleiding en dan aan de manier waarop je journalistiek gaat bedrijven. Als je nog niet eens weet wat hoor en wederhoor is dan moet je aan data-journalistiek niet beginnen. (Gerard Schuiteman, RPO)

Probeer eerst die basisjournalistiek op orde te krijgen en dan kun je gaan denken aan interessante dingen als data-journalistiek en storytelling [...]. Maar dat 'in the end' ook op regionaal en lokaal niveau iets met die data zal moeten gebeuren, dat het allemaal veel transparanter moet dan het nu is en dat journalistiek daar een rol bij kan spelen, dat geloof ik wel. (René van Zanten, SvdJ)

Jaap Visser (RvC) pleit ervoor om de SDU op landelijk niveau in te voeren 'een soort ANP-achtig model'. Landelijk zit volgens Visser het geld, de kennis en expertise. 'Ik vind dit ook wel een verantwoordelijkheid voor de landelijke overheid.'

6.7 Andere investeringsmogelijkheden

Verschillende geïnterviewden noemden nog andere aandachtgebieden op journalistiek gebied waar wat hun betreft in geïnvesteerd mag worden, buiten de gebieden die het LNP aandraagt. Marc Visch

(NLPO) zou willen dat er meer gekeken wordt naar de dwarsverbanden die er al zijn tussen landelijke, regionale en lokale media. Een voorbeeld daarvan is Bureau Regio, de samenwerking tussen de NOS en regionale omroepen. Ook René van Zanten (SvdJ) zou meer aandacht willen voor samenwerking tussen al bestaande partijen. ‘De lokale omroepen hangen van vrijwilligers en houtje-touwtje aan elkaar. Daar zou je dan misschien de slag moeten maken. Misschien zou je moeten denken aan een samenwerking tussen die lokale omroepen en die regionale omroepen [het idee van streekomroepen zoals de NLPO die voor ogen heeft].’ Waar wat betreft Visch (NLPO) ook meer op ingezet mag worden is kunst en cultuur: ‘Er wordt gezegd, cultuur is het cement van de samenleving, ik snap niet dat je daar dan niet meer in investeert.’

6.8 Financiering van stimulering

Over de manier waarop het stimuleringsmodel, stel het wordt in Nederland ingevoerd, gefinancierd moet worden bestaan verschillende ideeën. Maar wel wordt keer op keer gewezen op de verantwoordelijkheid van de overheid. Marc Visch (NLPO) zegt daarover: ‘Het maakt niet uit of het via een *licence fee*, een omroepbijdrage of een begroting gaat, maar het is een Rijksverantwoordelijkheid’. Ook Gerard Schuiteman benadrukt dit: ‘Als de overheid hier ambities heeft, zullen ze hier iets mee moeten doen, ze zullen de kar moeten trekken’. En Jaap Visser (RvC) noemt dat het ook echt in de regelgeving is opgenomen als taak van de overheid onder het Lokaal Toereikend Media-Aanbod (LTMA) en daar zit volgens hem ‘een prijskaartje aan’. Schuiteman (RPO) heeft alleen niet zoveel vertrouwen dat de overheid daadwerkelijk iets gaat doen:

Bij de *licence fee* betekent het ook dat de overheid er geen extra geld voor betaalt, maar dat er in de bestaande middelen iets vrijgemaakt gaat worden. In Nederland zie ik dat niet gebeuren, zo een, twee, drie. Landelijke omroepen moeten al fors bezuinigen, dit jaar en volgend jaar waarschijnlijk ook. Bij ons loopt het allemaal terug. Lokale omroepen hebben allemaal niet zoveel. Dan zul je het op een andere manier moeten organiseren.

En Schuiteman (RPO) vindt dat de financiering, als die er toch komt, structureel moet zijn, alleen dan kan het een duurzaam resultaat opleveren. Volgens hem komt het er uiteindelijk op neer dat er een vast budget beschikbaar komt voor de publieke media.

De ministeries die volgens Jaap Visser (RvC) geld moeten vrijmaken zijn het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. René van Zanten (SvdJ) hoopt dat er kritisch wordt gekeken naar wat er nu aan geld naar de publieke omroep gaat. De publieke omroep zou volgens hem minder moeten uitgeven op het moment dat er minder binnenkomt. Hij vindt het onbegrijpelijk dat programma’s als Brandpunt+ en Zembla worden gekort, terwijl ‘al die flutprogramma’s gewoon blijven bestaan’. Verder vindt hij dat de bijdrage die mensen nu leveren via de belasting wel iets hoger mag worden, zodat het model geïmplementeerd kan worden.

6.9 De Nederlandse uitvoerder

Over wie de uitvoerder van het Nederlandse BBC-model moet worden, heeft bijna iedere nieuwsprofessional een andere mening. Thomas Bruning (NVJ) vindt dat het hele Nederlandse systeem eerst op de schop moet. Volgens hem moet er begonnen worden bij de regionale en lokale omroepen en hoe die op streekniveau kunnen opereren. ‘Ik denk alleen dat het wel is goed is als we de boel eens even flink gaan opschudden en gaan kijken hoe het nou op een effectievere manier georganiseerd kan worden en hoe dat publiek verzamelde materiaal toch op een betere manier door alle partijen gebruikt kan worden.’ Gerard Schuiteman (RPO) vindt dat de RPO de juiste organisatie is, eventueel samen met de NOS en een handjevol lokale omroepen die voldoende kwaliteiten hebben. Hij is heel duidelijk over wie het project niet moet leiden. ‘De NPO is vooral met zichzelf bezig. De NPO is niet bezig met journalistiek. Dat roepen ze wel, maar dat doen ze niet.’ Volgens Marc Visch (NLPO) zijn er maar twee geschikte partijen die in aanmerking komen. ‘Als je het richt op nieuws en actualiteiten, cultuur en educatie, de belangrijkste pijlers voor de publieke omroep, dan kom je toch bij de NOS, NTR uit. Als daar iets kan ontstaan wat je ook naar regionaal en lokaal kan vertalen, daar zou een oplossing in kunnen zitten.’ Jaap Visser (RvC) ziet de NOS als de juiste kandidaat. ‘De NOS als grootste nieuwsorganisatie van Nederland. Ik denk dat die dat wel kan doen, met al die mensen en ervaring.’ En ook René van Zanten (SvdJ) onderschrijft dat, ‘dat kan alleen maar de NOS zijn toch, ik zou geen ander weten’. Kees Boonman (politiek journalist) noemt als enige de NPO, ‘daaronder zouden de regionale omroepen moeten vallen’. Je zou dan bijvoorbeeld NPO Groningen en NPO Limburg krijgen. Maar Boonman heeft er niet zoveel vertrouwen in dat dit echt gaat gebeuren: ‘Voordat het zover is, is de Tweede Kamer allang weer gerenoveerd en gerenoveerd is de publieke omroep dan nog zeker niet.’

6.10 Kansen voor het model in Nederland

Verschillende geïnterviewden zien kansen voor het stimuleringsmodel in Nederland. Maar bijna allemaal plaatsen ze daar wel bepaalde kanttekeningen bij. Deze kanttekeningen zullen in de volgende paragraaf behandeld worden. Thomas Bruning (NVJ) benadrukt dat de versterking plaats moet vinden op de plekken waar de ‘behoefte gesignaleerd wordt’. Deze plekken moeten aan het licht komen door onderzoeken van bijvoorbeeld het stimuleringsfonds. Dit zou volgens Bruning kunnen betekenen dat de ene gemeente meer versterking krijgt dan andere gemeente. Gerard Schuiteman (RPO) is positief over het doel van het model:

Als je het model vertaalt van, je hebt professionele journalisten die minder professionele journalisten gaan helpen bij het maken van verhalen, bij het ontwikkelen van hun kennis, het leidt tot meer verhalen, tot meer controle van de democratie, tot meer controle van instellingen, maatschappelijke organisaties, ziekenhuizen, als dat de kern is van wat men wil bereiken, dan is dat hier natuurlijk ook goed om te doen. En dat je in de distributie dan ook zoekt naar vormen

waar het elkaar kan versterken, lokaal of regionaal, niet-landelijk, dan zal dat zeker wel zoden aan de dijk zetten. Je zult er alleen geld voor uit moeten trekken.

En ook Jaap Visser (RvC) is enthousiast over wat voor effect deze stimulering in Nederland zou kunnen hebben:

Als dit doorgevoerd zou worden, dan weet de lokale overheid dus dat ze in de gaten gehouden worden, dat er iemand is van de pers. [...] De journalistiek kan hierdoor beter worden. De journalist kan beter worden. De nieuwsorganisatie, de journalistieke organisatie kan hierdoor wellicht een kwaliteitsslag maken. En mogelijk wordt ook de lokale bevolking meer betrokken bij wat er gebeurt in hun eigen regio.

René van Zanten (SvdJ) ziet wel obstakels maar ziet niet in waarom dat het invoeren van een stimuleringsmodel tegen zou moeten houden. Iedereen moet volgens hem uit de schuttersputjes komen, omdat de nood op dit moment heel hoog is. *Desperate times, desperate measures*, Je moet onconventionele dingen gaan doen om zaken te redden.' Marc Visch (NLPO) ziet ook kansen voor invoering van het BBC-model, desnoods ten koste van de NLPO. 'Als dat een model is waarin landelijke, regionale en lokale omroepen gezamenlijk in gehuisvest worden, dan ben ik daar een groot voorstander van. Je kunt daarmee veel meer de dwarsverbanden gaan leggen.'

6.11 Bedreigingen voor het model in Nederland

Naast de kansen die de nieuwsprofessionals zien voor stimulering naar Engels model, zien ze vooral ook veel bedreigingen. Allereerst is de samenwerking tussen publieke en private partijen een punt van zorg.

Vind je nou dat commerciële media die flink geld verdienen, die ook flink terugbetalen aan de aandeelhouders, dat die ook aanspraak kunnen doen op subsidiegelden. Dan is het risico dat je publiek geld min of meer indirect laat toevloeien naar aandeelhouders die in Nederland of zelfs in België zitten. Tegelijkertijd denk ik ook weer, het is een soort dooddoener. Het gaat er vooral om dat het regionale nieuws gehoord en gebracht wordt. (Thomas Bruning, NVJ)

Je ziet wel een verschraving van de journalistiek, maar dat gaat niet ten koste van winstgevendheid van de mediaorganisaties. Dat is natuurlijk de paradox waarin je zit. Dus moet je als overheid geld stoppen in een mediabedrijf dat aan de andere kant winst maakt, dat is een lastige. [...] Dan hebben wij in Nederland veel meer aan een publieke voorziening. Dat er in ieder geval een basis blijft liggen. (Marc Visch, NLPO)

En dan is natuurlijk ook nog de vraag als je dat doet of je niet aan een soort van marktverstoring doet. [...] We hebben eindeloos veel gesprekken gehad met het Commissariaat over leg dan uit wat er mag en wat er niet mag. En eigenlijk zegt het Commissariaat altijd, er mag veel meer dan

je denkt, maar daar kom je pas achter als je bent begonnen en we komen controleren en als het niet klopt krijg je een boete. Dus niemand doet iets. (René van Zanten, SvdJ)

Twee kleinere punten die genoemd worden zijn dat er weinig politieke urgentie is en dat het lastig is om verschillende redacties samen te laten werken. Bruning (NVJ) zegt dat hij weet dat het kabinet en de minister de publieke, regionale en lokale omroepen een warm hart toedragen, maar dat er tegelijkertijd weinig voornemens zijn om hiervoor extra geld te reserveren. Wat betreft de samenwerking tussen de verschillende redacties die invoering van het model met zich mee brengt zijn Bruning (NVJ) en Van Zanten (SvdJ) somber gestemd. Voor Bruning zit dat voor in de samenwerking tussen landelijk en lokaal niveau en Van Zanten denkt dat de dagbladen weinig vertrouwen hebben in samenwerking met regionale omroepen, omdat dagbladen redelijk overtuigd zijn van hun eigen kunnen en ze regionale omroepen deels ook als concurrent beschouwen.

Wat de geïnterviewden als grootste bedreiging zien voor invoering van het LNP in Nederland zijn de verschillen tussen het Verenigd Koninkrijk en Nederland. De schaalgrootte van Engeland en de BBC is een punt dat door verschillenden genoemd wordt. Visch (NLPO) zegt daarover: ‘Wat zie je nog als lokaal. De BBC heeft *BBC Local*, maar dat zijn oppervlaktes die bestreken worden die wij al bovenregionaal zouden noemen. Een graafschap in het zuiden van Engeland heeft voor ons de oppervlakte van een provincie Gelderland of een provincie Gelderland en Overijssel samen. En dat noemen zij *local*. Visch vraagt zich dan ook af hoeveel effect 150 journalisten ‘in zo’n groot land’ gaan hebben. ‘Het is een druppeltje.’ Schuiteman (RPO) benoemt ditzelfde punt. De kleine lokale omroepen die wij in Nederland kennen, die bestaan volgens hem niet in Engeland. ‘De schaalgrootte is heel anders, waardoor je niet een, twee, drie het model hier toe kan passen.’ Hij verwacht dat in Nederland een tweedeling gemaakt gaat worden tussen landelijk en niet-landelijk en dat hierdoor lokaal en regionaal veel meer gaan samensmelten. Boonman (politiek journalist) benadrukt het verschil tussen de landelijke omroepen van het Verenigd Koninkrijk en Nederland:

Geld, gezag, pluriformiteit is met de BBC gegarandeerd, maar wij hebben dat met de omroepverenigingen. Maar de BBC is niet de NOS, maak niet deze fout. Het BBC-model, hoe bureaucratisch ook, past niet in Nederland zolang wij het omroepbestel heilig hebben verklaard. Het zou anders moeten. Maar vergeet niet, ook ons bestel heeft veel goeds en brengt veel goeds. Maar helaas is het nu een transitieperiode. Een herdefiniëring zou nodig zijn.

Een ander punt dat Visch (NLPO) noemt is het verschil in medialandschappen. De BBC staat volgens hem bekend als het grote voorbeeld als het om een omroep gaat. ‘Maar wat de BBC bijvoorbeeld doet en wat in Nederland heel omstreden is, is dat zij heel veel aan amusement doen.’ En de Britse commerciële zenders zijn daarentegen juist ook goed in documentaires en serieus nieuws. Ook de kranten werken in het Verenigd Koninkrijk anders volgens Visch. In Nederland is het de gewoonte dat een dagblad dagelijks op de mat valt, omdat mensen daar een abonnement op hebben. In

Groot-Brittannië wordt veel meer gewerkt met losse verkoop. ‘Dus daar zie je ook een heel ander landschap, met veel schreeuwerige koppen, elke dag moet je weer die krant zien te verkopen aan je lezer.’ Er wordt in Nederland volgens Visch gedaan alsof er hele grote verschillen zijn tussen verschillende media, ‘maar als je naar Groot-Brittannië kijkt dan zie je dat er echt hele grote verschillen zijn’. Verder is het volgens Visch zo dat Engeland veel meer op zichzelf gericht is dan Nederland. ‘Wij als klein land, zijn veel meer extern georiënteerd’.

Wat verder genoemd wordt is het verschil in kwaliteit van nieuws op lokaal niveau. Visch (NLPO) zegt daarover: ‘We moeten wel eerst zorgen dat de winkel op orde is en dat is nog niet zo.’ En Visser (RvC) ziet ook dat de BBC een voorsprong heeft: ‘Bij de BBC hebben ze van oudsher al regionale organisaties. Die hebben natuurlijk al een fantastische infrastructuur en veel geld’. Hij is bang dat in Nederland een professionele journalist bij een niet zo stevige lokale nieuwsorganisatie kwetsbaar is. ‘Dus je moet wel goed kijken waar je mensen gaat plaatsen.’

6.12 Algemeen oordeel over model

Gevraagd naar een algemeen oordeel over het model geven de meeste geïnterviewden een voorzichtig positief antwoord, maar wel met de nodige reserves. Bruning (NVJ) is redelijk optimistisch over het stimuleringsplan: ‘Het legt heel duidelijk een vinger op de zere plek die wij als NVJ al een tijd signaleren. Het geeft menskracht in de regio, ogen en oren.’ Visch (NLPO) en Van Zanten (SvdJ) zijn allebei nog wat voorzichtiger.

De BBC heeft een richting van een oplossing gevonden die op termijn ook heel interessant voor Nederland kan zijn. Maar wij zijn nog niet zo ver, want we hebben nog niet de lokale organisaties die voldoende staan. En het is in hoofdlijnen interessant, maar we zitten in Nederland toch in een heel andere setting. Maar de basis dat je een verbinding zoekt tussen landelijk, regionaal en lokaal vind ik super interessant. (Marc Visch, NLPO)

Als noodmaatregel het BBC-model uitrollen in Nederland is harstikke goed, want we moeten echt iets. Maar het is geen oplossing. Het zou heel wonderlijk zijn als alleen het neerzetten van mensen al zou werken. Het zal wel even helpen, maar je investeert in iets wat kennelijk niet werkt. Het is niet goed voor de langere termijn, dat is mijn probleem met dit soort dingen. (René van Zanten, SvdJ)

Visch (NLPO) wil dat er ook breder wordt gekeken, niet alleen naar Engeland. Hij wil ook weten hoe er in Spanje, Duitsland, Frankrijk en Denemarken wordt omgegaan met de problemen in de lokale journalistiek. En Schuiteman (RPO) wil eerst meer informatie hebben over wat het uiteindelijk oplevert voordat hij een algemeen oordeel geeft. Maar hij zegt ook: ‘Het kan haast niet anders dat het natuurlijk wel helpt, om naar een betere journalistiek of naar een meer evenwichtige samenleving en democratie te gaan’. Visser (RvC) is het meest positief in zijn oordeel: ‘Ik vind het een fantastisch plan. In deze tijd, maken ze er gewoon geld voor vrij.’

6.13 Invoering model in Nederland

De nieuwsprofessionals geven allemaal aan dat er door beleidsmakers serieus gekeken moet worden naar een mogelijke invoering van het stimuleringsmodel in Nederland. Ze geven daarvoor wel verschillende argumenten en opnieuw plaatsen ze de nodige kanttekeningen. Visch (NLPO) benadrukt nogmaals dat er breder gekeken moet worden dan alleen Nederland: 'Ieder Europees land worstelt ermee. De invloed van Google, Facebook en Apple is mondiaal'. De traditionele journalistiek loopt volgens Van Zanten langzaam vast, daarom moet er echt iets anders geprobeerd worden. Hij stelt voor om het geld via het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek te laten lopen en dan bepalen zij welke publieke en welke private nieuwsorganisaties geld toebedeeld krijgen. Schuiteman (RPO) raadt het Nederlandse beleidsmakers aan om te kijken of het model in te voeren is in Nederland en om er ook geld voor uit te trekken. Je kan volgens hem niet van de landelijke of private media verwachten dat zij geld vrij gaan maken voor de lokale journalistiek, omdat je dan elders wat afbreekt. 'Dat kan nooit de bedoeling van een samenwerkingsmodel zijn.' Wel moet het model volgens Schuiteman een Nederlandse uitwerking krijgen, omdat de situatie hier anders is. Visser (RvC) gaat er van uit dat het met de invoering van het model 'alleen maar beter kan worden'.

7. In gesprek met Matthew Barraclough (directeur Local News Partnerships)

In dit hoofdstuk wordt het interview behandeld dat plaatsvond met de directeur van de Local News Partnerships. Wie beter de verschillende overblijvende vragen en kritiekpunten voor te leggen dan degene die het project heeft opgezet en leidt? De volgende onderwerpen komen aan de orde: Ontstaan van LNP (7.1), Reacties andere media (7.2), Opstartproblemen (7.3), Gebruikspercentage producties (7.4), Budget LNP (7.5), Beginnersfouten (7.6), Publiek en privaat geld (7.7) en Invoering Nederland (7.8).

7.1 Ontstaan Local News Partnerships

Barraclough was niet vanaf het begin betrokken bij het opzetten van de LNP, maar werd al snel gevraagd om het project te gaan leiden. De redenen voor het opstarten van het stimuleringsproject waren volgens hem met name de financiële uitdagingen waar de lokale nieuwsmarkt zich voor gesteld zag. Dit kwam door de veranderde advertentiemarkt. Er werd naar de BBC gewezen als een van de oorzaken. ‘Wij waren op dat moment niet de beste buur voor de lokale media, dit wilden we veranderen.’ Het doel was om de lokale nieuwsmarkt te verbeteren en ook dat de macht beter gecontroleerd zou worden. De Engelse overheid gaf aan dat ze het fijn zou vinden als wij als BBC meer met lokale media samen zouden werken. Barraclough en anderen waren toen al bezig met de plannen voor de LNP. In tegenstelling tot de NOS is de BBC een onafhankelijke organisatie. Het geld komt niet binnen via de belasting, maar via de *license fee*. Dat dit in Nederland anders geregeld is, snapt hij niet goed: ‘Ik zou nooit voor een BBC willen werken die afhankelijk is van de overheid, maar dat is iets wat veel journalisten delen denk ik’. En doordat de BBC onafhankelijk is en eigen beslissingen kan nemen hoefde het LNP-project dus geen goedkeuring te krijgen van de overheid.

7.2 Reacties andere media

Andere media reageerden kritisch bij de presentatie van de plannen. Ze dachten dat honderd BBC-journalisten van de BBC bij lokale media geplaatst zouden worden. Ze waren bang voor: ‘Your tanks on our lawn’. Toen de BBC uitlegde dat dit niet het geval was, maar dat de lokale media hun eigen journalisten mochten aannemen verdween volgens Barraclough de kritiek. De NUJ (National Union of Journalists) hadden volgens hem juist liever gezien dat de journalisten echt bij de BBC in dienst kwamen, omdat ze de BBC als een goede werkgever zien.

7.3 Opstartproblemen

Het duurde lang, enkele jaren, voordat het project echt van de grond kwam, dit lag volgens het hoofd van de LNP, deels omdat alles nieuw was: ‘We konden niemand vragen stellen als we ergens tegenaan liepen.’ Maar de grootste vertraging werd opgelopen, omdat er te weinig geschikte journalisten aangenomen konden worden. Onder andere regels vanuit de BBC en bij de lokale nieuwspartners

maakte het aannemen van ‘local news reporters’ een lang durend proces. Maar meestal waren er gewoon niet genoeg gekwalificeerde journalisten. Er werd gezocht naar goed opgeleide journalisten, senior-journalisten met in ieder geval twee jaar werkervaring. ‘Maar dat soort journalisten zit niet gewoon te wachten totdat ze een baan krijgen aangeboden. De afgelopen jaren is er alleen maar sprake geweest van teruggang in de journalistiek, dus veel journalisten zijn naar andere professies overgestapt.’ Er werd bewust niet voor trainees gekozen, ‘omdat we een bepaald kwalitatief level wilden leveren aan onze partners’. Het vinden van geschikte journalisten is een nog steeds bestaand probleem. De meeste journalisten die nu bij LNP werken hebben een universitaire opleiding. En ook hebben de meeste journalisten volgens Barraclough een *National Qualification in Journalism (NQJ)*. Dat is een training van twee jaar en na twee jaar krijg je het keurmerk dat je een journalist bent.

7.4 Gebruikspercentage producties

Barraclough vindt het gebruikspercentage niet tegenvallen: ‘Ik ben tevreden dat het gebruikt wordt’. Ook wijst hij erop dat die percentages afkomstig zijn van maar een *county*, ‘het was nog geen echte evaluatie, ik wacht nog op data die waarschijnlijk in de herfst gepresenteerd worden’. Ook zijn veel lokale onderwerpen volgens hem niet geschikt als nationale verhalen. En ook: ‘We willen niet de verhalen van lokale partners overnemen, omdat wij geen competitie met ze willen. Wij willen ander nieuws blijven brengen op onze eigen manier.’

7.5 Budget Local News Partnerships

De BBC bezat begin 2017 308,6 miljoen pond en daarnaast lijkt het budget van LNP, 8 miljoen pond miniem. Maar zo ziet Barraclough het niet: ‘Het budget van de BBC is inderdaad enorm, maar we hebben ook heel veel taken. Op nationaal, regionaal en lokaal niveau. Dat is in bijvoorbeeld Nederland anders. Jullie hebben verschillende organisaties voor nationaal, regionaal en lokaal niveau’. Het budget wat de LNP nu heeft is volgens hem genoeg om het project draaiende te houden en om impact te blijven hebben. Wat hij ook belangrijk vindt is dat dit bedrag goed te verdedigen is naar de *license-fee*-betaler, zonder dat je vragen krijgt over waarom we er zoveel geld in stoppen. Barraclough zou dan ook heel verbaasd zijn als dit bedrag nog verhoogd gaat worden door de BBC.

7.6 Lessen uit beginnersfouten

Als Barraclough terugkijkt op het begin van het project zou hij bepaalde zaken anders aangepakt hebben. ‘Ik heb lange tijd de LNP als een project gezien en mezelf als projectmanager. Het partnership gaat om mensen en mensen zijn geen machines. Mensen meekrijgen is uitdagend, er komen emoties kijken bij de keuzes die gemaakt worden. Daarvoor heb je tijd nodig om met mensen te gaan zitten en uit te leggen waarom je bepaalde keuzes maakt.’ Ook heeft het volgens de directeur van de LNP erg lang geduurd voordat er overeenstemming was over samenwerking: ‘Want journalisten zijn competitief, ze willen als eerste het nieuws hebben. Nieuws delen met andere journalisten voelt dan

ook heel raar. En dat heeft heel veel tijd gekost voordat mensen zagen dat het meerwaarde heeft om samen te werken.’

7.7 Publiek en privaat geld

Een veelgehoord kritiekpunt bij de interviews met Nederlandse nieuwsprofessionals was dat publiek geld naar de winst van commerciële nieuwsorganisaties gaat. En ook in het Verenigd Koninkrijk was dit een punt van kritiek. Maar Barraclough vindt dit geen terechte kritiek, volgens hem gaat er veel vaker geld naar commerciële organisaties binnen de journalistiek en wordt daar geen kritiek op geleverd. Als voorbeeld noemt hij de samenwerking van de BBC met commerciële partijen voor het maken van een documentaire. Bij de LNP was het volgens hem ook noodzaak om samen te werken met commerciële partijen, omdat het grootste gedeelte van de lokale nieuwsmarkt commercieel is: ‘Anders hadden we bij een overleg praktisch alleen in een kamer gezeten’. Verder maken de lokale nieuwspartners volgens Barraclough geen winst op het hebben van een *local democracy reporter*. De partijen krijgen ongeveer anderhalf keer het maandloon van een journalist. Hiermee moeten ook de extra kosten worden betaald: huur van de ruimte waar de journalist werkt, de computer en de reiskosten. Aan het begin is door de BBC ook gecommuniceerd naar de verschillende partijen dat er geen winst in zat om een journalist toegewezen te krijgen. De verhalen die de LNP-journalisten vervolgens publiceren kunnen wel winst opleveren, maar dit is volgens het hoofd van de LNP ‘logisch’.

7.8 Invoering model in Nederland

Over werkbaarheid van het model in Nederland durft Barraclough geen oordeel te geven, want daarvoor kent hij onze nieuwsmarkt onvoldoende. Tijdens het congres van het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek, ‘De regio vecht terug’, in mei, hoorde hij van verschillende kanten dat er nog onvoldoende vertrouwen is tussen de verschillende mediaorganisaties. Maar dat vertrouwen is volgens hem essentieel: ‘Er moet eerst besloten worden dat je wil samenwerken om de lokale nieuwsmarkt te verbeteren. En pas als je dat besloten hebt, kun je gaan kijken naar de manier waarop je dat wil aanpakken’. Maar hij verwacht dat dat vertrouwen er zeker gaat komen, als de problemen groter worden. Dat ze in Engeland al verder zijn kan volgens hem eraan liggen dat de problemen daar al groter waren en de noodzaak meer gevoeld werd. Maar het kan volgens Barraclough ook liggen door druk van buitenaf, kritiek dat de BBC te weinig deed om de lokale journalistiek te beschermen. Hij verwacht niet dat het model van de BBC direct kan worden ingevoerd in Nederland: ‘Ik denk dat er best wat punten uit ons model kunnen worden overgenomen. Maar het moet wel iets typisch-Nederlands worden’. Barraclough had tijdens het congres nog contact met een Nederlandse beleidsmaker en via hem hoorde hij dat de Nederlandse overheid wel met iets bezig is. ‘Ik heb het vage gevoel dat er wel iets aanstaande is’. En bij het congres hoorde hij positieve reacties en partijen waren serieus geïnteresseerd. Dus hij heeft vertrouwen dat onderdelen van het Engelse model wel als

serieuze optie gezien worden. Maar de grote vraag in Nederland is volgens hem: 'Wie gaat het betalen?'.

8. Conclusie

Aan het eind gekomen van dit onderzoek is het tijd om de hoofdvraag te beantwoorden, deze is als volgt: Wat zijn de kansen en bedreigingen voor het toepassen van het BBC-model voor stimulering van de lokale journalistiek in Nederland? Allereerst zullen de kansen die dit model in Nederland heeft behandeld worden, daarna zullen de bedreigingen aan bod komen. De conclusie zal afgesloten worden met een eindoverweging.

Allereerst de kansen die er zijn voor het BBC-model. De stimulering voor de lokale journalistiek die het BBC-model biedt in Engeland is ook nodig in Nederland. De nood is hoog, er vallen gaten in de lokale journalistiek door een tekort aan lokale media en lokale journalisten. Dit is het gevolg van verdienmodellen die onder druk staan door onder andere de daling van advertentie-inkomsten, concurrentie van het internet en de toenemende invloed van het bedrijfsleven. En aangezien alle lokale media en deels ook de regionale en de landelijke media met dezelfde problemen te maken hebben, is er de mogelijkheid en de kans om onconventionele keuzes te maken en samen tot een stimuleringsmodel te komen. De tijd is rijp. De verbetering van de kwaliteit van de lokale journalistiek die stimulering mogelijk kan brengen is ook een grote kans, de huidige kwaliteit is grotendeels onvoldoende. Hier liggen genoeg kansen om te verbeteren, door beter opgeleide journalisten en een solide basisorganisatie waaruit gewerkt kan worden. Ook de focus die het BBC-model heeft op de controle van de lokale macht, de waakhondfunctie van de journalistiek, is een kans. Verschillende keren werd door de geïnterviewden op de (bijna) lege perstribunes bij raadsvergaderingen gewezen. Wel wordt het als wenselijker gezien om deze focus wat uit te breiden, het moet gaan om controle door journalisten van alle instanties en op alle gebieden waar lokale besluitvorming plaats vindt, niet alleen bij de gemeenteraad. Ook de samenwerking tussen landelijke en lokale/regionale media die het model meebrengt is een kans. Hoewel er door bepaalde organisaties al wordt samengewerkt, denk aan de NOS met de regionale omroepen en de lokale omroepen met de regionale omroepen, zou de samenwerking meer omvattend mogen zijn. Denk aan de samenwerking van landelijk, regionaal en lokaal nieuws binnen een verband.

Vervolgens de bedreigingen die er zijn voor dit model in Nederland. De verschillende diensten die bij het model horen, de Local Democracy Reporting Service (financiering van extra journalisten bij lokale media), de News Hub (het delen van nieuws door lokale media onderling en de BBC) en de Shared Data Unit (het bevorderen van data-journalistiek), zijn op dit moment niet van toegevoegde waarde voor de lokale journalistiek in Nederland. Hoewel de News Hub wel kans van slagen heeft, is deze onvoldoende vernieuwend, omdat nieuws al gedeeld wordt door landelijke en regionale omroepen en lokale omroepen onderling. Dit zal dus geen echt verschil kunnen maken in het Nederlandse lokale medialandschap. De verschillende diensten die het BBC-model levert zijn geen oplossingen voor de onderliggende problemen in het lokale Nederlandse medialandschap, het zijn eerder vormen van symptoombestrijding. Eerst moet op andere gebieden orde op zaken worden

gesteld. Een van de bedreigingen voor het model in Nederland is het lage kwalitatieve niveau van lokale journalistiek. De lokale journalistiek in Engeland wordt grotendeels vormgegeven door professionele journalisten, in Nederland zijn het met name hobby-journalisten die het nieuws maken. Data-journalistiek is daarom iets waar de Nederlandse lokale journalistiek weinig baat bij heeft, aangezien het zich zelfs op landelijk niveau nog in de beginfase bevindt. Een andere bedreiging voor het model is de urgentie die bij beleidsmakers en media lijkt te ontbreken. Maar met de te verwachte toename van problemen in de toekomst, zal de urgentie misschien nog komen. Maar op dit moment lijkt de politiek de nood te weinig te voelen om echt tot actie over te gaan. En hieraan is een andere bedreiging gekoppeld, de financiering van het model door de overheid. De BBC is een zelfstandige organisatie, onafhankelijk van de overheid, die besloten heeft structureel geld vrij te maken voor het stimuleringsmodel, maar in Nederland moet het geld van de overheid komen. Hoewel de overheid recent wel geld vrij heeft gemaakt voor stimulering, lijkt verdere structurele stimulering van de lokale journalistiek niet op de politieke agenda te staan. Een andere bedreiging voor het LNP-project in Nederland is de wetgeving rondom samenwerking tussen publieke en private media. Samenwerking van deze partijen is in principe verboden. Op dit moment is samenwerking met bijvoorbeeld kranten geen optie. Maar regels zijn onduidelijk. Lokale media zouden hierin meer duidelijkheid en ruimte moeten krijgen van onder meer het Commissariaat van de Media, om samenwerking echt van de grond te kunnen krijgen. Een ander risico voor het BBC-model is de afwezigheid van een soortgelijke organisatie als de BBC in Nederland. Er is geen organisatie die zowel landelijk, regionaal als lokaal nieuws omvat. De infrastructuur die hierdoor in Engeland al bestaat, ontbreekt in Nederland. Het Nederlandse publieke nieuwsbestel zou eerst volledig hervormd moeten worden, voordat zo'n zelfde organisatie opgericht kan worden. Een andere dreiging is het verschil in schaalgrootte tussen het Verenigd Koninkrijk en Nederland. Lokaal is in Engeland een heel ander begrip dan in Nederland. Lokaal nieuws in Engeland is wat in Nederland als regionaal nieuws wordt gezien. Hierdoor bevat lokaal nieuws in Engeland waarschijnlijk meer relevante onderwerpen voor bijvoorbeeld landelijke nieuwsitems, dan lokaal nieuws in Nederland.

Als de kansen en bedreigingen tegen elkaar worden afgewogen, blijkt dat een balans ontbreekt. De kansen zijn zeker aanwezig, er is onder andere, net als in Engeland, dringend behoefte aan stimulering. En bepaalde focuspunten van het model, zoals de nadruk op controle van lokale overheden, zijn ook in Nederland meer dan welkom. Maar de bedreigingen zijn in de meerderheid en lijken een opeenstapeling van moeilijk te overkomen hindernissen. Eerst zullen in Nederland grote veranderingen plaats moeten vinden in en om het medialandschap op zowel lokaal, regionaal als landelijk niveau. Gekeken zou moeten worden naar de mogelijkheid van het op- en inrichten van een organisatie waarin voor al deze verschillende niveaus van nieuws brengen ruimte is. Pas dan zou er ook ruimte kunnen ontstaan voor het implementeren van een model als de Local News Partnerships.

Literatuurlijst

- Ali, C. (2016). The Merits of Merit Goods: Local Journalism and Public Policy in a Time of Austerity. *Journal of Information Policy*, 6(1), 105-128.
- Baekgaard, M., Jensen, C., Mortensen, P., & Serritzlew, S. (2014). Local News Media and Voter Turnout. *Local Government Studies*, 1-15.
- Bakker, P., & Bosch, K. (2011). Hyperlocal in de praktijk. Lokale media en informatievoorziening in Bunschoten en Leusden. Paper gepresenteerd op de Politicologenetmaal, Amsterdam, Nederland. Geraadpleegd van <http://docplayer.nl/11536503-Hyperlocal-in-de-praktijk.html>
- Barraclough, M. (2017, 1 februari). Local Journalism partnership: BBC and local news partners move forward. Geraadpleegd van <http://www.bbc.co.uk/blogs/aboutthebbc/entries/d4ba188b-2a60-4347-a049-497c57c5abe6>
- Barraclough, M. (2018, 2 mei). 5,000 Local Democracy Stories Shared. Geraadpleegd op 23 januari 2019, van https://www.linkedin.com/pulse/5000-local-democracy-stories-shared-matthew-barraclough?trk=portfolio_article-card_title
- BBC. (z.d.-a). At a glance. Geraadpleegd op 12 juni 2018, van <http://www.bbc.co.uk/aboutthebbc/insidethebbc/howeare/ataglance>
- BBC. (z.d.-b). The licence fee. Geraadpleegd op 12 juni 2018, van <http://www.bbc.co.uk/aboutthebbc/insidethebbc/howeare/licencefee/>
- BBC. (2015, 7 september). Tony Hall: 'We're creating a more bespoke BBC' [Video]. Geraadpleegd op 22 mei 2018, van <http://www.bbc.com/news/av/entertainment-arts-34171658/tony-hall-we-re-creating-a-more-bespoke-bbc>
- BBC. (2017a, 2 februari). BBC and the News Media Association move forward with major Licence Fee investment into local journalism sector. Geraadpleegd op 22 mei 2018, van <http://www.live.bbc.co.uk/mediacentre/latestnews/2017/bbc-news-media-association-partnership>
- BBC. (2017b). *Summary by Nation and English Region*. Geraadpleegd van <http://downloads.bbc.co.uk/aboutthebbc/insidethebbc/reports/pdf/bbc-news-news-media-association-local-reporter-allocation-february-2017-in-full.pdf>
- BBC. (2017c, 2 februari). BBC-funded local reporters to be spread across UK. Geraadpleegd van <http://www.bbc.com/news/uk-38843461>
- BBC. (2017d). *BBC Criteria for Local News Partnerships*. Geraadpleegd van <http://downloads.bbc.co.uk/aboutthebbc/insidethebbc/reports/pdf/bbc-news-news-media-association-partnership-criteria.pdf>
- BBC. (2017e). BBC annual report and accounts 2016/17. Geraadpleegd van <http://downloads.bbc.co.uk/aboutthebbc/insidethebbc/reports/pdf/bbc-annualreport-201617.pdf>

- BBC. (2017f, november). [Local News Partnerships]. Geraadpleegd op 5 oktober 2018, van http://downloads.bbc.co.uk/aboutthebbc/insidethebbc/howwework/partnerships/lnp_approved_section_one_partners_041217.pdf
- BBC. (2017g). BBC Local Democracy Reporter allocation. Geraadpleegd op 12 oktober 2018, van http://downloads.bbc.co.uk/mediacentre/local_democracy_reporter_allocation.pdf
- BBC. (2018a). A new era for public service reporting. Geraadpleegd op 21 september 2018, van <https://www.bbc.co.uk/lnp>
- BBC. (2018b). Directory of Partners. Geraadpleegd op 21 september 2018, van <https://www.bbc.co.uk/lnp/partners/directory>
- BBC. (2018c). BBC - News Hub - Local News Partnerships. Geraadpleegd op 19 oktober 2018, van <https://www.bbc.co.uk/lnp/newshub>
- BBC. (2018d). BBC - Shared Data Unit - Local News Partnerships. Geraadpleegd op 16 november 2018, van <https://www.bbc.co.uk/lnp/sdu>
- BBC. (2018e, 14 augustus). BBC - UK house-building 'below pre-crash levels' - Local News Partnerships. Geraadpleegd op 16 november 2018, van <https://www.bbc.co.uk/lnp/SDU-coverage/house-building>
- BBC. (2018f, 23 november). BBC - Local News Partnerships first annual review (2018) - Inside the BBC. Geraadpleegd op 21 december 2018, van <https://www.bbc.co.uk/aboutthebbc/insidethebbc/howwework/reports/lnp-2018>
- BBC. (2018g, 23 november). Local News Partnerships Annual Review 2017/18. Geraadpleegd op 14 januari 2019, van <https://www.bbc.co.uk/aboutthebbc/insidethebbc/howwework/reports/lnp-2018>
- Benson, R. (2017) 'Can foundations solve the journalism crisis?' Journalism 1-19.
- Beunders, H., Horst, van der A., Kleuver, de J. (2015). Nieuwsvoorziening in de regio 2014. Leegte in het landschap. Diemen: AMB.
- Buijs, K. (2014). Regiojournalistiek in spagaat. De kwaliteit van het redactieproces in de regionale journalistiek; een case-studie (proefschrift). Geraadpleegd op 18-01-2018 via: <http://repository.uhn.ru.nl/bitstream/handle/2066/131556/131556.pdf?sequence=1>
- De Jong, J. C., & Koetsenruijter, A. W. M. (2017). *Het versterken van lokale nieuwsmedia: naar een Projectfonds Leidse Journalistiek*. Geraadpleegd van https://gemeente.leiden.nl/uploads/media/Rapport_Universiteit_Leiden_Het_versterken_van_lokale_nieuwsmedia.pdf
- Dekker, S. (2017, 14 juli). Onderzoek naar de toekomst van de onafhankelijke journalistiek in Nederland [Kamerbrief]. Geraadpleegd van <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-32827-116.html>
- Department for Culture Media & Sport. (2016). A BBC for the future: a broadcaster of distinction. Geraadpleegd van https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/524863/DCMS_A_BBC_for_the_future_linked_rev1.pdf

- Department for Culture Media & Sport, Department for Communities and Local Government. (2016). The case for a business rates relief for local newspapers (Government response). Geraadpleegd van https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/574420/Business_rate_review_Government_Response
- Encyclopaedia Britannica. (2010, 12 maart). British Broadcasting Corporation. Geraadpleegd op 12 juni 2018, van <https://www.britannica.com/topic/British-Broadcasting-Corporation>
- Goodman, H. (2017, 23 maart). Local news matters [motie]. Geraadpleegd op 22 mei 2018, van <https://www.parliament.uk/edm/2016-17/1109>
- Hermans, E.A.H.M., Schaap, G.J., & Bardoel, J.L.H. (2014). Re-establishing the relationship with the public: Regional journalism and citizens' involvement in the news. *Journalism Studies*, 15, 642-654.
- Highfield, A., & Harding, J. (2016, 11 mei). BBC and local news partnership agreement [Brief aan staatssecretaris]. Geraadpleegd op 24 januari 2019, van http://www.newsmediauk.org/write/MediaUploads/PDF%20Docs/BBC_and_NMA_Partnership_Agreement_LetterFINAL_11.5.16.pdf
- House of Commons. (2017). Future of local and regional news providers (Debate Pack, number CDP-2017-0103). Geraadpleegd van <file:///C:/Users/maris/Downloads/CDP-2017-0103.pdf>
- House of Commons, Culture, Media and Sport Committee. (2016). BBC White Paper and related issues (Third Report of Session 2016–17). Geraadpleegd van <https://publications.parliament.uk/pa/cm201617/cmselect/cmcomeds/150/150.pdf>
- Janssen, G. (2015, 2 december). 'Lokale journalistiek volgt nieuwe zorgtaken nauwelijks'. *NOS*. Geraadpleegd van <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2072618-lokale-journalistiek-volgt-nieuwe-zorgtaken-nauwelijks.html>
- Koetsenruijter, & Van Hout. (2014). *Methoden voor journalism studies*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Linford, P. (2018, 15 mei). Local news partnership 'will not offset job losses' says BBC chief. Geraadpleegd op 12 juni 2018, van <https://www.holdthefrontpage.co.uk/2018/news/ldr-scheme-will-not-offset-local-press-job-losses-says-bbc-chief/>
- Mortelmans, D. (2007). *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden* (1e dr. ed.). Leuven ; Voorburg: Acco.
- National union of journalists. (2017a, februari). NUJ briefing on the BBC local democracy reporters' scheme. Geraadpleegd op 23 januari 2019, van <https://www.nuj.org.uk/documents/nuj-briefing-on-the-bbc-local-democracy-reporters-scheme/>
- National union of journalists. (2017b, 31 maart). Inquiry into local news backed by MPs. Geraadpleegd op 1 juni 2018, van <https://www.nuj.org.uk/news/inquiry-in-local-news-backed-by-mps/>

- News Media Association. (2015). UK news provision at the crossroads. The news market in the 21st Century and the likely implications for the BBC's role (A report for the News Media Association prepared by Oliver & Ohlbaum Associates Ltd). Geraadpleegd van http://www.newsmediauk.org/write/MediaUploads/PDF%20Docs/OandO_NMA_-_UK_news_provision_at_the_crossroads.pdf
- News Media Association. (2016, 12 mei). Culture Secretary Welcomes NMA Agreement With BBC. Geraadpleegd op 24 januari 2019, van <http://www.newsmediauk.org/latest/culture-secretary-welcomes-nma-agreement-with-bbc/140188>
- News Media Association. (2017a, 12 september). Applications Open for BBC Funded Local Democracy Reporters. Geraadpleegd op 5 oktober 2018, van <http://www.newsmediauk.org/News/applications-open-for-bbc-funded-local-democracy-reporter/182183>
- News Media Association. (2017b, 7 december). BBC Announces Media Organisations Which Will Employ Local Democracy Reporters As Latest Step In The Local News Partnerships. Geraadpleegd op 5 oktober 2018, van <http://www.newsmediauk.org/News/bbc-announces-media-organisations-which-will-employ-local-democracy-reporters-as-latest-step-in-the-local-news-partnerships/18967>
- News Media Association. (2017c, 18 augustus). Leading Digital Player To Hook Up Pioneering Local News Partnerships. Geraadpleegd op 14 december 2018, van <http://www.newsmediauk.org/News/leading-digital-player-to-hook-up-pioneering-local-news-partnerships/179336>
- Nielsen, R. (2015). *Local journalism: The decline of newspapers and the rise of digital media* (RISJ). London; New York: I.B. Tauris.
- Plunkett, J. (2016, 11 mei). BBC to fund 150 local news journalists. Geraadpleegd op 22 mei 2018, van <https://www.theguardian.com/media/2016/may/11/bbc-to-fund-150-local-news-journalists>
- Rutte, M., van Haersma Buma, S., Pechtold, A., Segers, G.J.M. (2017, 10 oktober) Vertrouwen in de toekomst. Regeerakkoord 2017 – 202. VVD, CDA, D66 en ChristenUnie. Geraadpleegd van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2017/10/10/regeerakkoord-2017-vertrouwen-in-de-toekomst>
- Sikkema, R. (2017, 24 november). 'Lokale journalistiek: Gemeentepolitiek ontbeert kritische media'. *Nederlands Dagblad*. Geraadpleegd van <https://www.nd.nl/nieuws/nederland/lokale-journalistiek-gemeentepolitiek-ontbeert.2860523.lynkx>
- Slob, A. (2017, 17 november). Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2018 [Kamerbrief]. Geraadpleegd van <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-34775-VIII-31.html>
- Woodhouse, J., & Pepin, S. (2017, 29 maart). Future of local and regional news providers. Geraadpleegd op 22 mei 2018, van <http://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/CDP-2017-0103#fullreport>

Bijlage 1: interviews

1.1 Gerard Schuiteman (bestuurder Regionale Publieke Omroep (RPO))

Geïnterviewde	Gerard Schuiteman (bestuurder Regionale Publieke Omroep (RPO))
Datum	14-01-2019

1a. Herken je in de schets die gegeven wordt van de teruggang in de lokale journalistiek in Engeland de Nederlandse situatie?

Ja, op hoofdlijnen. Dat het terugloopt is overduidelijk natuurlijk.

1b. In de Engelse situatie wordt gesproken over crisis en kranten die omvallen, het lijkt daar ernstiger te zijn dan in Nederland?

Crisis vind ik een heel groot woord. Er zijn natuurlijk wel titels verdwenen. Maar grote titels zijn in Nederland niet verdwenen. De grote journalistieke private media, die zijn er nog gewoon. Er zijn wel minder lezers en de krant is wat dunner, maar er is niks omgevallen. En natuurlijk zullen er huis-aan-huisblaadjes zijn omgevallen, maar dat zijn natuurlijk niet voor mij, voor ons de serieuze media die de journalistiek in stand houdt.

2a. Is landelijke stimulering van de lokale journalistiek nodig in Nederland?

Ik vind dat journalistiek gestimuleerd moet worden en hoe dat gebeurt is een vraag. Dus als je zegt het moet landelijk gestimuleerd worden dan weet ik niet of dat moet. Ik vind dat journalistiek gewoon gezond moet zijn. Als dat privaat niet op eigen benen kan staan, dan kom je op een soort publieke financiering daarvan. En vanwege de pluriformiteit is dat ook nodig. Allerlei stimuleringsfondsen dat helpt natuurlijk wel een beetje, maar het gaat natuurlijk wel om duurzame journalistiek die je wil organiseren. De vraag op welke wijze je dat wil doen die is wat mij betreft nogal open.

2b. Dus dan maakt het niet uit op wat voor niveau?

Het gaat om het woord stimuleren. Journalistiek moet je niet stimuleren, journalistiek moet je omarmen en moet je koesteren. Stimuleren betekent dat er iets aan de hand is en dat je het wil verbeteren. Je moet het koesteren of er zorg voor dragen. Je zou eigenlijk een zorgplicht moeten hebben als overheid dat journalistiek goed geregeld is. Innovatie stimuleer je, zonne-energie.

2c. En koesteren, hoe zou dat eruit moeten zien?

Koesteren bedoel ik natuurlijk hetzelfde mee als met omarmen. Koesteren betekent dat als je een voorziening wil dat je ook zorgt dat die in stand blijft. Misschien is het woord wel per ongeluk gekozen, maar wel heel toepasselijk. Als je ziet wat de overheid doet met de publieke omroep en het stelsel dan is dat niet koesteren. Mooie woorden van het is allemaal heel belangrijk, maar vervolgens iedere keer een beetje geld afhalen.

2d. Dus er mag meer gekoesterd worden?

Er mag zeker meer gekoesterd worden.

3a. Wat vind je van de criteria die gegeven worden voor mogelijke partners van de BBC?

Journalistieke kwaliteit bewijzen, dat is een belangrijke. Goede werkgever zijn voor de door de BBC betaalde journalist. Dat lijkt me een open deur bijna. Ik weet niet of een goede werkgever moet zijn..

Het gaat erom dat journalisten ook hun brood kunnen verdienen, dat ze goed betaald zijn. Wie nou de werkgever is, dat maakt denk ik niet zoveel uit. Het gaat erom dat als je een product maakt, dat je daar tijd in stopt. En dat de tijd die erin gestoken wordt, dat je die uren ook fatsoenlijk betaald. ZZP'ers, freelancers zijn natuurlijk ook hele goede journalisten en daar is geen verhouding met een omroep mee. Het zijn zelfstandigen, die kan je gewoon inhuren, die kun je op kwaliteit inhuren. Een timmerman kan je ook inhuren, een hele goede. Daar hoeft je geen werkgever voor te zijn zeg maar.

3b. Dus als journalisten maar betaald worden?

Fatsoenlijk zeg ik dan altijd. Goed betaald om hun werk te doen. Er moet een nette vergoeding tegenover staan die je als werkgever zou betalen aan je reguliere personeel. [Schuiteman leest derde voorwaarde over diversiteit voor]. Onafhankelijkheid zie ik niet staan. [Ik noem dat dit misschien onder journalistieke kwaliteit valt, de eerste eis]. Dat vind ik met journalistiek een hele belangrijke, dat je in onafhankelijkheid werkt. Dat is volgens mij een woord wat bij jullie op de opleiding als eerste wordt gememoreerd. Diversiteit en gelijkwaardigheid, vanzelfsprekend.

3c. Nog andere criteria die je mist?

Waar ik nog aan zat te denken, maar ik weet niet of dat elders terugkomt. Als je naar journalistiek tegenwoordig kijkt, dan speelt zich dat heel erg in het online domein af. Het profiel van de journalist van de partij waar je mee samenwerkt, zodanig moet zijn, dat ze op al die terreinen hun werk moeten kunnen doen en met name in het online domein. Het moeten wel journalisten zijn die thuis zijn in hoe je tegenwoordig je mensen bereikt. Dat is natuurlijk meer dan een radioprogrammaatje maken, een tv-programmaatje maken een tekstje schrijven.

4a. Er komen verschillende voordelen kijken bij samenwerking met de BBC. Ik wil ze een voor een langsgaan. Allereerst de *Local Democracy Reporting Service*. Versterking van lokale redacties met 150, door de BBC bekostigde, journalisten, wat vind je hiervan? Zou je dit in Nederland ook willen zien? En hoe zou dit uitgevoerd moeten worden?

Ja, je moet kwaliteit inbrengen. En dat kun je op verschillende manieren doen. Ik denk dat dit wel een heel mooi voorbeeld is van hoe je dit zou kunnen doen. Dan ga je namelijk ook continuïteit inbrengen als je dat doet. Als je zorgt dat op redacties van lokale media die zelf die kwaliteit niet hebben of onvoldoende hebben, dat je zorgt dat met regelmaat kwaliteit langskomt, dat je mensen op sleeptouw neemt, die trajecten uitzet, die een route uitzet over wat ze moeten doen, agenda zet en ook die agenda iedere keer weer langsloopt, dat is harstikke goed. Dan hoeven ze het zelf niet te ontdekken. Dan zorg je dat de kwaliteit van de een ook de kwaliteit van de ander wordt. Dan til je dat zeker op een hoger plan.

4b. Zou dat in Nederland een optie zijn?

Wij doen het met een aantal lokale omroepen, een aantal regionale omroepen met lokale omroepen. Dat is ook de kern van de suggestie die ik je de vorige keer meegaf [bij interview voor onderzoek Zuid-Holland] dat we willen voorstellen dat een aantal van onze mensen worden vrijgemaakt om bij lokale omroepen waar de nood daar is ook die samenwerking te gaan zoeken. Op die manier breng je dan ook continuïteit en kwaliteit in.

4c. En landelijke journalisten die naar regionale omroepen gaan?

Regionale journalisten hebben allemaal een opleiding genoten, dus die weten allemaal wat de mores van het vak is. Ik denk dat er landelijke journalisten zijn die beter zijn dan regionale journalisten, maar andersom net zo. Ik denk dat er veel regionale journalisten zijn die veel beter zijn dan landelijke. Dat durf ik wel te zeggen. En het voordeel van een regionale journalist en van een lokale journalist die een opleiding heeft gevolgd en lokaal of regionaal werkt, die kent ook nog eens een keertje zijn gebied. Dat is natuurlijk het grootste voordeel van de journalist in de regio.

4d. Je ziet het dus wel als iets dat kan werken, maar dan vanuit regionaal naar lokaal. En vanuit landelijk naar lokaal?

Ja, ik denk dat dat ook kan. Het gaat niet over schaal. Het gaat erom dat iemand die opgeleid is, iemand die niet opgeleid is aan de hand kan nemen en kan verbeteren. Of die nou landelijk werkt of regionaal werkt, dat maakt niet zoveel uit. Voordeel van de stap hoe dichterbij je komt, ik denk dat dat het voordeel is van regionaal, lokaal in plaats van landelijk, lokaal, als het echt op de inhoud aan gaat komen. Het gaat om het gebied dat je kent, de lokaliteit die je kent. Als je bij de NOS kijkt, iedereen komt uit een regio uiteindelijk. Ze komen niet allemaal uit de randstad, ze komen uit het hele land. [Schuiteman noemt als voorbeeld van iemand die mooie regionale verhalen schrijft, Pauline Broekema].

5a. Deze journalisten hebben een hele specifieke taak: ‘Ze moeten lokale raden en andere publieke organen controleren en hiervan verslag doen’. Kan u zich vinden in deze taakstelling? Zou u de taak willen aanpassen als dit soort journalisten in Nederland aan de slag zouden gaan?

Ik heb daar niks aan toe te voegen. Het gaat om verhalen maken, dat moet je doen. En of ze nou heel kritisch zijn of minder kritisch. Als het verhaal maar verteld wordt. En dat het journalistiek goed in elkaar zit. Hoor en wederhoor en ook dat de twee kanten van een verhaal gezien worden. Dat is van belang en de kern is natuurlijk het lokale, het regionale.

5b. En dan met name de raden en democratische instellingen op lokaal niveau?

Ja, daar ben je naar op zoek, instellingen en organisaties. Ik vind het altijd wel breder gaan dan. Het is niet alleen de gemeenteraad of het is niet alleen het bestuur dat gecontroleerd moet worden, het gaat over het verhaal van de hele regio. En er zitten ook bedrijven in en er zitten ook maatschappelijke organisaties in. Dus het moet wel het hele spectrum zijn. Als je honderdvijftig journalisten in Engeland alleen maar gemeenteraden laat controleren, dan krijg je weinig enthousiaste verhalen denk ik. Het mag wel wat breder. Als het alleen lokaal beleid, lokale autoriteiten verslaan en volgen is, dat zou ik in Nederland wat te beperkt vinden. Het is niet alleen de gemeente die besluiten neemt. Er gebeurt natuurlijk veel meer in zo'n gemeenschap.

6a. Het tweede voordeel is de *News Hub*. De lokale partners hebben toegang tot video- en audiomateriaal van de BBC. Wat vind je hiervan? Zou zo iets in Nederland werken? Of gebeurt dit al in Nederland?

Dag mag niet in Nederland. Uitwisseling binnen publieke omroepen mag wel, want dat is de hoofdtaak, dus daar gaat het landelijk, regionaal heen en weer. De crux zit hem hier in dat de BBC publiek is en dat ze veel met private media samenwerken. En dan mag het in Nederland officieel niet, tenzij je marktconform-tarief vraagt. Stel dat wij een item maken en we willen dat met een lokale krant of een regionale krant delen, dan moet daar een marktconform-tarief tegenover staan. Dan zit je al gauw boven de paar honderd euro. Het kost een paar honderd euro om een verhaal te maken. Het monteren van een video, de uren die erin zitten. Dat is verplicht, anders ga je met publiek geld commerciële organisaties steunen. Die kunnen het item op hun website zetten, reclames eromheen en dan gaan ze geld verdienen en dat is uitdrukkelijk niet de bedoeling van het Europees recht. Wij vinden dat jammer, want wij hebben altijd gezegd, dat wat met publiek geld gemaakt is, dat zou eigenlijk voor het hele publiek toegankelijk moeten zijn. Nu maakt het tegenwoordig niet meer uit hoe dat dan gebeurt. Wij zijn op zoek naar verhalen die een zo groot mogelijk publiek bereiken. En dat lukt niet meer via onze eigen kanalen en sociale media. Dus als je dat in samenwerking met een krant kan doen, zodat een goed verhaal toch zijn plek krijgt. Dan hoeven wij daar geen tweehonderd euro voor, want we hebben dat geld al gehad. Het is ook voor de kranten ongemakkelijk, want zij moeten geld gaan betalen voor iets wat de concurrent heeft gemaakt en vervolgens kunnen ze er hun voordeel mee doen. Daar zit de hele spanning.

6b. Zou je daar ruimere wetgeving in willen?

Soepeler zou ik dan zeggen. Als wij een bericht zouden leveren aan een krant, dan heb ik liever dat de afzender daarvan heel duidelijk is en dat als de krant daar bereik mee genereert, dat wij ook weten wat dat bereik is, zodat wij dat ook mee kunnen tellen, zodat het meetelt voor onze relevantie. Vervolgens mag een krant van mij, zeker in het online domein, daar zeker wat geld mee verdienen. En dat zal helemaal niet zo veel zijn, want een bericht levert helemaal niet zo veel op. Als je een goed bericht hebt en kan je kan er een beetje omheen adverteren, dat zal een paar tientjes opleveren. Dat zijn heel veel van die paar tientjes die het aantrekkelijk maken. Maar daar gaat het grote geld niet mee verdiend worden. Dat hele stelsel zal wel op de schop moeten, maar dat is Europese regelgeving. Het gaat om de interpretatie van de regeling. Welke uitspraken het Commissariaat daar in Nederland over doet. Het Commissariaat heeft gezegd er moet een marktconforme vergoeding tegenover staan. Het Commissariaat zou er nog wel eens naar kunnen kijken of ze binnen de Europese regelgeving ruimte zien of versoepeling zien van dat standpunt.

6c. Want in Engeland kan het dus wel?

Schijnbaar. In Engeland kan de BBC 150 journalisten betalen die voor private media aan de slag gaan. Private media hebben daar voordeel van.

6d. Dus je vindt de News Hub best een goed idee?

Ja hoor, wat ons betreft zou alle informatie die wij hebben, wel onder bepaalde voorwaarden, we willen weten waar het gebruikt wordt, hoe het gebruikt wordt en hoeveel het gebruikt wordt en misschien ook wel tegen een geringe vergoeding of dat je zegt we delen in de opbrengsten, wat dat betreft kun je ook weer investeren in de journalistiek, dat je informatie deelt tegen bepaalde voorwaarden is absoluut goed.

6e. En de al bestaande uitwisseling met Bureau regio tussen NOS en regionale omroepen?

Dat is publiek, publiek. Dat valt wettelijk onder de hoofdtaak van de publieke omroep, dat mag gewoon.

7a. Het derde voordeel is de *Shared Data Unit*: hier worden data-journalistieke-producties gemaakt en gebruiksklaar gemaakt voor lokale media om deze over te nemen. Hiermee hoopt de BBC de data-journalistieke-expertise op lokaal niveau te vergroten. Wat vindt u hiervan? Is hier behoefte aan in Nederland? En hoe zou dit in Nederland georganiseerd moeten worden?

Dat is een keuze. Een keuze die ook past bij ontwikkelingen in de journalistiek natuurlijk, dat je met data heel erg aan de gang gaat. Dus ik snap die keuze wel. Maar ik denk dat we in Nederland meer behoefte hebben.. Het is iets dat er bij komt. Dat wij vooral behoefte hebben aan meer kwaliteit in de journalistiek. En dit gaat er een beetje vanuit, dat bij de private media in Engeland, daar al journalisten zijn die goed opgeleid zijn. Over het algemeen, ik ken de situatie niet precies, maar over het algemeen ontbreekt het daar in Nederland wel een beetje aan. De lokale omroepen is toch vooral vrijwilligerswerk. Ik denk dat er eerst behoefte is aan opleiding en dan aan de manier waarop je journalistiek gaat bedrijven. En dan komt data-journalistiek vanzelf een keer om de hoek kijken.

7b. Dus er moeten eerst stappen worden gezet in kwaliteit en dan kan er pas gekeken worden naar data-journalistiek?

Als je nog niet eens weet wat hoor en wederhoor is dan moet je aan data-journalistiek niet beginnen.

7c. Gebeurt er op regionaal niveau al iets met data-journalistiek?

Niet veel, we zijn daarmee aan het experimenteren. In die zin moet je het ook wel zien als experimenteren. Data-journalistiek is, dat weet je zelf ook, het ontwikkelen van modellen waardoor er

vanzelf dingen komen bovendrijven. En natuurlijk gaan journalisten altijd in data zitten snuffelen en in gegevens zitten snuffelen, maar dit is meer het automatisch genereren van onderwerpen. Ik denk dat het in Nederland gebeurt, maar nog heel beperkt. Ik denk dat ook waar het gebeurt, journalisten het niet zelf doen, maar ze kennis inhuren heb ik het idee. Vooral bij scholen en bij opleidingen.

8a. De financiering van het BBC-stimuleringsmodel vindt plaats door een deel van de *licence fee* te gebruiken. Engelse burgers betalen jaarlijks een bedrag van ongeveer 170 euro. Hoe zou, stel dit model wordt ingevoerd in Nederland, bekostigd moeten worden?

Geld kun je maar een keer uitgeven. Wat ze hier natuurlijk doen is dat ze een deel van de financiering in dit project wordt gestopt. Ik zie dat bij ons nu nog wel als dilemma. Het is het verschuiven van accenten dat je doet. Dus als wij zouden zeggen, we gaan een deel van ons budget in die samenwerking lokaal in dit soort modellen schuiven, dan betekent dat dat je andere dingen niet meer kan doen. En de BBC zit schijnbaar zo ruim in zijn jasje of vinden dit blijkbaar zo belangrijk dat die keuzes gemaakt moeten worden. Ik zie bij ons wel, maar dat is een beetje over het algemene heen, dat als we dit zouden doen en als we meer geld zouden stoppen in die lokale en regionale samenwerking en die journalistiek, ik zeg het een beetje denigrerend misschien, maar zo is het niet bedoeld, door het opleiden en het verbeteren van lokale omroepen, dan gaat dat ten koste van onze eigen berichtgeving, cultuur, sport, evenementen of andere dingen die we doen. Het is keuzes maken. Vandaar dat we ook hebben gezegd, laten we nou ook uit de middelen die wij hebben vanuit de overheid, de eenmalige middelen, kijken of we dit handen en voeten kunnen geven. Want dan kost het aan onze kant geen tijd of kosten, kunnen we blijven doen wat we doen en kunnen we dit wel stimuleren. Maar dan zul je op den duur, als het duurzaam is en het werpt zijn vruchten af, zul je toch met iets moeten komen wat het structureel gaat financieren. Anders heeft het niet zoveel zin. Dan is het het verschuiven van activiteiten. En de vraag is of je met minder sport, minder cultuur, minder regionale berichtgeving gebaat bent als je lokaal iets meer gaat doen en kwaliteit gaat leveren.

8b. En de overheid moet dan beslissen waar zij het geld vandaan gaan halen?

Iedereen betaalt belasting. Het is een keuze. Onderlinge samenwerking, dat is het adagium geweest van de laatste decennia, ook bij landelijke omroepen, er kan best honderd miljoen vanaf en kom maar met een plan hoe dat kan. Samenwerking zit altijd in dat plan, het mindere van andere dingen zit in dat plan, het concentreren op hoofdtaken zit in dat plan. Dat is ook bij ons gebeurt, meer gaan samenwerken, we zijn alles gaan doen en daardoor kan het altijd minder. Maar de ondergrens hebben we wel bereikt. We kunnen niet nog efficiënter gaan werken. Ieder jaar is er nog wel wat te verdienen. Maar het is niet zo dat wat wij verdienen ieder jaar, dat we het gat dat is ontstaan de laatste vijf, tien jaar, dat we dat zomaar kunnen opvullen. Maar uiteindelijk, als de overheid hier ambities heeft, zullen ze hier iets mee moeten doen, ze zullen de kar moeten trekken.

8c. En zoiets als de ‘licence fee’ wat ze in Engeland hebben?

Dat hebben we in Nederland ook. Het is hier afgeschaft. Maar uiteindelijk komt het erop neer dat er een vast budget beschikbaar is voor publieke media. In Engeland hebben ze ervoor gekozen dat iedereen die een televisietoestel heeft een ‘licence fee’ moet betalen en dat gaat allemaal in een potje. Dat hadden wij in Nederland ook tot en met 2000 geloof ik dat het was. In 2001 is dat afgeschaft. Dat bedrag gaan we niet meer apart innen, maar dat komt dan vanuit het belastinggeld. Het gaat erom dat er geld is. Bij de ‘licence fee’ betekent het ook dat de overheid er geen extra geld voor betaald, maar dat er in de bestaande middelen iets vrijgemaakt gaat worden. In Nederland zie ik dat niet gebeuren, zo een, twee, drie. Landelijke omroepen moeten al fors bezuinigen, dit jaar en volgend jaar waarschijnlijk ook. Bij ons loopt het allemaal terug. Lokale omroepen hebben allemaal niet zoveel. Dan zul je het op een andere manier moeten organiseren. ‘Licence fee’ hebben we niet, dus eigenlijk zou je kunnen zeggen, dan moet de overheid maar bijpassen.

9a. Wie zou in Nederland de rol van de BBC op zich moeten nemen?

Dat doen wij graag. En ik denk ook dat wij dat kunnen. En misschien kunnen wij dat ook samen met de NOS doen. Die samenwerking is nauw en hecht en daar hebben we dat aan. En vanuit daaruit kun je dat soort samenwerkingsvormen ook verder trekken de lokaliteit in. Engeland is ook een groot land. Lokaal is groter dan hier lokaal. Lokale omroepen, ik heb er verschillende gezien daar, als Hull of als Birmingham, maar dat zijn enorme steden, die zijn allemaal vergelijkbaar met hier AT5 of met Open Rotterdam. Dat is heel wat anders dan Hoewelaken of het gemeentetje waar wij zitten. Zulke kleine lokale omroepen heb je in Engeland niet. De schaalgrote is heel anders, waardoor je niet een, twee, drie het model hier toe kan passen. Als je in Nederland gaat kijken naar journalistiek, dat je op den duur landelijk en niet-landelijk gaat krijgen. Dus dat lokaal en regionaal ook veel meer samen gaat smelten. Dus wat is nou echt lokaal en wat is nou echt regionaal. Die definities, die zijn ook niet zo een, twee, drie te geven. Als je kijkt naar bestuursvormen, dan ga je kijken waar zijn mensen in geïnteresseerd. Daar moet je je op concentreren. Dat staat los van de organisatie die erachter zit.

9b. Want de NLPO is bezig met streekomroepen. Is dat iets wat je bedoelt?

Dat vind ik aan de ene kant goed, omdat ze aan het opschalen zijn in de organisatie, waardoor je middelen vrijspeelt voor de journalistiek. Maar het is meer een theoretisch model, want als er geen geld is kun je opschalen wat je wil, maar dan komt er echt niet nog meer geld. Als er dan wat vrijkomt is dat een paar duizend euro en daar is de journalistiek niet mee geholpen. Streekomroepen is een plan uit de loop van de NLPO, dat pas werkt als daar volgens hen dertig miljoen euro in gestopt gaat worden. Als je dan dertig miljoen gaat investeren, kun je je afvragen, moet je dat in de lokale omroepen doen of moet je dat in een soort niet-landelijke organisatie doen. Geef ons dertig miljoen. Dan kun je uitrekenen, wat is dertig miljoen gedeeld door vijftigduizend. Dan hebben we zeshonderd journalisten erbij. Dan maken we meer verhalen dan mensen kunnen lezen en willen lezen. Een derde ervan zou, als je tien miljoen doet, dan komen er tweehonderd journalisten bij in Nederland, dat zijn er vijftig meer dan de 150 die de BBC heeft. Om dat soort bedragen gaat het. Hiervan krijg je alleen maar concurrerende schalen. Ik zie dat niet zitten in Nederland. Dus ik zoek het heel graag in de verbinding, in de samenwerking hoe je dat kan doen. Maar op termijn zie ik het groeien naar een heel ander model dan dat we nu hebben, dat is niet waardevast.

9c. En de NPO als uitvoerder? Hoe kijk je daar tegenaan?

Daar heb ik helemaal niks mee. Daar zou ik helemaal niks mee hebben. De NPO is, ik vergroot dingen wel eens een beetje uit, dat ga ik nu weer doen, die is vooral met zichzelf bezig en met televisie bezig en met radio bezig. De NPO is niet bezig met journalistiek. Dat roepen ze wel, maar dat doen ze niet. De NPO verdeelt geld, en het goede wat de NPO doet, maar dat is door de mediawet verplicht, is dat ze geld verdelen aan de NOS, die vervolgens journalistiek doet. Dus daar zit de waarborg voor journalistiek in Nederland. Dus als we wat, in Nederland, met zo'n model zouden willen dan zou je moeten kijken, welke publieke organisaties die met nieuws en informatievoorziening wat doen heb je daarvoor nodig. Dan kom je bij de NOS uit, dan kom je bij de regionale omroepen uit, dan kom je bij een handjevol lokale omroepen uit die voldoende kwaliteiten hebben. Daar moet het beginnen en niet bij de NPO.

10. Wat is je algemene oordeel over het Engelse stimuleringsmodel?

Dat heb ik niet. Ik was al bang voor die vraag. Het ziet er in de basis natuurlijk heel goed uit. Ik weet niet wat oplevert. Het zou heel goed zijn om, dat zullen ze onderhand wel hebben denk ik, om is wat informatie boven tafel te krijgen, van wat levert het nu op, wat brengt het aan verhalen en is dat nou wat past bij wat je verwacht. Zijn er wethouders, weet niet wat de Engelse naam daarvoor is, zijn die afgetreden, zijn er schandalen aan het licht gekomen, is die democratie er nou op vooruit gegaan. Ik weet niet waar je dat aan af moet meten. Maar het kan haast niet anders, laat ik dat toevoegen, dat het natuurlijk wel helpt, om naar een betere journalistiek of naar een meer evenwichtige samenleving en democratie te gaan. Dat kan haast niet anders.

11. Wat zie je voor kansen voor de invoering van dit model in Nederland?

Ja, dat heb ik net al een beetje laten doorklinken. Als je het model vertaalt van, je hebt professionele journalisten die minder professionele journalisten gaan helpen bij het maken van verhalen, bij het ontwikkelen van hun kennis, het leidt tot meer verhalen, tot meer controle van de democratie, tot meer controle van instellingen, maatschappelijke organisaties, ziekenhuizen, zulk soort instellingen, als dat de kern is van wat men wil bereiken, dan is dat hier natuurlijk ook goed om te doen. Je zult er alleen geld voor uit moeten trekken.

12. Wat zie je voor bedreigingen voor de invoering van dit model in Nederland? Je noemde er net al een aantal.

Ik zie niet zoveel bedreigingen. Welke bedreigingen heb ik genoemd. [Ik noem de verschillende schaalgroottes in Engeland en Nederland en de kwaliteit van lokale journalistiek in Nederland]. Ik weet niet of dat een bedreiging is of meer een aandachtspunt is. Nederland en Engeland zijn niet hetzelfde, wat we net zeiden over kwaliteit, de schaalgrootte, denk dat dat de twee belangrijkste zijn. Die zijn hier anders dan in Engeland, daar zul je een stukje maatwerk op moeten doen. Dat betekent dat je niet zonder meer het Engelse model op Nederland kan plakken. Maar de essentie waar we het net over hadden, dat je mensen kwalitatief beter maakt, meer verhalen gaat laten maken en kennis laat ontwikkelen. Dat je in de distributie, dat hebben we net niet gezegd, zoekt naar vormen waar het elkaar kan versterken, lokaal of regionaal, niet-landelijk. Dan zal dat zeker wel zoden aan de dijk zetten. Dan zijn de modellen niet helemaal hetzelfde, maar dan heb je een iets meer op maat gemaakt model voor Nederland ten opzichte van Engeland. Als je zo'n model op Duitsland zou plakken, dan zal dat wel weer net iets anders eruit zien. Dus in de kern is het idee natuurlijk wel goed.

13a. Raad je Nederlandse beleidsmakers aan serieus naar invoering van dit model in Nederland te kijken?

Ik raad het Nederlandse beleidsmakers aan om het gewoon te gaan doen en om er geld voor uit te trekken. Wat er natuurlijk gebeurt is dat je in Nederland extra investeert in regionale en lokale journalistiek en dat is zo belangrijk. Het model is goed, maar als je van de regionale omroepen of van de landelijke omroepen of van private media zou verwachten dat zij hun geld wat ze nu besteden en wat al lastig vrij te maken geld is, gaat stoppen in de ontwikkeling van de lokale journalistiek dan ga je elders wat afbreken, dat kan nooit de bedoeling van een samenwerkingsmodel zijn. Dus als je het wil zou ik hiermee beginnen. En zou ik het ook samenvoegen met een andere discussie. Dan zou ik zeggen, joh, als je de journalistiek wil verbeteren kijk dan ook naar de structuur van die journalistiek. Die twee lagen die we in Nederland hebben lokaal en regionaal, als je die lokale laag gaat versterken met extra geld, die gaat opschalen, gaat schuren tegen de regionale omroepen aan, die ook een functie heeft om ook in die regio te kijken en actief te zijn, dan heb je zo meteen twee publieke concurrenten daar zitten als je niet oppast. Dat is prima als je daarvoor kiest, maar zorg dan dat er ook een hele goede taak en rolverdeling is tussen die twee. En wat ik denk als je die ander gaat financieren of dat bij ons vandaan gaat halen, dan ga je naar een soort concurrentiemodel toe en daar is de journalistiek niet mee gebaat. Dus dan kan je beter kijken naar hoe kan je het lokaal of regionaal nou beter organiseren dat je met het totale geld wat wel beschikbaar is via een structuur dat toch beter kunt doen. Wij hebben op zich een basisvoorziening daarvoor staan, we hebben studio's. Extra mensen is voor ons niet het probleem. Die moeten wel betaald worden. Maar in uitzenden of distributie of ontwikkeling is dat goed te doen. Die samenwerking met de NOS willen wij meer handen en voeten geven, omdat wij zelf te klein zijn om al die ontwikkelingen bij te houden. Al die nieuwe telefoons die nu komen, al die dingen die nu komen, daar moeten wij iedere keer maar op anticiperen. Als wij dat al niet kunnen, wij willen dat graag met een hele grote partner doen, dan gaat dat op lokaal niveau met lokale omroepen of met streekomroepen al helemaal niet lukken. Dus die zullen ook die opschaling moeten gaan kiezen om dat soort dingen ook met andere partijen te gaan doen en dan betekent dat uiteindelijk dat journalistiek, of het vak van journalistiek, zo meteen denk ik zal zijn, je hebt een organisatie, of twee

organisaties nodig, en vervolgens zijn het mensen die hun dingen moeten doen. Dus het is een beetje organisatie onafhankelijk, denk ik, wat de organisatie van de journalistiek zal zijn. Met oog voor de regio, oog voor de lokaliteit en dat is wat Hilversum niet zo goed kan brengen. Daarom dat ik nog heel erg zit op je hebt landelijk en je hebt niet-landelijk. Omdat ik vind dat, ook wat de NOS doet en daar heb ik zeer veel waardering voor, ik vind dat ze journalistiek echt goed hun dingen doen, maar ze kennen de regio's, ze kennen de lokaliteit niet en dan gaat het mis. En als je dan keuzes moet maken tussen iets wat belangrijk is en tussen iets wat niet belangrijk is dan gaan keuzes op landelijke schaal altijd naar televisie toe, naar radio toe, naar sportevenementen toe, naar de grote verhalen toe, naar Trump, naar noem het allemaal maar op en dan vergeten we die kleine dingen. Dus het is goed dat het apart georganiseerd is. Dus dat zijn die twee organisaties, landelijke organisaties en niet-landelijke organisaties en vervolgens zoveel mogelijk journalisten aan het werk hebben. Volgens mij is dat de crux van het probleem in Nederland.

13b. Je zei net 'extra mensen is niet het probleem'?

Extra mensen is wel het probleem. Extra mensen bij ons is niet het probleem. Dan moet er wel geld voor zijn natuurlijk. Wij hebben een infrastructuur. De regionale omroep heeft werkplekken. Eigenlijk heb je helemaal geen werkplekken meer nodig. Een journalist kan gewoon vanuit huis uit werken en komt een keer in de week naar de redactie toe en dan heeft die zijn overleg en vervolgens moet hij of zij vooral verhalen maken. Dus zijn werkplek is de keukentafel of de auto of de plek in het gemeentehuis, noem het maar op. Door digitalisering is die werkplek eigenlijk niet meer nodig. Die digitale infrastructuur, van redactiesystemen waar je je werk in doet met je mobiel en je 4G-verbindingen, daarmee kan iedereen gewoon zijn werk doen. En voor iedere vijftigduizend euro, dat neem ik even als het gemiddelde salaris voor een journalist in Nederland, als je dat pakt van beginnend tot al wat gevorderd, dan kom je daar wel op uit denk ik, heb je een journalist extra. Voor iedere miljoen heb je er twintig, voor iedere twee miljoen heb je er veertig, zo kun je tellen.

13c. Dus je bent redelijk positief over dit model? Alleen moet er wel gekeken worden naar schaalgrootte en dergelijke?

Ja, het moet wel een Nederlandse uitwerking krijgen, omdat de Nederlandse situatie anders is. Wat de kern van het model is, misschien moeten we dat nog even repeteren, de kern van het model is natuurlijk dat er journalisten zijn, journalisten dan wel vrijwilligers, ik denk dat het in Engeland met name journalisten zijn die met elkaar verhalen gaan maken vanuit een soort evenwichtig kennis niveau, als dat de kern is, dan past dat model ook in Nederland. Daar moeten we naar op zoek.

1.2 Jaap Visser (beleidsmedewerker media, Raad voor Cultuur)

Geïnterviewde	Jaap Visser (beleidsmedewerker media, Raad voor Cultuur)
Datum interview	28-01-2019

[Inleidend vertelt Visser wat hij af weet van wat er nu speelt in lokale journalistiek en wat voor onderzoeken er geweest zijn en wat er nog aan komt. O.a. streekomroepen van de NLPO, plannen van de NOS]

1. Herken je in de schets die gegeven wordt van de teruggang in de lokale journalistiek in Engeland de Nederlandse situatie?

Jazeker, er zit geen journalist meer bij gemeenteraadsvergaderingen bijvoorbeeld, beroemd voorbeeld. Misschien is het ook interessant, een paar meter verderop zit het Fonds voor de Journalistiek [ik noem dat ik daar nog langsga]. Goedzo. Die hebben ontzettend veel data en doen heel veel onderzoek naar de stand van de nieuwsvoorziening in de regio, op lokaal niveau dus ook. Die hebben het echt over nieuwswoestijnen, informatiewoestijnen, zo'n soort begrip hebben ze. Dus is het sowieso een goed idee. Nu is het bij de BBC, die hebben van oudsher dus al regionale organisaties, ik begrijp dat ze met dit model nog wat lager in de samenwerking gaan zitten, meer op lokaal niveau. Die hebben natuurlijk al een fantastische infrastructuur en veel geld. Laten we wel zijn, daar is gewoon wat meer geld. Ik las net 8 miljoen, 3,1% van de totale kosten van lokale nieuwsvoorziening.

2a. Is landelijke stimulering van de lokale journalistiek nodig in Nederland?

Ja, juist vanwege die, wordt vaak aangehaald, de waakhondfunctie van de journalistiek denk ik dat het zeker belangrijk is. Zeker nu lokale journalisten bijna niet meer bestaan. Je hebt een paar goedwillende bezorgde burgers die af en toe iets in een huis-aan-huisblad opschrijven of in een blog, ik weet het niet. Maar het zou mooi zijn als de lokale macht ook op deze wijze gecontroleerd wordt. In Leiden gaat de gemeente geloof ik een journalist betalen. [Ik noem dat er een fonds is opgezet]. Goed, er is dan geen directe lijn met de lokale overheid, maar het voelt toch een beetje ongemakkelijk, maar niettemin, hierdoor geeft Leiden wel aan dat ze ook de problematiek zien en dat ze het kennelijk belangrijk vinden dat er een oplossing voor wordt bedacht. Maar overheidssteun en pers blijft toch wel een beetje heikel denk ik. Maar op het moment dat je niet overleeft of dat je als overheid ziet dat er informatieleemtes ontstaan dan moet je ingrijpen. Mooi voorbeeld vind ik, in Limburg had je Jos van Rey en je had twee journalisten die daar een prachtig boek over hebben geschreven, die hebben ook een prijs gewonnen. En laatst stond er ook een overzicht in de krant over het aantal politici of wethouders dat voortijdig moet opstappen, ik geloof dat de lokale politici niet aan kop gingen, maar het zijn vaak jonge partijen met onervaren mensen, er gaat nogal eens wat mis daar. Dan zou het mooi zijn als er een kritische burgerjournalist of gewoon journalist is die de middelen heeft om dat bij te blijven.

2b. En dan zou landelijke stimulering daarvoor een middel zijn?

Ik denk het wel. Vanuit de gemeente lijkt het niet te komen, op een uitzondering na dus. En door het landelijk te organiseren, voorkom je ook dat er een directe, financiële band ontstaat tussen de gecontroleerde en de controleur. Ook als landelijke overheid wil je dat je burgers geïnformeerd zijn toch? En wil je dat ook de lokale machten, lokale overheden goed functioneren. En ik denk dat die met name goed kunnen functioneren als er een soort tegenkracht is.

3a. Wat vind je van de criteria die gegeven worden voor mogelijke partners van de BBC?

Omdat er dus een nogal diverse kwaliteit is, denk ik dat het goed is, zeker als BBC, dat je toch een bepaald niveau wil aanhouden. Je wil gewoon niet zomaar mensen aan het werk zitten, je wil gewoon kwaliteit maken, zeker omdat je er uiteindelijk zelf ook gebruik van wil maken eventueel, van wat daar uitkomt. Ik vind dat niet meer dan normaal. En het zou mooi zijn als hierdoor een kwaliteitsslag gemaakt kan worden door de BBC richting journalisten die misschien nog niet de meters hebben gemaakt of de ervaring hebben, maar misschien wel veelbelovend zijn en hierdoor de kans krijgen om zichzelf te ontwikkelen. Dus in het kader van talentontwikkeling vind ik het mooi. En dan moet je zeker niet gaan schaven aan kwaliteit, kwaliteitseisen. En betalen, dat is natuurlijk ook een heikel punt. Salarissen of vergoedingen voor journalisten, dat is natuurlijk ook bedroevend. Ik zie dat dat ook een criterium is. Hier kun je het toch alleen maar mee eens zijn.

3b. Welke criteria zou je toevoegen/weghalen als dit model in Nederland ingevoerd zou worden?

Je hebt als landelijke organisatie misschien geen goed zicht op de mensen zelf die daar zitten. Die mensen zelf moeten wel echt onafhankelijk zijn. dat kan je schalen onder kwaliteit. Maar ze moeten naast die kwaliteit kunnen laten zien, of al hebben bewezen in sommige gevallen, dat ze in ieder geval kunnen laten zien dat ze totaal onafhankelijk, kritisch kunnen werken. Dat schiet me nu te binnen.

4a. Er komen verschillende voordelen kijken bij samenwerking met de BBC. Ik wil ze een voor een langsgaan. Allereerst de *Local Democracy Reporting Service*. Versterking van lokale redacties met 150, door de BBC bekostigde, journalisten, wat vind je hiervan? Zou je dit in Nederland ook willen zien? En hoe zou dit uitgevoerd moeten worden?

Als je dit kan betalen is het fantastisch. Ik ga ervan uit dat die 150, dat dat ervaren mensen zijn, dus dat je ze vervolgens als een soort mentorschap, de meer ervaren verslaggevers, naar de regio, naar de lokale media kan uitspreiden om die op gang te helpen.

4b. En zie je dat in Nederland ook voor je?

Dat zou kunnen, maar met de huidige lokale omroepen wordt dat lastig. De lokale omroepen zullen er blij mee zijn, maar ik denk dat die meer ervaren verslaggevers er minder blij mee zullen zijn. Ik denk dat er echt teveel lokale omroepen zijn waar nog wel een kwaliteitsslag nodig is. Je moet natuurlijk ergens beginnen, dus dan kan je er ook voor pleiten om juist die mensen er naartoe te zetten.

4c. Het kan natuurlijk ook gaan over lokale of regionale kranten?

Ja, lokale kranten bestaan amper meer. Je hebt natuurlijk de landelijke kranten met een regionaal katern. En je hebt natuurlijk nog wel wat regionale dagbladen, maar veel is het niet denk ik. Ik denk niet dat we er 150 zouden kunnen plaatsen. Het idee om vanuit een landelijke omroep, of misschien wel vanuit een regionale omroep, wat meer ervaren mensen richting de lokale media te brengen om die op sleeptouw te nemen, met een soort leerling-mentorconstructie mee te nemen, kijken of ze een stap verder gebracht kunnen worden. Want ik denk dat er genoeg gebeurt, zeker met de gemeentelijke herindeling. De gemeentes worden steeds groter en ik denk dat dat ook een argument is voor een wat stevigere lokale omroep. Die gemeenteraden krijgen gewoon met meer burgers te maken en met meer gedoe en wie controleert dat.

5. Deze journalisten hebben een hele specifieke taak: ‘Ze moeten lokale raden en andere publieke organen controleren en hiervan verslag doen’. Kan u zich vinden in deze taakstelling? Zou u de taak willen aanpassen als dit soort journalisten in Nederland aan de slag zouden gaan?

Net wat ik zeg, dat is de waakhondfunctie, de macht controleren. Dat is precies wat de landelijke pers ook moet doen, de macht controleren op welk niveau dan ook. En je kunt je voorstellen dat lokale journalisten veel meer voeling hebben met wat er in hun directe omgeving gebeurt, die zouden de raadsvergaderingen mee moeten maken, die horen wat er speelt, die horen ook op straat wellicht wat voor gerommel er eventueel is, wat voor rumoer er is. Dat lijkt me bij uitstek de taak, wat hier staat.

Als landelijk medium kan je ook niet overal zijn de hele dag door, je moet je namelijk bezig houden met de hele wereld, daarom zou het mooi zijn als je vanuit de lokaliteit, vanuit de regio ook nieuws krijgt aangereikt die ook heel erg van belang is, voor die regio, maar uiteindelijk ook voor het land. Het hoeft niet per se van belang te zijn voor het land, maar misschien dat mensen wel geïnteresseerd zijn om iets te lezen over wat er elders gebeurt. En bovendien, en daar komt de waakhondfunctie weer, een lokale bestuurder die een misstap maakt zou het natuurlijk vreselijk vinden als dat landelijk bekend wordt. Dus als die weet dat hij in de gaten wordt gehouden, maakt die die stap mogelijk niet, of doet hij dat heel slim zodat het niet gezien wordt.

6a. Het tweede voordeel is de *News Hub*. De lokale partners hebben toegang tot video- en audiomateriaal van de BBC. Wat vind je hiervan? Zou zo iets in Nederland werken?

Dat lijkt me prima, uiteindelijk is het allemaal publiek geld. Ik vind sowieso dat daar een soort vrij verkeer van data en van nieuws moet zijn. Alleen het probleem is dat de NPO en misschien meer specifiek ook de NOS, dat weet ik eigenlijk niet, dus misschien doe ik ze wel tekort, die willen dat misschien niet delen. Maar misschien ook wel. Een tijdje terug was het toch, daar kwam vanuit de krantensector heel veel kritiek op, dat de NOS gratis zijn nieuws beschikbaar wilde stellen, dat speelde een jaar twee, drie geleden, alleen toen zei de krantensector: 'Dat is concurrentievervalsing'. Terwijl de krantensector ook wel eens zegt, volgens mij, waarom geeft de NOS niet gratis zijn nieuws weg ofzo. Het is een soort paradox. Dat speelde toen en dat is ook niet doorgedaan. Maar het uitwisselen en delen van nieuws of van gegevens die voor iemand anders van belang kunnen zijn, zeker als er publiek geld mee gemoed is, vind ik niet meer dan normaal. Andersom zou het ook gek zijn wanneer, dat is wel veranderd, vroeger zag je nog weleens als er iets in de regio gebeurde, bijvoorbeeld in Groningen gebeurde wat, dan zag je een microfoonkap van RTV Noord en je zag een NOS-microfoon ernaast. Nu zie ik ook steeds vaker een RTV Noord microfoon, dus dat de NOS de beelden van RTV Noord krijgt. Dat er zo'n soort uitwisseling plaats vindt, dat zou gewoon vanzelfsprekend moeten zijn. Ook al alleen vanwege efficiency overwegingen om geld te besparen.

6b. Want in Engeland is het zo dat de BBC ook haar materiaal deelt met commerciële partners. Maar in Nederland ligt dat best wel gevoelig toch?

De NPO heeft het altijd over een dienstbaarheidsverbod. Namelijk dat je niet dienstbaar mag zijn aan het maken van winst door derden. Ik vind dat je alles vrij moet geven. Maar dat is net als het voorbeeld dat ik aanhaal van de NOS die zijn reportages, nieuwsuitzendingen beschikbaar wil stellen, dat is eigenlijk hetzelfde als dit. Maar dat is toen niet doorgedaan om de reden van concurrentievervalsing. Maar nu zegt de NPO vaak, we houden alles bij ons want wij mogen niet dienstbaar zijn aan commerciële organisaties. Als je dit tegen het Commissariaat van de Media zegt, zien zij hier geen probleem in, maar is het meer een strategie van de NPO, om dat niet te doen, maar het zou wel mogen. Wat mij betreft zou het mogen. Nogmaals, het is publiek geld. Als een andere organisatie gebruik wil maken van die nieuwsbeelden, want daar hebben we het toch over, ja waarom niet.

7a. Het derde voordeel is de *Shared Data Unit*: hier worden data-journalistieke-producties gemaakt en gebruiksklaar gemaakt voor lokale media om deze over te nemen. Hiermee hoopt de BBC de data-journalistieke-expertise op lokaal niveau te vergroten. Wat vindt u hiervan? Is hier behoefte aan in Nederland? En hoe zou dit in Nederland georganiseerd moeten worden?

[Visser vraagt om mijn definitie van data-journalistiek en deze geef ik]. Ik denk dat daar nu op lokaal niveau de middelen niet voor zijn. Lokale omroepen, want daar hebben we het over, die kunnen niet eens nieuws maken. Niet omdat ze het niet inhoudelijk kunnen, maar gewoon omdat ze de middelen niet hebben, of amper de middelen hebben. Misschien is dit wel een faciliteit die meer centraal geregeld moet worden vanuit alle media gezamenlijk, als een soort ANP-achtig model. Waar iedereen dan wel uit kan plukken. Ik zie dat nu niet gebeuren nee.

7b. Want lokale media zijn daar dan nog niet goed genoeg voor?

Lokale omroepen niet, nee. Bij de regio wel, want er zijn gewoon hele goede regionale omroepen, zeer professioneel. Misschien dat die een verbond kunnen sluiten ofzo. [Kort gesprekje over NLPO en RPO en hoe zij er tegenaan kijken, dat zij ook meer zien in dat het landelijk wordt opgepakt. Visser haakt hier op in]. Daar zit het geld gewoon. En ook wel echt de kennis en de expertise om dit te doen hoor. Ik vind dit ook wel een verantwoordelijkheid voor de landelijke overheid om als opdracht misschien mee te geven.

8a. De financiering van het BBC-stimuleringsmodel vindt plaats door een deel van de *licence fee* te gebruiken. Engelse burgers betalen jaarlijks een bedrag van ongeveer 170 euro. Hoe zou, stel dit model wordt ingevoerd in Nederland, bekostigd moeten worden?

Er komt nooit meer geld bij. Ik denk dat je het moet financieren vanuit de mediabegroting, maar omdat het dus ook een binnenlandse aangelegenheid is denk ik dat er zowel OCW-geld bijgezet moet worden als BZK-geld. En als dat niet kan, moet je dat gewoon binnen de huidige mediabegroting financieren. Wij hebben dus geen 'licence fee' meer, geen kijk- en luistergeld, het is gefiscaliseerd in Nederland. Geloof ik betalen wij iets van 55 euro per jaar? De eerste reactie is altijd er moet extra geld bij, dat is altijd ook lastig. Dus dan zou je het misschien als onderdeel van je opdracht moeten zien om dit op orde te maken. Maar nogmaals, als overheid wil je ook, lijkt mij, dat dit op orde is, de nieuwsvoorziening op alle niveaus, dan is het een voordeel dat het niet alleen maar OCW is, maar dat je ook geld kan halen bij BZK om als een soort project dit uit te voeren. Eenmalig dus en dan vervolgens het onderhoud dat moet vanuit de organisaties zelf gebeuren.

8b. Maar de meeste organisaties hebben natuurlijk vrij weinig middelen. Of verwacht je dat het een kwaliteitsimpuls gaat geven die weer meer geld oplevert?

Ik weet het niet. Het gaat gewoon niet zo goed met journalistiek. Er komen natuurlijk allemaal nieuwe vormen. Follow the Money en De Correspondent kennen we natuurlijk allemaal, maar volgens mij valt er niet heel veel te verdienen. Dus de kans is klein dat het meer geld gaat genereren.

8c. Dus er moet vooral geld van de overheid komen?

Als de overheid dit belangrijk vindt. Er bestaat zoiets als LTMA, lokaal toereikend media aanbod, dat staat ook echt in de regelgeving. Wat voor soort lokale omroep wil je hebben? Wat voor soort informatievoorziening wil je hebben? En daar zit een prijskaartje aan, zo simpel is het. Dus als je eenmaal de keuze hebt gemaakt, het moet hier en hier aan voldoen, dan moet je ook zorgen dat het geld er is. Oh, het kost zoveel, oh maar dan halen we dat weg.

9. Wie zou in Nederland de rol van de BBC op zich moeten nemen?

Logische is, de NOS of de NPO eigenlijk als grootste nieuwsorganisatie van Nederland, grootste publiek gefinancierde organisatie van Nederland. Ik denk dat die dat wel kan doen dan, met al die mensen en ervaring. [Visser noemt Bart Brouwers als persoon om te interviewen].

10. Wat is je algemene oordeel over het Engelse stimuleringsmodel?

Ik vond het een fantastisch plan. Ik dacht jeetje, in deze tijd, ze maken er gewoon geld voor vrij. Het is maar 3,1% van de totale kosten van de lokale nieuwsvoorziening, toch acht miljoen pond. Ik vond het een mooie manier. Vraag is wel, hoe ga je die lokale journalisten selecteren. Er staan wel criteria, maar hoe selecteer je ze. Worden ze naar voren geschoven door hun huidige werkgever of zijn het dan ZZP'ers, konden ze zich aanmelden ervoor. [Ik noem dat lokale media zelf een journalist aan mogen nemen, los van de BBC]. Maar je kan er van uitgaan dat het ervaren mensen zijn, in ieder geval veelbelovende mensen zijn. [Gesprekje over hoe de BBC de 150 journalisten heeft verdeeld en hoe de regio's zijn verdeeld en wanneer het project gestart is en over de eerste evaluatie].

11. Wat zie je voor kansen voor de invoering van dit model in Nederland?

Als dit doorgevoerd zou worden, dan weet de lokale overheid dus dat ze in de gaten gehouden worden, dat er iemand is van de pers. Het is natuurlijk wel kwetsbaar als het er een is. Want ik zeg altijd: 'Iedereen heeft een prijs'. Dus als je die een beetje verteerd, dan kom je ook weg. Wat ik net al zei, je kan ook een kwaliteitsslag maken in de lokale nieuwsorganisatie, maar ook in de persoon. De journalistiek kan beter worden. De journalist kan beter worden. De nieuwsorganisatie, de journalistieke organisatie kan wellicht een kwaliteitsslag maken hierdoor. En mogelijk wordt ook de lokale bevolking meer betrokken bij wat er gebeurt in hun eigen regio. Die lezen dan wat meer erover, althans dat hoop je dan. Lezen, neem aan dat het ook online is, die zien meer, worden misschien wat meer betrokken ook bij wat er gebeurt. Dat zijn in ieder geval kansen.

12a. Wat zie je voor bedreigingen voor de invoering van dit model in Nederland?

Dat het vrij kwetsbaar is, een persoon, of een persoon bij een niet zo stevige organisatie, dat is natuurlijk kwetsbaar. Dus je moet wel goed kijken waar je mensen gaat plaatsen, waar je aansluiting zoekt. Maar nogmaals, als je het bij regionale omroepen, daar zitten gewoon al hele goede mensen, als je je beperkt tot streekomroepen dan denk ik dat het een enorme kans is, weer een kans, geen bedreiging, maar om een kwaliteitsslag te maken daar. Ja bedreiging, je hoopt maar dat, ik weet niet hoe lang diegene daar dan werkt, hoe lang die betaling blijft, maar als de BBC stopt met betalen, wie zegt dan dat ze kunnen blijven, hoe lang blijven ze het niveau volhouden.

12b. Er moet structurele steun komen?

Ja, niemand is meer geabonneerd op een regionaal dagblad. Doordat iedereen nu digitale televisie heeft, zie je niet meer.. Ik woon in Amsterdam en ik zette AT5 gewoon altijd op vijf, vond ik prettig. En ik keek het ook heel graag. En nu met digitale televisie zit AT5 ergens in de dertig, veertig. Maar ja, die paar keer dat ik televisie kijk, ga ik niet eens naar AT5 toe. Ik kijk het gewoon niet meer. Je hoopt maar dat mensen toch wat meer getriggerd worden om te blijven kijken. Je moet ze vast houden bij, betrokken houden bij het lokale gebeuren, bij lokale nieuwsvoorziening.

12c. Want je kan wel investeren, maar als het niet geconsumeerd wordt door het publiek?

Dat is iets wat hopelijk een ook een keer in het systeem zit, dat er wordt gemeten hoe is ons bereik en is dat vergroot? En inhoudelijk, wat voor soort teksten, wat voor soort producties, wat voor soort aandachtsgebieden hebben we nu aandacht aan besteed en wat niet? En wat is er anders ten opzichte van een andere keer? Dan heeft het zijn meerwaarde bewezen.

13. Raad je Nederlandse beleidmakers aan serieus naar invoering van dit model in Nederland te kijken?

Volgens mij hebben we dat al een keer min of meer gedaan. Dat was een advies. We hebben langer geleden gezegd dat de NPO meer moet uitwisselen met de regionale omroep, maar tegelijkertijd dat de regionale omroep meer naar beneden moet kijken, naar de lokale omroepen die veel meer in de haarvaten zitten van de lokale samenleving. Maar we begrijpen ook wel dat dat lastig is, juist omdat de regionale omroep al genoeg te doen heeft, dat vinden ze in ieder geval zelf. Daar moet ook weer geld en personeel voor worden vrijgemaakt. En tweede dat ze te maken hebben, in hun gebied, met lokale omroepen die niet altijd even professioneel werken. Dit zou je best door kunnen voeren denk ik. Dat je een soort lijn hebt van boven naar beneden. Maar die niet alleen van boven naar beneden gaat, maar dat ook iets terug levert naar boven toe. Een gevaar is trouwens wel misschien, omdat je een organisatie hebt, dat je vanuit een perspectief alles ziet. Dat je continu alleen maar de NOS-visie krijgt op het nieuws, op het gebeuren. Maar goed, journalisten zijn over het algemeen eigenwijs genoeg om dat tegen te gaan, tenminste dat hoop je dan maar. Dus dat is een gevaar, maar er is nu niks op lokaal niveau, er is nu niks. In de regio is ook al heel weinig. Het kan alleen maar beter worden, daar ga ik vanuit.

1.3 Kees Boonman (Journalist en Verenigd Koninkrijk-kenner)

Geïnterviewde	Kees Boonman (Journalist en Verenigd Koninkrijk-kenner)
Datum	11-02-2019

[Dit interview vond plaats via een mailwisseling. Een eerder interview van 11-05-2018 werd, nadat ik na een half jaar de quotes aan Boonman voorlegde die ik in mijn scriptie wilde gebruiken, niet meer bruikbaar bevonden door Boonman. Hij stelde daarom voor dat ik hem via de mail enkele vragen zou sturen die hij dan zou beantwoorden. Vandaar dit wat korte verslag.]

1. In Engeland is sprake van een teruggang in de lokale journalistiek. Daarom heeft de BBC besloten om 8 miljoen pond beschikbaar te stellen voor het betalen van 150 journalisten die door het hele land bij lokale redacties geplaatst worden. Herkent u de teruggang in de lokale journalistiek ook in Nederland? En zo ja, hoe?

Regionale en lokale journalistiek zit in de verdrukking. Schadelijk ook voor het draagvlak voor de politiek en verbinding tussen politiek en burger. Je ziet het nu in Nederland bij de Provinciale Statenverkiezingen. Er is een zoektocht gaande naar waar het over moet gaan. Nimmer leest iemand iets over de Statenvergadering. Dat was in het verleden iets anders.

Uiteindelijk zou de overheid de lokale en regionale journalistiek moeten subsidiëren is mijn mening.

In de UK zie je dat de BBC ook meer uitzendingen vanuit de 'provincie' dus buiten London opneemt of uitzendt.

2. Is landelijke stimulering van de lokale journalistiek, net als in Engeland, ook nodig in Nederland?

Ja, ik ben onomwonden voor subsidiëring van de lokale journalistiek. Soms is het nodig overheidsgeld te gebruiken om de overheid goed te laten controleren. Het is niet anders. De vrije markt brengt niet altijd alle heil.

3. De journalisten van de BBC hebben een hele specifieke taak, 'Ze moeten lokale raden en andere publieke organen controleren en hiervan verslag doen'. Kan u zich vinden in deze taakstelling? En zo ja, waarom? Of zou u de taak willen aanpassen (verbreden/versmallen) als dit soort journalisten in Nederland aan de slag zouden gaan?

Natuurlijk moet je omschrijven waar belastinggeld voor wordt gebruikt. Dat is deels bij ons ook, al wordt er te weinig op gelet.

4. Welke organisatie zou in Nederland de rol van de BBC op zich kunnen nemen? En waarom? Of bestaat deze organisatie niet en zou er een nieuwe organisatie opgericht moeten worden?

Dat zou de NPO moeten doen. Daaronder zouden de regionale omroepen moeten vallen of anders : NPO Groningen, NPO Limburg enz. Maar voordat het zover is, is de Tweede kamer allang weer gerenoveerd. en gerenoveerd is de publieke omroep dan zeker nog niet.

5. Wat zijn de grootste verschillen tussen Engeland en Nederland (o.a. politiek, bestuurlijke indeling, schaalgrootte) en hoe zou dat de invoering van het BBC-model kunnen hinderen?

Geld, gezag, pluriformiteit is met de BBC gegarandeerd, maar wij hebben dat met de omroepverenigingen. Maar de BBC is niet de NOS, maak niet deze fout.

Het BBC-model, hoe bureaucratisch ook, past niet in Nederland zolang wij het omroepbestel heilig hebben verklaard. Het zou anders moeten. Maar vergeet niet, ook ons bestel heeft (en brengt) veel goeds. Maar helaas is het nu een transitieperiode. Een herdefiniëring zou nodig zijn.

1.4 Marc Visch (bestuurder Nederlandse Lokale Publieke Omroep (NLPO))

Geïnterviewde	Marc Visch (bestuurder Nederlandse Lokale Publieke Omroep (NLPO))
Datum	07-01-2019

1a. Herken je in de schets die gegeven wordt van de teruggang in de lokale journalistiek in Engeland de Nederlandse situatie?

Ja, dit is misschien wel een Europees, Westers probleem. Dat je ziet dat verdienmodellen voor lokale journalistiek ontzettend onder druk staan. De financiering van lokale journalistiek is altijd gebaseerd geweest op advertenties, veel minder op abonnees. Regionale journalistiek al veel meer op abonnees, maar ook voor een belangrijk deel op advertenties. En wat je dus ziet op mondiaal niveau, dat de markt wordt afgeroomd door Googles en de Facebooks. Voor een plaatselijke slager die vroeger zijn aanbiedingen lokaal primair in de lokale media kwijt kon die kan veel effectiever haast adverteren via Facebook, omdat hij daarmee zijn doelgroep helemaal kan pinpointen, helemaal kan uitsplitsen in een paar clicks. En dat is veel goedkoper en veel effectiever dan adverteren. Dat geldt voor Google voor een groot gedeelte ook. Dat is een probleem. Wat geschetst wordt in Groot-Brittannië dat is het beeld wat we in Nederland ook zien. Dat de uitgevers zich steeds verder terugtrekken van de markt.

1b. En kranten die omvallen, zie je dat in Nederland ook?

Nee, kijk, Groot-Brittannië is in die zin anders, het is een veel groter land. Dus daar heb je ook veel meer uitgevers, veel meer lokale uitgevers. Ik denk dat wij in de jaren '90 al een flinke consolidatieslag hebben gezien in Nederland. Vroeger had je inderdaad lokale uitgevers. Vaak waren dat lokale drukkerijen geboortekaartjes en lokaal drukwerk deden. Die hielden er dan een huis-aan-huisblad of een nieuwsblad naast. Die zijn in de jaren '90 allemaal ingelijfd door de grotere drukkerijen. In Nederland heb je een vrij grote consolidatie in die zin gezien, dat zowel lokaal als regionaal eigenlijk geen eigen uitgeverijen meer zijn. Ze zijn er nog wel, maar dat wordt steeds minder, want de grote bulk is al overgenomen en in feite zie je dat de grote koek, zowel regionaal als lokaal, verdeeld wordt tussen drie uitgeverijen. Dat is Mediahuis aan de ene kant, Telegraaf, Persgroep aan de andere kant, die heeft een belangrijk deel van Wegener overgenomen. Dus je hebt eerst al een consolidatieslag gezien van lokaal naar regionaal, Wegener heeft heel veel lokale overgenomen. Boom is daar bijvoorbeeld ook in verdwenen. En je hebt nog in het noorden van het land NDC, Noordelijke Dagblad Combinatie. Die geven dus de regionale kranten Leeuwarder Courant, Friesch Dagblad, Dagblad van het Noorden uit. Die hebben daar dus ook de huis-aan-huisbladen allemaal ingelijfd. Dus als je lokaal kijkt, dat zijn de drie grote spelers geworden. In Engeland is dat in die zin denk ik ietsje anders, dat je daar toch nog wat meer lokale of meer regionale uitgevers hebt. En het is natuurlijk wel even de vraag, wat zie je nog als lokaal. Als ik kijk naar de BBC zelf. De BBC heeft 'BBC Local', maar dat zijn oppervlaktes die bestreken worden, die wij al boven-regionaal zouden noemen. Een graafschap in het zuiden van Engeland heeft voor ons de oppervlakte van een provincie Gelderland of een provincie Gelderland en Overijssel samen. En dat noemen zij 'local'. Dus dat heeft ook met begrippen te maken. Wat zie je als lokaal, wat zie je als regionaal, wat zie je als landelijk? In de Nederlandse schaal is dat geloof ik wel helder. Lokaal echt dorp, stad waarin je woont, waar wij dan van uitgaan, de streek, regionaal veel meer het provinciale level en dan landelijk. Dat zit in Engeland iets anders.

1c. Het proces dat je net beschreef in de jaren '90 in Nederland, grote uitgeverijen die kleine uitgeverijen overnamen. Zou je kunnen zeggen dat dat proces nu in Engeland is begonnen? Of kan je die twee processen niet vergelijken?

Engeland heeft in die zin sowieso een totaal ander medialandschap. Zowel qua radio, tv als krant hebben ze een heel, heel ander model. Als je naar de Britse situatie kijkt, al veel langer kennen zij een commerciële omroep. De commerciële omroep is daar ook op een heel ander niveau dan wij in Nederland kennen. De BBC staat altijd bekend als het grote voorbeeld als het om een omroep gaat. Maar wat de BBC bijvoorbeeld doet en wat in Nederland heel omstreden is, is dat zij heel veel aan amusement doen. En echt amusement waarvan wij zeggen: 'Nou, ik weet niet of het SBS6 haalt'. Daarnaast hebben ze wel ook een heel serieuze programmering. Maar als je kijkt naar de commerciële partners, die hebben ook veel amusement, maar die zijn ook heel goed in documentaires, heel goed in serieuze nieuws. ITV en Channel4 dat zijn echt heel grote spelers. En dat heeft natuurlijk ook te maken met het afzetgebied waarmee zij te maken hebben. Zij maken producten in de Engelse taal en dat kun je wereldwijd ook vermarkten. Dus wat hier ervaren als heel publiek, bijvoorbeeld de Engelse detectives, in de traditie van 'Morse', 'Lewis' en 'Midsomer Murders', die worden door de Engelse commerciële omroep gemaakt. En wij ervaren dat als publieke programmering en helemaal niet als commercieel. Maar dat kan omdat de commerciëlen, net als de BBC overigens, het wereldwijd kunnen verkopen. Een programma als Top Gear is altijd BBC geweest, dat zou in Nederland ondenkbaar zijn. Maar het kan omdat het daar ongelooflijk goed vermarkt kan worden. dus je hebt al een heel ander omroeplandschap, dat in de eerste plaats. In de tweede plaats, de kranten werken daar met heel andere modellen. Bij ons is het toch nog steeds de gewoonte, dat een krant, een dagblad, dagelijks op de mat verschijnt, daar hebben mensen een abonnement op. Terwijl in Groot-Brittannië werken ze veel meer met losse verkoop. Dus daar zie je ook een heel ander landschap, met veel schreeuwerige koppen, elke dag moet je weer die krant zien te verkopen aan je lezer. Terwijl in Nederland als je een abonnement hebt op een krant, hoeft dat veel minder, want die ligt iedere dag gewoon op je mat of digitaal. Dus daar zie je ook dat die tabloids tot grote hoogte stijgen als het gaat om sensatie en het schreeuwen. Maar daarnaast heb je ook weer heel serieuze kranten die juist dat tegenwicht bieden en juist heel zwaar de diepten in gaan. Ze moeten op een andere manier hun nieuws aan de man brengen. Maar dat heeft te maken met een totaal ander consumptiegedrag van nieuws. De trouwheid van de lezer is in Nederland veel groter dan in Groot-Brittannië. Alhoewel het daar weer wordt gezien als een statussymbool, je onderscheidt je met een bepaald merk. Als jij in de metro zit met 'The Times' dan straalt je iets anders uit dan dat je met 'The Sun' zit. Dus daarin zie je dat het wel echt als een statussymbool wordt gezien. Net zoals je hier bewust met een NRC zit of met een Telegraaf. Het onderscheid tussen die verschillende kranten is veel minder. Er wordt in Nederland wel gedaan alsof er een heel groot verschil is, maar als je naar Groot-Brittannië kijkt dan zie je dat er echt hele grote verschillen zijn.

1d. En zijn er nog andere verschillen tussen Engeland en Nederland?

Het heeft dus te maken met het consumptiegedrag van nieuws dat totaal anders is. En dus heb je ook andere uitgeefmodellen. Ik weet niet of je wel eens een periode Engelse kranten hebt gevolgd? Maar als in Engeland een langere periode verblijft dan zal je opvallen dat de wereld heel erg klein is. Want alles is allemaal gericht op Groot-Brittannië. De buitenwereld is veel minder pregnant aanwezig. Terwijl wij als klein land veel meer extern georiënteerd zijn. Wij volgen veel meer de grote verkiezingen in Duitsland, Groot-Brittannië, in Amerika. In onze kranten kun je gewoon de eerste twee, drie pagina's gevuld hebben met buitenlands nieuws en dat vindt niemand erg, dat vindt niemand vreemd, want we zijn veel meer naar buiten toe gericht. Terwijl in Groot-Brittannië, alles draait om Groot-Brittannië. Als het wel eens buitenlands nieuws is, dan is het heel curieus. Dus dan is er iets 'weirds' gebeurt. Dat vinden ze heel erg prettig. Het is een heel sensatiebelust volkje wat dat betreft. Of er is een consequentie aan verbonden voor Groot-Brittannië zelf. Dus ze schrijven wel over Europa en over Brussel, maar vanuit de invloed die dat heeft op Groot-Brittannië zelf. Dus het is een veel meer in zichzelf gericht volk dan Nederland. Dat heeft een historische oorzaak.

2a. Is landelijke stimulering van de lokale journalistiek nodig in Nederland?

Ik ben er groot voorstander van dat we afstappen van alles heel gefragmenteerd bekijken. Ik denk dat de kracht eruit eindelijk, ook in Nederland, in zit dat we gaan kijken 'wat is een publiek bestel'. Dat er iets is dat verantwoordelijk wordt voor het totaal van het bestel. Dat proef ik wel uit dit model. Dat ze zeggen: 'Wij voelen ons ook verantwoordelijk voor alles wat er in het land meer gebeurt'. Als wij in Nederland ook toegroeien naar een omroep, een organisatie, die de publieke omroep organiseert, ik heb het hier ook vaak genoeg gezegd en ik zeg het ook buiten de deur, ik ben de eerste om de NLPO op te heffen voor een beter model. En als dat een model is waarin landelijke, regionale en lokale omroepen gezamenlijk in gehuisvest worden, dan ben ik daar groot voorstander van. Je kunt daarmee veel meer de dwarsverbanden gaan leggen. Alles wat lokaal gebeurt, dat is lokaal interessant. Maar regionaal kun je dwarsverbanden leggen met omliggende plaatsen, gemeenten en steden. En landelijk kun je kijken: 'Wacht even, dat gebeurt wel in Zuid-Limburg, maar in Oost-Groningen is een soortgelijk proces'. Dus om processen goed in beeld te kunnen brengen denk ik dat het belangrijk is dat je juist die dwarsverbanden aanbrengt.

2b. Dus daarom een landelijke organisatie?

Ja, dat is natuurlijk het probleem wat we in Nederland hebben, we hebben een vrij unieke manier van publieke omroep organiseren, zeker landelijk gezien. Lokaal en regionaal is dat al wat simpeler, want dat is gewoon een organisatie die intern pluriform moet zijn zoals dat mooi heet. Je hebt een organisatie, en die moet dus het hele spectrum van de bevolking bedienen. Landelijk hebben we een extern pluriform systeem. Dat maakt het lastig om daar een model van te maken.

2c. Want er is niet echt een organisatie?

Je hebt de NPO als zijnde de koepel van alles, maar binnen de NPO heb je BNNVARA, AVROTROS, KRONCRV, MAX, VPRO, EO, NOS, NTR, allemaal verschillende clubs. Dat maakt het heel lastig om dat door te vertalen naar regionaal en lokaal. Je kunt niet verwachten dat programma's van MAX die landelijk worden gemaakt, dat er ook een soort regionale en lokale MAX ontstaat, kan wel, maar of dat dan iets toevoegt. Dus als je het richt op nieuws en actualiteiten, cultuur en educatie, de belangrijkste pijlers voor de publieke omroep, dan kom je toch bij de NOS, NTR uit. Als daar iets kan ontstaan wat je ook naar regionaal en lokaal kan vertalen, daar zou een oplossing in kunnen zitten.

2d. En kunnen de omroepen blijven bestaan?

Het een hoeft het ander niet uit te sluiten. Maar je zal wel moeten kijken, waar ga je de regionale en waar ga je de lokale omroepen precies onder hangen. Ga je ze onder NPO hangen of ga je ze onder NOS, NTR of een combinatie NOS, NTR hangen. Dus dat wordt een hele lastige. Dus daar moet naar gekeken worden hoe je dat dan in elkaar moet schuiven. Zo'n stimuleringsmodel is heel interessant en daar zou je regionale en lokale omroepen ook in mee kunnen nemen, zij het dat zoals het nu ligt bij de BBC, zij zijn al een aantal stappen verder in het proces dan wij in Nederland. Als ik kijk naar de criteria die zij stellen, die ik heel terecht vind, de partners moeten journalistieke kwaliteit bewijzen, moeten aantonen dat ze goede werkgevers zijn, dat gaat er dus al vanuit dat je te maken hebt met professionele organisaties. Lokaal gezien zijn wij nog niet zover, maar het zou wel een volgende stap kunnen zijn. Ik zou het een hele interessante stap vinden. En wat ik hier nog niet uit kan halen, maar dat zou ik wel interessant vinden om te weten is hoe zit het met de aansturing en onafhankelijkheid van de lokale organisaties. De BBC stelt een journalist ter beschikking. Dat klinkt overigens mooier.. Laten we wel wezen, 150 in zo'n groot land is natuurlijk een druppeltje, hoeveel ga je daarmee daadwerkelijk winnen. [Ik noem dat de BBC wel het aantal journalisten wil laten groeien]. Maar waar het in Nederland altijd op stuk loopt, dat zie je ook in aansturing van lokaal en regionaal, is de aansturing. Dus als een regionale omroep een journalist stationeert bij een lokale omroep, dat gebeurt, maar wie stuurt die journalist aan. Is dat de hoofdredactie lokaal of is dat de feitelijke hoofdredacteur waar degene bij op de 'payroll' staat. Dat heeft met journalistieke onafhankelijkheid te maken, maar het heeft ook te maken met hoeveel verwacht ik daar voor terug. Als ik zeg bij de NOS of de regionale

omroep en ik stationeer ergens een journalist, die betaal ik, maar ik wil er wel een paar items per dag voor terugzien. Dus hoe zit het dan met die prestatieafspraken. [Ik noem dat journalisten onafhankelijk zijn en voor lokale redacties werken]. Stel je voor dat de BBC tweehonderd journalisten in het land heeft zitten en daar in feite een rendement van heeft van honderd items per dag, dan is natuurlijk de vraag is dat een goede investering en gaan ze er dan ook mee door. Terwijl als ze mensen zelf op de payroll hebben staan dat ze uit mogen gaan van twee items per dag per journalist, dan heb je er vierhonderd. Hoe stuur je het aan. Dat is altijd een spannende in Nederland ook. Wie heeft het voor het zeggen en wie heeft de hoofd c.q. eindredactie in dat model.

3a. Wat vind je van de criteria die gegeven worden voor mogelijke partners van de BBC? Welke criteria zou je toevoegen/weghalen als dit model in Nederland ingevoerd zou worden?

Ze zijn heel simpel en billijk. Alleen 'wordt door de BBC beoordeeld', dan moet je wel van tevoren duidelijk hebben wat de criteria zijn. Maar dat je toegaat, en dat moet je ook gezamenlijk doen, naar een soort standaard, dit vinden wij, dit zien wij als journalistieke kwaliteit. Wat is kwaliteit. Maar dat je daar een gezamenlijke norm voor opstelt en een gezamenlijke standaard voor ontwikkelt en dat je elkaar daar ook aan houdt, dat vind ik op zichzelf een hele logische. Ook omdat je als organisatie, als BBC, wel je nek uitsteekt. Je naam is eraan verbonden, dus vind ik dat je dat soort normen wel mag stellen. Maar de vraag is wel, heb je van tevoren helder wat de standaard is, wat dan die norm is waar je op beoordeeld wordt. [Ik noem dat uitgebreidere beschrijving met eisen op website staat, maar dat BBC uiteindelijk beoordeeld of het voldoende is].

3b. De derde eis is dat ze zich inzetten voor diversiteit en gelijkwaardigheid, wat vind je daarvan?

Dat je de grondwet naleeft. Dat is niet een criterium wat pijn doet in Nederland, omdat namelijk regionale omroepen en lokale omroepen zoals gezegd intern pluriform moeten zijn. Dat is echt van iedereen, voor iedereen. Dus als je in Groningen woont, moet je je vertegenwoordigd kunnen voelen door RTV Noord of door OOG als je het lokaal bekijkt. Dus die organisaties hebben het heel erg in zich, en dat zie je ook bij de NOS, het is een plicht om pluriform te zijn. Want non-diversiteit kun je in de externe gepluriformiseerde omroepen vinden. Van een BNNVARA mag je verwachten dat ze zich inderdaad heel links opstellen en dat ze veel minder met rechts doen. Terwijl je dat van een AVROTROS veel meer mag verwachten. Omdat dat namelijk meer geprofileerde organisaties zijn. En dan is het inderdaad de taak van de NPO dat al die geluiden, dat de achterban van de EO, van de AVROTROS en de NCRV, zich wel vertegenwoordigd voelen in het totaalschema. Maar kritiek dat PAUW te links zou zijn is onzin, want dat is de omroep. Terwijl bij een NOS mag je dat wel zeggen, want je moet balans zoeken, zorgen dat diversiteit gepromoot wordt, je moet zorgen dat iedereen inderdaad een plek heeft binnen die nieuwsvoorziening, dat je evenwichtig geïnformeerd wordt. Dat zit al in het DNA van lokale omroepen en regionale omroepen, die moeten dat al.

3c. Dus de eis is niet zo relevant omdat het al gebeurt in Nederland?

Hij is wel relevant, maar hij doet geen pijn. Ik snap wel dat zij hem erin hebben gezet. Het enige wat mij eraan verbaast is dat het geen strikt criterium is. Het moet ook in het DNA van de BBC zitten, want de BBC is namelijk ook een omroep. Waarom ze hem erin hebben gezet is denk ik, omdat ze met heel veel verschillende partners werken. En net zo goed als dat je in het krantenlandschap ziet dat de Telegraaf een ander signatuur heeft dan de NRC of Volkskrant, Trouw, zul je dat in Groot-Brittannië ook bij de kranten zien. Maar dan zeg je wel, je moet een stukje daarvan wel matigen, omdat je met door de BBC betaalde krachten zit.

4a. Er komen verschillende voordelen kijken bij samenwerking met de BBC. Ik wil ze een voor een langsgaan. Allereerst de *Local Democracy Reporting Service*. Versterking van lokale redacties met 150, door de BBC bekostigde, journalisten, wat vind je hiervan? Zou je dit in Nederland ook willen zien? En hoe zou dit uitgevoerd moeten worden?

Ik vind hem lastig. Het klinkt heel charmant. Ik denk, nogmaals, dat het model zoals dat in Groot-Brittannië ligt, niet zo een op een vertaald kan worden naar Nederland. Waar je volgens mij de kracht in Nederland zou kunnen vinden is dat je dus in ieder geval een sterke band maakt tussen lokaal, regionaal en landelijk in de publieke pijler. En dan hoeven van mij geen journalisten van de NOS geplaatst te worden bij de regionale omroepen of de lokale omroepen of van de regionale omroepen bij de lokale omroepen als je er voor zorgt dat die organisaties gewoon stevig genoeg zijn. Dan is dat namelijk helemaal niet nodig. Het is namelijk vestzak, broekzak. De overheid geeft geld aan de NOS om vervolgens journalisten neer te zetten in Eindhoven. Dan denk ik zorg ervoor dat er gewoon in Eindhoven een stevige redactie is als overheid. [Ik noem dat journalisten zelf journalisten mogen aannemen en alleen het geld daarvoor krijgen van de BBC]. Dan is het een doorsluissysteem. In plaats van dat je als overheid geld geeft aan de NOS om vervolgens een journalist neer te zetten, even als voorbeeld, dan denk ik, kun je als overheid ervoor zorgen dat de NOS als stevige organisatie staat, maar dat daarnaast in Eindhoven ook gewoon een stevige organisatie staat. Als je aan de achterkant die verbinding tussen lokaal, regionaal, landelijk goed hebt verankerd dan komt het nieuws wat daar gecreëerd wordt, als dat relevant is, ook wel bij de NOS terecht. Dit snap ik in Groot-Brittannië, omdat er dus ook commerciële uitgeverij bij worden betrokken en dan snap ik hem. Want de Britse overheid kan niet rechtstreeks een uitgever subsidiëren met journalisten. Dus doen ze het via de omweg. Maar als je het binnen de publieke pijler bekijkt is dat niet nodig. Als je ervoor zorgt dat de lokale omroepen gewoon levensvatbaar professionele journalistiek kunnen bedrijven, dat ook regelt voor de regionale omroepen en ook voor de NOS en dan heb je eigenlijk al een NOS voor nieuws en actualiteiten dan die dertien regionale redacties heeft en nog is een keer tachtig lokale redacties.

4b. Dus het verspreiden van journalisten daar zie je niet echt iets in?

Nee, dat hoeft niet op die manier. Het samenwerkingsmodel vind ik veel interessanter dan het financieringsmodel.

4c. Maar de samenwerking zou dan puur met de publieke partijen zijn?

Ik denk dat het mediawettelijk niet anders kan.

4d. Klopt het dat die regels soepeler zijn geworden of gaan worden?

Nee, er wordt al decennia op gehint, maar het probleem blijft.. Kijk, we zeggen wel dat het slecht gaat met de traditionele krantenbedrijven, maar zo slecht gaat het niet met de traditionele krantenbedrijven, want ze schrijven allemaal nog steeds zwarte cijfers. En er gaat gewoon een paar miljoen aan winst naar aandeelhouders. De Persgroep heeft gewoon weer flinke dividend uitgekeerd. Dus ze draaien op zich allemaal als gezonde organisaties, ook lokale kranten. Alles draait zwart. Dat komt wel mede omdat ze natuurlijk aan het bezuinigen zijn geweest. Als ze in het oude model verder waren gegaan.. Je ziet wel een verschraling van de journalistiek, maar dat gaat niet ten koste van winstgevendheid van de mediaorganisaties. Dat is natuurlijk de paradox waarin je zit. Dus moet je als overheid geld stoppen in een mediabedrijf dat aan de andere kant winst maakt, dat is een lastige. Dus dat kan je wel doen met incidentele dingen. Dus bijvoorbeeld stimulering van onderzoeksjournalistiek, wat nu.. Vijf miljoen is natuurlijk een druppel op een gloeiende plaat, vijf miljoen wordt nu per jaar aan onderzoeksjournalistiek besteed lokaal, regionaal, en er zijn ook uitgeverijen die er ook aan deelnemen. Maar het schuurt aan de ene kant wel. Je stopt daar als overheid geld in, terwijl je aan de andere kant ziet dat het geld verdiend wordt door en uitgekeerd aan aandeelhouders. Is daar een overheid voor bedoeld. Er wordt wel lang over nagedacht.. Want we zien wel de verschraling van de journalistiek, daar willen we wat aan doen. Ik vraag me af of je dat via de uitgeverij moet doen, want zodra die hun winstgevendheid zien teruglopen dan gaan ze maatregelen treffen om de winst zeker te stellen. Dan hebben wij in Nederland veel meer aan een publieke voorziening. Dat er in ieder geval een basis blijft liggen. Mijn stelling blijft ook nog steeds dat als wij als samenleving investeren in een goede publieke nieuwsvoorziening, dat dat de burger informeert, informatie zorgt voor betrokkenheid

en interesse en dus ook een voedingsbodem en dus wordt het ook interessanter voor uitgevers om vervolgens daar op in te spelen en vervolgens weer te investeren. De publieke lokale nieuwsvoorziening kan een hele mooie voedingsbodem zijn, juist voor uitgevers om weer te gaan investeren in lokale journalistiek omdat het weer relevanter wordt en dus ook attractiever voor investeerders om er juist wel op in te spelen en voor mensen, burgers om weer te abonneren. Zorgt weer voor competitie.

5a. Deze journalisten hebben een hele specifieke taak: ‘Ze moeten lokale raden en andere publieke organen controleren en hiervan verslag doen’. Kan u zich vinden in deze taakstelling? Zou u de taak willen aanpassen als dit soort journalisten in Nederland aan de slag zouden gaan?

Het is een hele afgebakende taak. De journalistiek heeft een brede taak. Controle van mechanismen, of het nou publieke of commerciële mechanismen zijn, of het om bedrijven gaat of overheden is een onderdeel ervan. Het is verslag doen van relevante zaken in een samenleving, dat is een hele brede taakstelling.

5b. Bij de BBC hebben ze er dus voor gekozen om het heel specifiek te maken, omdat ze daar de grootste nood zagen.

Daar zie je de eerste verschraling optreden. Maar laten we wel wezen, lokale politiek.. We moeten niet onderschatten ook, de hele samenleving in Groot-Brittannië is op alle vlakken totaal anders georganiseerd dan in Nederland. Ook het hele politieke systeem is zo wezenlijk anders dan wij in Nederland kennen. Met afgevaardigden, ook in het parlement met afgevaardigden uit verschillende streken. Je kunt je voor een gebiedje zelf verkiesbaar stellen om in het parlement te komen, zo’n gewestensysteem kennen wij in Nederland helemaal niet. Dus lokale politiek, ook met gekozen functionarissen, is zo wezenlijk anders dan wij hier kennen. Ik denk dat als je hier bijvoorbeeld kijkt, daarom denk ik dat het democratisch gevaar het grootst is in Nederland met een tanende lokale journalistiek, is omdat in kleine gemeenschappen het ons-kent-ons-gevoel veel groter is. De voorzitter van de plaatselijke voetbalvereniging is secretaris van een politieke partij en zit in het bestuur van de plaatselijke Rabobank en heeft een neef die bij de harmonie zit. De dwarsverbanden zijn hier veel groter op lokaal niveau. Ik denk dat journalistiek daar een heel belangrijke rol in kan spelen. Dat het niet alleen gaat om wordt de overheid gecontroleerd, maar wordt het hele mechanisme goed in beeld gebracht en is het open en transparant hoe de mechanismen werken. Dus ook hoe besluitvorming tot stand komt. Het gaat om grotere zaken, daar waar een projectontwikkelaar opeens bij allemaal boeren langsgaat om allemaal grond op te gaan kopen, omdat hij toevallig weet dat daar een woonwijk gepland gaat worden tot inderdaad de plaatselijke voetbalvereniging die toch echt wel een kunstgrasveld nodig heeft om mee te kunnen doen in de competitie. Ik wil dat niet betitelen als corruptie of fraudeleus, maar de banden zijn veel nauwer op lokaal niveau. Zowel qua politiek als qua maatschappelijke organisaties, ook qua ambtenarij. Het is allemaal veel meer met elkaar verbonden.

5c. Dus je zou de taakstelling ruimer willen maken?

Je moet als lokale journalist afstand kunnen houden tot die mechanismen, ze wel kunnen doorgronden en ook kunnen blootleggen hoe zaken tot stand komen. Dus wat hier vaak wordt gezegd: ‘We missen de journalist op de publieke tribune bij de gemeenteraad’. Dat vind ik niet relevant, want besluitvorming in de gemeenteraad is namelijk een afsluiting van een veel verdergaand proces. Dus ik vind het veel interessanter om te horen en te lezen hoe een bepaald besluit tot stand is gekomen. Dus het proces ervoor is veel interessanter. De besluitvorming in die raad is een afronding. Daarna begint een nieuwe veel interessantere fase, wat zijn de gevolgen van deze besluitvorming. Dus hoe raakt dat die burger in het dagelijks leven. En dat gaat veel verder, lokaal in ieder geval, dan wat die gemeenteraad sec als besluit neemt op die tweede dinsdag van de maand.

5d. Wat je net beschrijft het onderzoeken van besluitvorming hoe het tot stand is gekomen en wat de gevolgen zijn, gebeurt dat in Nederland nog?

Jazeker, ik ben niet zo somber dat dat helemaal niet meer gebeurt, maar het gebeurt te weinig. En ik zie dus wel dat er steeds meer plekken ontstaan in Nederland, waar het eigenlijk niet meer goed gebeurt.

5e. Dus in die zin is er wel behoefte aan iemand die die politieke structuur onderzoekt?

Het is eigenlijk meer een maatschappelijke structuur. En nogmaals, het gaat er niet eens zozeer om om mensen te nagelen of grote schandalen bloot te leggen, maar soms is het ook heel goed om een heel goed proces transparant te maken. Om te laten zien het is daar ooit begonnen met een vraag of een probleem en dat heeft zoveel maanden later geresulteerd in dit besluit. Maar wat is er in die tussentijd gebeurt en welke afwegingen zijn er in die tussentijd gepasseerd en waarom is er voor deze weg gekozen en hoe verhoudt zich dat tot andere problemen die er zijn. [Ik noem dat dit waarschijnlijk ook de insteek van de BBC is geweest]. Uiteindelijk komt het daar op neer het controleren van. Het is het controleren van een samenleving. Het is het controleren van brede maatschappelijke processen. Want laten we wel wezen de samenleving wordt niet gevormd door een overheid, de overheid is daar zeker lokaal gezien zeker een hele grote speler in en ook wel vrij dominant. Laten we wel wezen, het zijn allemaal belangen die ermee gediend worden of juist niet. En soms zijn het heel irrationele afwegingen die tot een bepaald besluit leiden en soms zijn het hele rationele. Maak het maar zichtbaar en laat het zien. Ik denk dat er ook veel minder schandalen zullen zijn als dat een heel open en transparant proces is, omdat bestuurders maar ook andere organisaties drie keer achter de oren krabben op het moment dat ze voor de keuze staan, gaan we dat pad wel in of nee, dat moeten we denk ik toch niet doen.

6a. Het tweede voordeel is de *News Hub*. De lokale partners hebben toegang tot video- en audiomateriaal van de BBC. Wat vind je hiervan? Zou zo iets in Nederland werken? (Of gebeurt dit al in Nederland?)

Dat is nu voor een groot gedeelte al zo. In Nederland hebben we natuurlijk al een uitwisselingsoverheid. De lokale omroepen die nu professioneel werken hebben allemaal een uitwisseling met hun regionale omroep. En de regionale omroepen hebben het weer rechtstreeks met de NOS. Wij hebben ook een overeenkomst met de NOS. Een raamovereenkomst voor alle lokale omroepen, dat wij bijvoorbeeld hun nieuws.. Zij maken nieuwsbulletins voor de lokale omroepen. Je ziet ook op het moment, het incident met die Stint in Oss, dan is het materiaal van Dtv gewoon beschikbaar voor de NOS. Dus die uitwisseling is er al.

6b. Zou dat nog groter kunnen?

Natuurlijk, maar dat heeft meer te maken met schaalgrootte. Kunnen we een landelijk dekkend netwerk van professionele journalistiek op lokaal niveau organiseren. Dat is een kleine technische aanpassing. We hebben nu al de OLON-mediahub. Die zit hier op het mediapark. Alle signalen van de lokale omroepen komen daarbinnen uiteindelijk. Echt een lokale mediahub. Die hebben wij opgezet met de steun van OCW. Daar komen alle signalen binnen. Die hebben we in het leven geroepen, omdat we hier te maken hebben met meerdere distributeurs. Vroeger had je namelijk een kabelbedrijf. Dus als omroep moest je zorgen dat je bij je kabelaar je signaal aanbod en dan werd het op de kabel gezet, klaar. Maar we hebben nu meerdere distributeurs. Dus hebben we nu gezegd, vier jaar geleden, er is een punt in Hilversum waar alle signalen van alle lokale omroepen terechtkomen en vanuit daar kunnen ze gedistribueerd worden. Dan kan het naar KPN, Ziggo en Tele2 en zo wordt het verspreid, maar ze kunnen hem ook daarmee op hun website zetten. Dus die samenkomst van signalen is er al. En als de landelijke omroep het nodig heeft, kunnen ze het ook gewoon daar van af halen en dat gebeurt dus. En zoals met die Stint bijvoorbeeld, is wel een extreem geval, hadden ze natuurlijk wat extra nodig. Dan is het een kwestie van een telefoontje naar Dtv en dan wordt materiaal gewoon doorgezonden.

6c. Dus de *News Hub* is in die zin niet echt vernieuwend?

Het is in die zin wel vernieuwend vanuit de situatie in Groot-Brittannië waarin je dus met andere uitgevers, andere partners werkt. Dit is dus publiek, privaat. Dat maakt dus dat je als BBC ook zegt al ons materiaal is dus ook voor die commerciële uitgevers beschikbaar. Dat is in Nederland ook wel zo, Telegraaf kan ook wel van.. Maar dan moeten ze het kopen.

6d. En die wetgeving gaat voorlopig niet veranderen?

Nee, dat denk ik niet. Maar in de publieke pijler is dit al usance en is dat ook om niet. Als Dtv iets van de NOS nodig heeft, kunnen ze dat ook krijgen en hoeven ze daarvoor niet te betalen.

6e. Zou je het aanmoedigen dat commerciële partijen hier ook bij betrokken worden?

Ik vind per definitie dat alles wat je publiek gefinancierd produceert, zeker als het gaat om nieuws en actualiteiten, met bronvermelding dan, om niet vervolgens gewoon aan de samenleving moet geven. En ook daarin zit een mediawettelijk dingetje. Dus als de NOS materiaal geeft aan de Telegraaf om niet en de Telegraaf gaat daar vervolgens advertenties om heen plakken, dan maakt de NOS zich dienstbaar aan winst van derden. Het lastige in dat model blijft dus, je kan het wel om niet beschikbaar stellen, maar dan moet je wel als voorwaarde stellen: een, het moet met bronvermelding, dat lijkt me een logische en twee, je mag er geen advertenties omheen plaatsen en daarmee wordt het een stuk minder interessant voor uitgevers om het te gebruiken.

7a. Het derde voordeel is de *Shared Data Unit*: hier worden data-journalistieke-producties gemaakt en gebruiksklaar gemaakt voor lokale media om deze over te nemen. Hiermee hoopt de BBC de data-journalistieke-expertise op lokaal niveau te vergroten. Wat vindt u hiervan? Is hier behoefte aan in Nederland? En hoe zou dit in Nederland georganiseerd moeten worden?

Super, maar ik denk niet dat wij in Nederland al zover zijn. Ik ben echt even in mijn geheugen gaan graven. Maar data-journalistiek staat wat dat betreft in Nederland echt in de kinderschoenen. Er zijn wel data-journalisten, maar die zitten veel meer in de onderzoekscollectieven, die zitten meer in de freelance-sfeer. Heel veel data-journalisten, publiek, kom je niet veel tegen.

7b. Zelfs niet op landelijk niveau, dus dan is het een hele stap om dat op lokaal niveau te implementeren?

Ik weet, maar dat is gewoon puur toeval, bij Omroep Zeeland heb je een data-journalist zitten. Maar dat is gewoon pure persoonlijke interesse van iemand geweest die al jaren in de journalistiek zat en kwam dat opeens als fenomeen om de hoek. En die heeft de ruimte gekregen om dat te ontwikkelen en daarin verder te gaan. En zo lopen er bij de NOS wel wat mensen rond met interesse en daarmee wat meer kennis over de data-journalistiek. Net zo goed als dat er niet echt hele grote specifieke, in de algemene nieuwsvoorziening, onderzoeksjournalisten rondlopen, zie je dat in de data-journalistiek ook. Dus de onderzoeksjournalisten zitten nu hoofdzakelijk bij de omroephuizen als je het per omroep bekijkt. Er zit een kleine redactie bij de NOS en bij de RTL, klein. SBS6 heeft helemaal geen onderzoeksjournalisten. En dat geldt voor data-journalistiek eigenlijk ook. Het zijn een paar mensen die het erbij doen. Maar er is niet echt zoiets als een redactie.

7c. Zou je het aanmoedigen dat er op ingezet wordt? Dat er bijvoorbeeld landelijk een data-journalistiek centrum komt?

Zeker, zeker, maar er zijn meerdere takken van sport die journalistiek gezien een bredere aandacht verdienen. Alleen de vraag is ook weer, wat is het rendement wat je daaruit kunt halen als organisatie, wat rechtvaardigt dat je daar zoveel geld in investeert.

7d. Je noemde net naast data-journalistiek al onderzoeksjournalistiek. En welke andere vlakken verdienen meer aandacht?

Wat ik heel interessant zou vinden, dat zit een beetje daar tussenin, is inderdaad kijken naar de dwarsverbanden veel meer. Zeker landelijk gezien moet het toch interessant zijn om een aantal fenomenen veel meer bloot te kunnen leggen die overal in het land plaatsvinden, in plaats van dat je meer naar een geval gaat kijken, veel meer gaat kijken naar de dwarsverbanden die er zijn. Het gebeurt af en toe. Een Vandaag is daar bijvoorbeeld ook actief mee samen met regionale omroepen. Dat ze dus gaan kijken, hoe zit dat nou met dit fenomeen wat wij daar constateren, is dat nou een probleem van het platteland of van de stad. Dat zit in de richting van onderzoeksjournalistiek. Maar dat is het niet. Onderzoeksjournalistiek zit er veel meer in dat je in de diepte gaat zoeken. Veel meer kijken naar landelijke dwarsverbanden, als je daar redacties voor zou hebben. Ik vind ook, wat echt totaal onderschat wordt in Nederlandse media is kunst en cultuur. Journalistiek gezien zijn er wat omroephuizen die zich daar mee bezig houden, echt kunst en cultuur heeft niet een plek bij de NOS. Vind ik een teken van armoede. Cultuur wordt gezegd, het cement van de samenleving, dat je daar niet.. Zo zijn er meer deelgebieden waarvan ik denk..

7e. Dus data-journalistiek zou niet direct je eerste voorkeur hebben?

Het is ook belangrijk, het zou ook heel mooi zijn, met de wolk van gegevens die er is, kun je daar licht in aanbrenen. Er zit ook iets onderscheidends in wat journalistiek journalistiek maakt. Wat hebben we nu nog aan de journalistiek, want alle gegevens zijn beschikbaar met internet. Dat klopt, maar het is zo'n bulk aan gegevens. Wie knoopt de dingetjes aan elkaar die relevant zijn. Hoe zorg je ervoor dat je alle draadjes goed aan elkaar geknoopt hebt, zodat je ook een conclusie eruit kunt trekken. Daar kan data-journalistiek enorm in helpen. Door juist onderscheidend te zijn en juist verbanden aan te leggen. Maar de BBC is daar veel verder in. Ik snap dat zij dus zeggen, ook vanuit hun belang, dat dat heel interessant is om dat lokaal door te trekken, omdat ze daarmee nog meer, zelf daar ook uit halen.

8. De financiering van het BBC-stimuleringsmodel vindt plaats door een deel van de *licence fee* te gebruiken. Engelse burgers betalen jaarlijks een bedrag van ongeveer 170 euro. Hoe zou, stel dit model wordt ingevoerd in Nederland, bekostigd moeten worden?

In Nederland zijn wij afgestapt van de omroepbijdrage, in Engeland is dat nog steeds wel het geval. Overigens toont dit ook maar weer eens aan hoe goedkoop wij een publieke omroep hebben. Wij zitten geloof ik op 85 euro gemiddeld voor onze publieke omroep, de BBC kost toch behoorlijk wat meer. Kijk of je het via omroepbijdrage doet of via een begrotingsbijdrage, dat maakt niet heel veel verschil. Het voordeel van de omroepbijdrage is dat je het lostrekt van de politiek. Omdat het meteen inzichtelijk is, dit bedrag moet je overmaken. Nadeel ervan is, je moet het ook weer innen en als mensen niet betalen, je moet er een apparaat weer voor optuigen om dat te innen. Er zijn geluiden van de omroepbijdrage moet terugkomen, dat kan. Het punt is, linksom of rechtsom vind ik dat de publieke omroep bekostigd moet worden door de landelijke overheid. En of dat via de omroepbijdrage gaat of via de begroting, beiden hebben voor en nadelen. Maar je hebt een overheid die verantwoordelijk is voor een totaal mediabeleid. Er wordt maar een plek in dit land mediabeleid gemaakt. En ik vind dat degene die het beleid maakt ook verantwoordelijk moet zijn voor de financiering daarvan. Hetzelfde geldt voor het onderwijs, hetzelfde geldt ook voor de zorg, de politie. Er zijn gewoon taken, dat zijn landelijke taken, op een plek worden die gemaakt en dus ook gefinancierd. Dus als jij ooit de ambitie hebt om wethouder ergens te worden en je denkt, nou dat is leuk, krijg ik onderwijs in mijn portefeuille, dan kom je erachter dat je alleen maar gebouwen neer mag zetten en als een toilet lek is dat je er geld voor beschikbaar mag stellen om dat toilet te repareren, maar je gaat niet over de inhoud van dat onderwijs. Zo moet dat ook zijn met de publieke omroep. Het beleid wordt gemaakt in Den Haag en daarom moet daar ook de financiering vandaan komen. Dat zorgt namelijk ook voor je onafhankelijkheid. Als je zegt van, de regionale omroep, de lokale omroep wordt landelijk gefinancierd, dan ben je echt onafhankelijk van de macht die je aan het controleren bent. Heb je alleen nog het probleem, dat de landelijke omroep, die wordt gefinancierd door de landelijke overheid. Daar hebben we in Nederland een goed systeem voor, want het Commissariaat van de Media zit daartussen als buffer om ervoor te zorgen dat je niet als landelijke omroep een

speelbal wordt van de politiek. Het maakt niet uit of het via een 'licence fee', een omroepbijdrage of een begroting, maar het is een rijksverantwoordelijkheid. In Groot-Brittannië is dat ook zo, de publieke omroep wordt daar gefinancierd door de rijksoverheid middels die licence fee.

9a. Wie zou in Nederland de rol van de BBC op zich moeten nemen? Je noemde net de NOS/NTR al.

Als het gaat om nieuws en actualiteiten, cultuur, educatie gaat, dan is dat ondergebracht bij taakomroepen. We hebben twee taakomroepen de NOS en de NTR. NOS voor nieuws, actualiteiten en evenementen. En de NTR voor cultuur en educatie. Dat zijn de twee taakomroepen en ik denk dat die het dichtst aanzitten tegen de primaire taak van de publieke omroep. De omroepverenigingen voldoen ook aan hun taak, aan die taak, vanuit een gekaderde achterban. Een VPRO heeft ook actualiteit, cultuur en educatie. Maar vanuit het perspectief van de VPRO. De KRONCRV idem dito, BNNVARA.. Dus dat maakt ook dat we een heel uniek bestel hebben. Dat zorgt ervoor dat we heel diverse programmering hebben. Maar als je kijkt naar de pure kerntaak, waar leunt dat nou het meest tegen de lokale en regionale omroepen, dan zit dat het meest bij de NOS en de NTR.

9b. En niet de NPO?

De NPO maakt geen programma's. Nogmaals even de utopische gedachte, er zijn tachtig streekomroepen, dertien regionale omroepen die professioneel werken. Dan zou je ze wat mij betreft organisatorisch prima onder de NPO kunnen laten vallen, want waarom allemaal verschillende personeelsadministraties, dat is allemaal niet nodig. Maar inhoudelijk moet je ze ook ergens een inbedding geven en ik denk dat dat het beste is bij de NOS, NTR.

10a. Wat is je algemene oordeel over het Engelse stimuleringsmodel?

Dat zij een oplossing hebben gevonden, althans een richting van een oplossing hebben gevonden die op termijn ook heel interessant voor Nederland kan zijn. Maar 'a' dat we nog niet zo ver zijn, want we hebben nog niet die lokale organisaties nog niet voldoende staan. En 'b' dat het dan wel in hoofdlijnen interessant is, omdat we namelijk toch hier in een heel andere setting zitten. Maar de basis erachter dat je een verbinding zoekt tussen landelijk, regionaal en lokaal dat vind ik een super interessante.

10b. Dat zie je als een kans voor Nederland?

Absoluut, absoluut.

11a. Wat zie je voor bedreigingen voor de invoering van dit model in Nederland?

Laat ik het zo zeggen, we hebben nu tien tot vijftien organisaties die in de kern daaraan zouden kunnen deelnemen. Maar die zijn nu nog financieel zo zwak. We moeten wel eerst zorgen dat de winkel op orde is en dat is nog niet zo. Als de winkel op orde is dan ben ik er groot voorstander van dat we meteen daarna rond de tafel gaan zitten en hoe kunnen we er nou voor zorgen dat het niet drie geïsoleerde pijlers binnen een bestel blijven, maar hoe gaan we ervoor zorgen dat we er echt een bestel van maken.

11b. En zou je ook dit model als inspiratie willen gebruiken?

Jazeker, wat ik wel zeg, ik vind het interessant hoe ze dit in Groot-Brittannië hebben en als inspiratiebron zeker. Maar ik zou ook willen weten, want we hoeven niet allemaal het wiel uit te vinden, ik wil ook weten hoe het dan in Spanje, in Duitsland, in Frankrijk, met exact dezelfde problemen, Denemarken, hoe gaan ze daarmee om. En ik denk uiteindelijk dat we iets sterks publiek moeten neerzetten waarin uiteindelijk de dwarsverbanden optimaal gebruikt worden. Dat we daarnaast als samenleving ook de verantwoordelijkheid hebben om een goed landschap te houden voor uitgevers, want dat is essentieel dat ook die overeind blijven. En als we daar als publieke organisaties een goede bijdrage in kunnen leveren, graag. Maar dan gaat het om andere maatregelen die een

overheid kan treffen. Een overheid kan bijvoorbeeld wel zeggen, we gaan een extra laag btw-tarief voor uitgevers hanteren of geen btw. In sommige landen hebben ze het gewoon btw-vrij gesteld. In België weet ik, daar is de hele distributie uit handen genomen van uitgevers. Dus de overheid verzorgt de distributie. In Denemarken weet ik dat ze de loonkosten een stimulering hebben gegeven. Dus journalistieke arbeid wordt daar op een hele lage manier belast. Daar mag best iets tegenovergesteld worden, dat mag je als overheid best wel vragen dat er vervolgens ook een investering komt van die uitgevers in de journalistiek.

12. Raad je Nederlandse beleidmakers aan serieus naar invoering van dit model in Nederland te kijken?

Ja, maar niet alleen dit dus, ik zou het veel breder willen trekken. Want dit is namelijk niet een Nederlands of een Brits probleem. Ieder Europees land worstelt hiermee. Wat dat betreft, moeten we niet net doen alsof we hier een uniek probleem bij de kop hebben. De invloed van Google, van Facebook, van Apple is mondiaal. Laten we wel wezen, dat is natuurlijk waar decennialang wel het hele verdienmodel op gebaseerd is geweest, advertenties. Ik geloof er dus ook niet aan, als we onze publieke omroep reclamevrij maken dat daarmee dan weer heel veel geld beschikbaar komt voor de Persgroep of het Mediahuis. Het belangrijkste deel wat daarmee vrij gespeeld wordt, gaat daarmee echt naar de andere kant van de oceaan. Het is echt een mondiaal probleem.

1.5 René van Zanten (directeur Stimuleringsfonds voor de Journalistiek)

Geïnterviewde	René van Zanten (directeur Stimuleringsfonds voor de Journalistiek)
Datum interview	29-01-2019

1a. Herken je in de schets die gegeven wordt van de teruggang in de lokale journalistiek in Engeland de Nederlandse situatie?

Ja, nou ja crisis. Wij doen daar veel onderzoek naar. Wij gaan binnenkort weer wat presenteren. Wat wij hebben gedaan een aantal jaar geleden is, onderzoeken hoe het zit met het nieuws in de regio, buiten de grote steden. We hebben nu onderzocht hoe het zit met het nieuws-ecosysteem in de grote steden, de vier grote steden. Dan blijkt het verschil wel vrij dramatisch te zijn. Uit dat eerste onderzoek in de regio kwam, de grote lijn is eigenlijk, als je woont in een gemeente met minder dan 50.000 inwoners dan is de kans dat je relevant maatschappelijk, politiek nieuws vindt over jouw gemeente niet zo heel groot. Dus dat zou je rustig een probleem kunnen noemen, crisis nee, maar het is zeker een probleem. Het is in elk geval duidelijk dat daar waar steeds minder journalistiek wordt bedreven dat dat zich vooral buiten grote steden manifesteert. Dus dat is zeker gelijk. Dat is niet alleen hier. Maar dat is ook in de Verenigde Staten en in een heleboel Westerse landen het geval.

1b. En hoe staat het ervoor in de grote steden?

Ja, dan loop ik veruit op de conclusies die we pas in april gaan presenteren. Het rare fenomeen is dat daar waar je ziet dat gaten ontstaan in de nieuwsvoorziening, je zou verwachten dat daar partijen induiken, maar dat is nou juist niet waar en dat is heel raar. Een soort van beweging, het lijkt er dus op dat daar waar nieuws wordt geconcentreerd, of nieuwsvoorziening, met name in grote steden, dat dat ook een aanzuigende werking heeft. Dus je ziet actieve 'hyper locals', met die term ben je bekend? Die zie je vooral daar samenklonteren waar al een heleboel te beleven is. en juist niet op die plekken waarvan je zou verwachten, goh, daar gebeurt niet veel daar zou je effect kunnen hebben. Dus dat is een raar fenomeen, maar wel wat wij zien. Dus zeker is het probleem groot. Je ziet dat natuurlijk ook aan het feit dat overal in het land lokale mediafondsjes worden opgericht op provinciaal en gemeentelijk niveau, omdat nu ook aan de beleidskant wordt gezien er gaat iets niet goed. Er zit niemand meer bij de gemeenteraadsvergadering en dat soort dingen. Dus het is wel buitengewoon zorgelijk, als je tenminste journalistiek belangrijk vindt en dat vind ik dus wel.

2. Is landelijke stimulering van de lokale journalistiek nodig in Nederland?

Het is natuurlijk een heel interessant model, ik denk dat het goed zou zijn. Maar ik denk dat je er wel heel goed over na moet denken. Omdat je natuurlijk altijd zoekt naar een model waarbij je continuïteit garandeert, maar ook onafhankelijkheid garandeert. En dat is natuurlijk lastig. En daarom heb ik ook een klein beetje moeite met die lokale fondsjes die overal ontstaan. 'A' omdat ik denk dat ze met name ontstaan op plekken waarvan beleidsmakers denken dat ze niet veel te verbergen hebben, anders doe je dat niet. Als je denkt, het is heel prettig dat hier geen journalisten zijn, dan ga je ook niet zo'n fonds oprichten. En 'b' de continuïteit, nieuw college, nieuwe inzichten en weg is het fonds. En dat is natuurlijk wel heel slecht. Dus als je iets kunt bedenken die voldoet aan die twee dingen, continuïteit en onafhankelijkheid, als je tenminste hecht aan een transparante en daarmee gezond functionerende democratie, dan moet dat wel. Er zijn geen nieuwe modellen gevonden om te zorgen dat het loont om nieuws in de regio te maken. Nu heb je nog een hele golf van journalisten die er ooit uit zijn geknikkerd met een regeling of weet ik wat allemaal. Die allemaal nog vinden dat ze iets moeten doen. En die pakken de handschoen dan nog eens op, maar dat houdt natuurlijk ook een keer op. Dus straks zit je met ZZP'ers ofzo, die gaan niet voor zeshonderd euro per maand werken en dat kan ook niet. Dus het probleem is al groot en het zal nog groter worden als er niets gebeurt.

3. Wat vind je van de criteria die gegeven worden voor mogelijke partners van de BBC?

Wij hebben ook altijd van dat soort dingen. Wij hebben nu bijvoorbeeld een programma voor onderzoeksjournalistiek. Dat betekent dat wij bevorderen dat redacties worden opgericht of verbreed waarbij journalisten onderzoeksjournalistiek gaan bedrijven. We hebben nu 23 van die redacties in het land. En dan hebben wij ook wel criteria die hier vrij veel op lijken. Maar dat is dat de journalistiek ook echt je beroep is, dat je dus voldoet aan de uitgangspunten die horen bij de journalistiek, onafhankelijk, hoor en wederhoor, bronnen checken. Dat vinden wij wel belangrijk. Dus nee, die herken ik wel. Diversiteit en gelijkwaardigheid, misschien zou je daar nog pluriformiteit bij kunnen zetten, maar goed. Het is maar net hoe je diversiteit uitlegt.

4a. Er komen verschillende voordelen kijken bij samenwerking met de BBC. Ik wil ze een voor een langsgaan. Allereerst de *Local Democracy Reporting Service*. Versterking van lokale redacties met 150, door de BBC bekostigde, journalisten, wat vind je hiervan? Zou je dit in Nederland ook willen zien? En hoe zou dit uitgevoerd moeten worden?

Natuurlijk zou dat kunnen. Wij hebben een keer toekomstscenario's gemaakt, een hele interessante exercitie. Op een gegeven moment, na heel veel praten, met heel veel mensen heb je dan vier scenario's met waar gaat het naartoe komende twaalf jaar of tien. Maar eigenlijk nog veel interessanter is het proces daarna, omdat je dan met mensen gaat zitten praten van dit scenario willen we kennelijk niet en dat zouden we misschien wel willen en kunnen we dat dan beïnvloeden en zo ja, hoe dan. En toen kwamen er voor het eerst gesprekken over een basis nieuwsvoorziening, waarbij niet iedereen meteen in de schuttersputten dook. Wat daarvoor natuurlijk wel zo was, omdat iedereen ook wel inziet dat er een serieus probleem ontstaat. Dat is niet zozeer de scheiding tussen regio en grote steden, maar de scheiding tussen mensen die de weg weten in de digitale wereld, makkelijk aan informatie komen, eventueel bereid zijn daar voor te betalen en noem allemaal maar op en die hebben de tijd van hun leven, want je hebt nog nooit zoveel snoepgoed gehad, je kan natuurlijk uit alle hoeken en gaten dingen halen. We hebben daar geen cijfers van. Maar onlangs hadden we een man uitgenodigd, dat is de directeur van Nieman Lab van Harvard. en die had uitgerekend dat het in Amerika ongeveer 15% is. 15% heeft geweldige toegang en weet er mee om te gaan en noem maar op. Dat betekent dat 85%, het is niet zo dat die niets doen, maar die weten veel minder goed die weg te vinden. Ik wil niet doordraven dat daar de gele hesjes vandaan komen en weet ik veel allemaal, maar het is wel een probleem. Het zijn wel mensen die, in allemaal gradaties, slecht zijn geïnformeerd over wat er gaande is. Het is allemaal veel te makkelijk om te zeggen dat daar Brexit en Trump en weet ik het allemaal vandaan komt, maar een zeker verband zou er natuurlijk best kunnen zijn. Dus het is van heel groot belang dat mensen goed worden geïnformeerd. Vandaar dat er toen voor het eerst, zonder dat er meteen bloed onder de deur door liep, werd gesproken over een basis nieuwsvoorziening, maar in Nederland is dat best ingewikkeld. Wij hebben bijvoorbeeld geen landelijk persbureau meer. Hebben we heel lang gehad zoals je weet. Het ANP werd betaald door uitgevers, was van de uitgevers en die hebben dat opgeblazen, stom genoeg. Dus toen is het overgenomen door Veronica en nu door John de Mol. Dus dat is eigenlijk nu een commercieel bureau, dat is geen landelijk persbureau. Dus in die zin is het die functie kwijt. Dus dan zou je het via de NOS moeten doen, dat is het enige wat vergelijkbaar is met de BBC. Ik denk dat dat te doen zou zijn. Maar wat er altijd, dat zit een beetje in wat ik hier doe, wat er altijd een beetje tegen pleit is dat je daarmee investeert in iets waarvan je weet dat het kennelijk eindig was. Dus er zit dan geen vernieuwing in. Dat is natuurlijk wel waar je naar moet blijven streven en dat is ook wat wij hier doen. Zorg dat je nieuwe dingen vindt. Hoe je omgaat met data. Nieuwe vertelvormen, nieuwe distributiemodellen, noem maar op. Want het lek moet toch een keer boven komen. En die incentive haal je er natuurlijk een beetje uit als je zegt, honderd journalisten overal in het land. Harstikke goed, maar het is niet de oplossing voor het probleem.

4b. U zegt dus als het stopt is er kennelijk geen markt meer voor?

Kennelijk is de journalistiek van nu, althans op sommige plekken, niet in staat om zo interessant of relevant te zijn dat mensen daar geld voor over hebben. En linksom of rechtsom zal dat toch moeten. Ergens moet daar voor worden betaald. Ik weet niet of jij journalist gaat worden? Dan wil je toch betaald worden, dat kan niet anders. Dat is wat vooral onder druk staat. Er is heel veel nieuws. Daar schermen nieuwsorganisaties ook mee, 'we hebben nog nooit zoveel clicks en 'eyeballs' en weet ik het allemaal gehad'. Maar ja, als je er weinig mee verdient, dan houdt het een keer op. Het is bovendien natuurlijk wel heel veel van hetzelfde. Dus op de een of andere manier zou je ervoor moeten zorgen dat dat samen gaat. Dus als je vraagt, zou het goed zijn om als een soort van noodmaatregel zo'n BBC-model uit te rollen. Dan denk ik, ja, zeker, zou harstikke goed zijn, we moeten echt iets. Maar is dat de oplossing, nee, dat geloof ik niet. Er moet echt nog een soort parallel spoor zijn, waarbij wordt gezocht naar nieuwe manier, dat het ook echt spannend wordt en interessant en de moeite waard. Dus dat is het probleem met al dat soort dingen. Je hebt ook zo'n Deens model, waarbij de overheid eigenlijk journalisten subsidieert. Daarvan zeg ik hetzelfde. De NVJ is daar groot voorstander van. Met name Thomas, Thomas Bruning. Het is allemaal prima en het zal wel even helpen, maar je investeert in iets wat kennelijk niet werkt. Dat is niet goed, althans niet voor de langere termijn. Dat is mijn probleem met dat soort dingen.

4c. En het idee van bijvoorbeeld de NOS die voor journalisten betaald bij lokale redacties. Spreekt dat je aan? Want het is dan niet dé oplossing, maar het kan wel een noodoplossing zijn?

Er gaat geloof ik 800 miljoen naar de NPO, de publieke omroep, 170 miljoen gaat naar regionale omroepen. Dat is best veel. Elke provincie heeft een regionale omroep, sommigen zelfs twee. Op zich is dat redelijk 'gecovered'. Het probleem zit misschien wel in die laag daaronder. Regionale omroepen hebben heel sterk de neiging om heel goed te zijn in de provinciehoofdstad. En daarbuiten hebben ze de middelen niet voor of ze wenden de middelen niet handig aan, dat kan natuurlijk ook nog. En daar is nu een hele discussie over die laag daaronder, lokalen en streekomroepen bijvoorbeeld, hoe zit het daar nou mee. Dat hangt van vrijwilligers en houtje-touwtje aan elkaar. Daar zou je dan misschien de slag moeten maken. Misschien zou je moeten denken aan een samenwerking tussen die lokale streekomroepen en die regionale omroepen. Dat is ingewikkeld, want 'a' vrijwilligers en 'b' dan heb je een publiek-private samenwerkingsvormen waar we in Nederland geen raad mee weten. Kijk, wij proberen dat allemaal hier te doen. We hebben ook programma's voor regionale samenwerking, met de bedoeling, dan moet dat in zo'n regio worden versterkt, de journalistiek, kijken hoe dat gaat. Vier projecten lopen er. Dat gaat op zich wel aardig, ook omdat wij er voorwaarden aan verbinden. Je moet met studenten werken, je moet met startups werken. Want anders maak je geen stappen naar voren. Je moet vernieuwen, je moet nadenken over je vak. Maar om nou te zeggen dat dat de heilige graal is, dat kan ik niet zeggen. Want ik zie toch een heleboel energie verloren gaan in het zoek van samenwerking tussen partijen die eigenlijk het liefst alleen willen blijven. Dagbladen hebben helemaal iets van, wij weten alles, wij kunnen alles. Maken ook heel veel winst, dat is ook nog een keer zo. Dus ik heb helemaal niemand nodig en al helemaal niet een regionale omroep, want dat is publiek geld en die maken een site en die zitten in mijn vaarwater. Dus het zit behoorlijk vast. En dan is natuurlijk ook nog de vraag als je dat doet of je niet aan een soort van marktverstoring doet.

4d. Want in Engeland werkt de BBC ook met commerciële partijen. Maar in Nederland is dat niet mogelijk toch?

Het is wel mogelijk, maar het is buitengewoon ingewikkeld. Wij hebben een eerste ronde gehad met regionale samenwerkingsvormen, maar dat is echt gestopt toen op basis daarvan. We hadden toen een krant BN De Stem en een regionale omroep, maar dat werd zo ingewikkeld, dat er werd gezegd van, we zijn zo bezig met het ingewikkeld dat er van de journalistiek eigenlijk weinig terecht komt. We hebben in het begin ook eindeloos veel gesprekken gehad met het Commissariaat en leg dan uit wat er mag en wat er niet mag. En eigenlijk zegt het Commissariaat altijd, er mag veel meer dan je denkt, maar daar kom je pas achter als je bent begonnen en we komen controleren en als het niet klopt krijg je een boete. Dus niemand doet iets.

4e. Er zijn dus geen hele vaste regels?

Nou, moet jij eens proberen daarachter te komen. Het is zo verschrikkelijk ingewikkeld, dat is bijna niet te doen. Dat vinden journalisten vaak ook helemaal niet interessant. Dus dan doen ze het maar liever niet, dan doen ze het maar liever zelf, los van cultuurverschillen die dat soort samenwerkingsvormen in de weg staan. Die vier doen het overigens best goed, maar ik zal nooit claimen dat we daarmee een model hebben voor het redden van de regionale journalistiek.

5a. Deze journalisten hebben een hele specifieke taak: ‘Ze moeten lokale raden en andere publieke organen controleren en hiervan verslag doen’. Kan u zich vinden in deze taakstelling? Zou u de taak willen aanpassen als dit soort journalisten in Nederland aan de slag zouden gaan?

We hadden het toen ook met die onderzoeksjournalistiekregeling, dat je ook ziet dat er aanvragen zijn van partijen waarvan je denkt, maar de basis is er nog niet eens. De basis is natuurlijk wel.. Als je de gemeenteraad volgt, instanties en af en toe een commissie dan is dat natuurlijk niet echt onderzoeksjournalistiek zoals wij dat bedoelen, het is heel basale journalistiek. Alleen het ontbreekt aan die basale journalistiek. Dat je daar op in zet kan ik me op zich wel voorstellen. Maar moet je eens kijken wat er afgelopen jaren is overgeheveld naar lokale overheden. En niemand die daar naar kijkt, hoe het gaat met zorg en weet ik wat allemaal. Allemaal dingen waar gemeentes nu verantwoordelijk voor zijn. En er zijn geen journalisten meer om te kijken of het goed gaat. Je moet eens kijken, er komt nu een wet aan, de omgevingswet, die zegt eigenlijk, heel raar, of raar, maar van, we willen niet meer dat in dit land allemaal procedures zijn waar mensen eindeloos bezwaar tegen aan kunnen tekenen, zodat het tien of vijftien jaar loopt voor er iets gebeurt, dat moet veel en veel sneller, voorwaarde daarbij is dat mensen buitengewoon snel worden geïnformeerd. Maar wie doet dat dan en hoe gaat dat dan? Dat is echt een probleem. Die wet komt volgend jaar of zoiets. Ik denk, ben benieuwd zeg, we gaan dus allerlei besluiten er doorheen jassen. Dan gaat de gemeente misschien een informatiebijeenkomst organiseren ofzo en dan komen er 87 windmolens in uw tuin. Dat vind ik op zich dan prima, maar dat is dan zoiets wat je niet zou willen. Dan denken mensen, verrek, ze zijn aan het bouwen, nooit geweten. Zo gaat dat dan. Daar heeft journalistiek van oudsher een taak. Die schreven erover. En zwegelden op die manier dan ook het debat aan. In dat onderzoek staat ook, over de regio, was een wethouder en die deugde wel en die zei, het gaat er niet om dat ik elke dag word gecontroleerd, het gaat erom dat ik het idee heb dat ik kan worden gecontroleerd, dat bepaalt mijn handelen. En dat is van oudsher natuurlijk de taak van de journalistiek. Je weet maar nooit, straks komen ze me vragen wat ik aan het uitspoken ben, dus laat ik het maar netjes doen.

5b. Dus dat ze daar zo op inzetten dat snapt u wel?

Dat snap ik wel, het is heel fundamenteel. Daar gebeuren dingen en nogmaals hier is dat nog veel meer dan daar. Want hier zijn veel meer taken bij de gemeentes en geen journalistiek meer. Het is een raar soort beweging. Het nieuws is verschoven naar de regio en de regio kent een leegloop aan journalistiek.

6a. Het tweede voordeel is de *News Hub*. De lokale partners hebben toegang tot video- en audiomateriaal van de BBC. Wat vindt u hiervan? Zou zoiets in Nederland werken? (Of gebeurt dit al in Nederland?)

Dat is heel lastig. In die zin, wat in Nederland steeds een bron van ongenoegen en discussie is, is de STER-reclame. De NOS zegt altijd, wat wij hebben is beschikbaar, maar dan krijg je wel die STER-reclame erbij. En dat is natuurlijk een beetje lastig voor een heleboel partijen, dus als je zou gaan naar een reclame-vrije publieke omroep, dan heb je al een stap gemaakt. Dan is dat materiaal ook veel beter te gebruiken. En dan heb je inderdaad misschien een soort van interessante wisselwerking. Want ik kan me niet voorstellen dat er in de regio ook niet dingen worden gemaakt en bedacht die ook landelijk interessant zijn. Uiteindelijk begint alles regionaal, dus dat zou een heel goed model zijn. Vervolgens zou je moeten kijken naar een publicatiemodel. Want daar gaat het natuurlijk ook om.

Want dan zitten ze daar in Reading iets moois te maken, maar hoe wordt het dan gepubliceerd. De een maakt een krantje, de ander een site en weer een ander zit via een app te werken. Daar zou je natuurlijk ook over na kunnen denken. Ik heb in de Kamer een keer gezegd, ik heb lang geleden bij Wegener gewerkt, dat is overgenomen door de Persgroep, dat is denk ik wel twintig jaar geleden. En toen hadden we een site, dat heette 'city online'. Dat was iets waar iedereen op kon publiceren vanuit het hele land. Dus eigenlijk heb je een kaart en je zegt ik wil weten wat er in [?] aan de hand is en dan zie je dat.

6b. En daar moest je voor betalen?

Dat was toen van Wegener, in het begin hoefde je niet te betalen, het was uiteindelijk wel de bedoeling dat er een betaalmuur zou komen. Maar als je zoiets zou hebben, dat je een ingang hebt, dan kan je alles vinden van de stad, van de steden of de gebieden waar jij in geïnteresseerd bent. Maar het zou ook verder kunnen gaan, je zou ook kunnen zeggen, laat beleidsmakers daar maar op publiceren. Laat het publiek daar maar op reageren en publiceren, prima. Misschien zouden journalisten daar een modererende rol in kunnen spelen. Kun je allemaal over na denken. In ieder geval heb je dan een soort 'level playing field' in het hele land. Dat zou op zich wel mooi zijn.

7a. Het derde voordeel is de *Shared Data Unit*: hier worden data-journalistieke-producties gemaakt en gebruiksklaar gemaakt voor lokale media om deze over te nemen. Hiermee hoopt de BBC de data-journalistieke-expertise op lokaal niveau te vergroten. Wat vindt u hiervan? Is hier behoefte aan in Nederland? En hoe zou dit in Nederland georganiseerd moeten worden?

Ja, dat denk ik wel, dat is ook heel goed als dat zou gebeuren. Er is ook zo'n programma dat heet 'de open overheid'. Nou, ik zie daar nog niet hele grote stappen worden gemaakt, moet ik zeggen. Dat wordt gedaan vanuit de overheid zelf. Dat zal ook heus wel zo zijn, de behoefte om de data die er zijn beschikbaar te maken, et cetera. Maar het schiet gewoon niet op. En daar zou natuurlijk ook een geweldige aanhoudende dwang vanuit de journalistiek moeten zijn van luister is, wij hebben hier voor betaald. Het is allemaal van ons en we willen gewoon zien wat er is. Wij als journalistiek hebben dan misschien wel de taak om ervoor te zorgen dat de data toegankelijk wordt. Als je tachtig Excel-sheets hebt, dan zijn er niet zoveel mensen die dat kunnen lezen, je moet zorgen dat dat een soort van vertaling krijgt, dat mensen het ook gaan begrijpen. Dat is echt iets wat een keer moet gaan gebeuren. En ik zeg niet dat de overheid het tegenwerkt, maar er is ook niet een hele grote drang om dat te doen en dat zou wel moeten.

7b. In andere interviews werd gezegd, lokaal moet je er nog niet aan beginnen, omdat het niveau van journalistiek daar nog te laag is. Dan moet je daar nog niet op data-journalistiek in gaan zetten. Snapt u dat?

Dat vind ik niet. Dat kunnen ze toch allemaal leren. Want wat zeg je dan, het wordt veel te gevaarlijk als mens allemaal dingen weten, want die begrijpen het niet.

7c. Meer dat lokale journalisten niet heel sterk zijn, dan moet je ze niet met data-journalistiek op gaan zadelen, omdat ze dat dan nog niet aankunnen.

Het is natuurlijk waar, het is een proces. Maar wat ik zeg, probeer eerst die basisjournalistiek op orde te krijgen en dan kun je gaan denken aan interessante dingen als data-journalistiek en storytelling en WOB-gedoe enzo. Natuurlijk is dat stap twee. Maar goed, bij het begin beginnen, dat is zeker zo. Maar dat 'in the end' ook op regionaal en lokaal niveau iets met die data zal moeten gebeuren, dat het allemaal veel transparanter moet dan het nu is en dat journalistiek daar een rol bij kan spelen, dat geloof ik wel.

7d. Want gebeurt er op landelijk niveau al veel qua data-journalistiek?

Sommigen zijn daar best goed in. Het is hier ooit begonnen met ‘hack de overheid’, ik noem maar wat. We steunen nu een project van De Correspondent die ook heel erg met data bezig zijn. We hebben een oud project van ons LocalFocus is daar in gespecialiseerd. Natuurlijk zijn er wel, maar dat zijn nu nog wel echt specialisten. En het zou gewoon een ‘skill’ moeten zijn die journalisten beheersen.

8a. De financiering van het BBC-stimuleringsmodel vindt plaats door een deel van de *licence fee* te gebruiken. Engelse burgers betalen jaarlijks een bedrag van ongeveer 170 euro. Hoe zou, stel dit model wordt ingevoerd in Nederland, bekostigd moeten worden?

We betalen nu geen kijk- en luistergeld meer, althans dat gaat via de belasting, dat gaat automatisch. Als je kijkt, als dat per inwoner twee euro omhoog gaat wat dat dan betekent en wat je dan kan doen. Maar er gaat nu bijna een miljard naar de publieke omroep, wat overigens ten opzichte van de BBC peanuts is, voor Nederland is dat nog best veel, kun je daarbinnen nou niet iets zo arrangeren dat je daar geld uithaalt om journalisten te betalen, dat zou zomaar kunnen. Het idee is toch wel vaak dat het mogelijk zou moeten zijn om iets efficiënter met dat geld om te gaan bij de publieke omroep. Er zitten wel heel veel mensen die over van alles gaan, waardoor het traag en stroperig wordt. Daar kun je al geld vinden. En bovendien als je zou zeggen dan wordt die bijdrage die mensen leveren via de belasting maar ietsje hoger om dit mogelijk te maken, zoveel is dat niet, maar dan maak je wel een geweldige stap.

8b. Want er wordt natuurlijk wel bezuinigd op de publieke omroep?

Maar dat is niet helemaal waar. Er is een keer bezuinigd en voor een deel is dat ook weer teruggegeven die vijftig miljoen. En wat er nu aankomt is niet zozeer een bezuiniging, maar ze halen het gewoon niet meer uit het STER-geld. STER-geld is de manier om die 800 miljoen te betalen. En als daar nu een deel van wegvalt, dan heb je een financieringsprobleem. Maar dan kan je hoog of laag springen, ik ben een krantenman van oudsher, als je minder advertenties verkoopt dan heb je minder geld zo simpel is het. Dat is nou eenmaal zo. En dat daar dan een raar probleem van wordt gemaakt bij de publieke omroep, vanuit mijn achtergrond is dat vrij onbegrijpelijk. Je verdient gewoon minder, dan geef je ook minder uit. Het zijn wel geconditioneerde reflexen. Als je daar een dubbeltje weghaalt, dan gaan ze niet al die rare reisprogramma’s opheffen, maar dan worden alle journalistieke programma’s ineens gekort. Ik begrijp het spel wel, maar ik vind het wel buitengewoon kinderachtig. Brandpunt+, Zembla, alles werd ineens gekort en al die flutprogramma’s die blijven gewoon bestaan. En dat zet je natuurlijk in als een soort van onderhandeling, en nogmaals dat begrijp ik wel, maar kom op zeg, dat kan wel anders. Dus ik ben een groot voorstander van de publieke omroep, echt waar, maar het zou allemaal iets soepeler kunnen. Het zou wat mij betreft iets journalistieker kunnen, maar dat is natuurlijk ook mijn eigen achtergrond.

8c. Dus er hoeft niet direct geld bij te komen?

Nou, als je dus op de Nederlandse schaal honderd journalisten zou moeten gaan betalen, dat is best veel, maar dan zou ik zeggen voor een deel zoek je dat in efficiency in de organisatie en voor een deel in de opslag, dat wij ervoor betalen. En dat lijkt mij alleszins de moeite waard.

9. Wie zou in Nederland de rol van de BBC op zich moeten nemen?

Dat kan alleen maar de NOS zijn toch, ik zou geen ander weten. Nogmaals, we hebben geen ANP meer. Daar zijn ze wel eens mee bezig geweest, toen ze nog ANP waren. Maar dat is jammerlijk mislukt.

10a. Wat is je algemene oordeel over het Engelse stimuleringsmodel?

Toen ik dit zo las van jou, ik kende het initiatief, dacht ik, ik wil er wel eens gaan kijken. Het is heel vaak zo dat die dingen meer lijken dan het is. Toevallig moest ik overal in het land en in het buitenland allemaal lezingen geven samen met een dame van de BBC, die ging uitleggen dat ze een

model hadden ontwikkeld voor de regio en weet ik wat allemaal. En daar was ik erg van onder de indruk, tot ik zag het was. Dat kwam toen neer op een site die gevuld werd tussen 's morgens negen uur en 's middags vijf. Maar je hebt toch 24 uur per dag nieuws en met een site is het toch juist zo fijn dat je het meteen, ook als er na vijven iets gebeurt, dat je het er dan op kan zetten. Dus toen dacht ik dit is wel een heel armoedig model eigenlijk.

10b. En dat was dit model?

Dat weet ik niet. Daarom wil ik er een keer gaan kijken weer of het dit nou was. Want als je het zo leest, denk je, goh, geweldig. 150 journalisten, zo hé en leuk die interactie. Maar ik zou echt naar die BBC willen en naar een van die steden om te zien hoe het dan werkt. Ik wil ze ook wel uitnodigen. We hebben ook een congres, dat heet 'de regio vecht terug'. Daar komen zij ook als het goed is om te vertellen over hoe het allemaal werkt. Dus houdt de nieuwsbrief in de gaten, ergens in mei in Utrecht.

10c. Het klinkt dus positief, maar u bent benieuwd naar wat het daadwerkelijk oplevert?

Ja, maar nogmaals, als wij hier praten over de regio, dan zeggen wij altijd, wat je nodig hebt daar is verbinding en professionalisering, dat zijn belangrijke dingen. Dus als jij in Schagen een lokale omroep hebt met vrijwilligers en prins carnaval die de baas is en weet ik het allemaal en je zet daar een professionele journalist bij, dan gaat die dat in zijn eentje niet redden. Binnen de kortste keren gaat die net zo opereren als prins carnaval. Het gaat gewoon zo. Daarom zou ik het willen zien. Neemt zo iemand de zaak dan ook op sleeptouw, is het heel erg aanvullend of valt zo iemand in een gat waarvan je denkt dat is gewoon niet te vullen, dat kan, ik weet het niet. Dus er moet altijd een soort flankerend beleid zijn die zorgt dat het ook impact heeft wat die mensen doen. Die mensen alleen maar neerzetten, het zou heel wonderlijk zijn als dat zou werken. Maar ik ga contact met ze zoeken. Want het is natuurlijk heel interessant, het raakt aan het probleem dat we hier hebben. En misschien is het een mogelijke oplossingsrichting.

11. Wat ziet u voor kansen voor de invoering van dit model in Nederland?

Ja, ik zou niet weten waarom niet. Als we het zouden willen, zouden we het kunnen doen. Dat wel. Maar er zitten gewoon geweldige hobbels. Wat ik zeg, die STER is echt een groot probleem, die publiek-private samenwerking echt een groot probleem, de RTL is natuurlijk niet blij als de NOS via overheidsgeld er opeens honderd journalisten bij krijgt. Dus er zijn wel wat obstakels, maar daar kan je het toch gewoon met zijn allen over hebben. Als je nou maar uit die schuttersputten komt. Wij zeggen altijd de nood is zo hoog, dat 'desperate times desperate measures'. Je moet onconventionele dingen gaan doen om de zaken te redden. Dit zou best iets kunnen zijn, maar er zullen wel weer heel wat commissies moeten worden opgericht om dat voor elkaar te krijgen.

12. Raadt u Nederlandse beleidmakers aan serieus naar invoering van dit model in Nederland te kijken?

Ja hoor, natuurlijk. Ik vind dat Deense model persoonlijk iets minder, omdat het zich heel erg richt op de traditionele journalistiek. Wij zeggen steeds maar, die loopt langzaam vast, dus je moet echt iets anders proberen. Je kunt natuurlijk ook zeggen, dat is leuk voor je scriptie, laat dat geld maar voor die honderd journalisten, via ons fonds lopen en dan kijken wij wel waar we RTL en waar we NOS, daar maken we mooie mixen van. En dan is helemaal iedereen tevreden. Dat kunnen wij heel goed.

1.6 Thomas Bruning (algemeen secretaris Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ))

Geïnterviewde	Thomas Bruning (algemeen secretaris Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ))
Datum	19-04-2018

1. Wat u vindt u goede punten aan het BBC-model?

Wat het goede eraan is, is dat het heel duidelijk een vinger legt op een zere plek die wij als NVJ al een tijd signaleren. Dat is versterking van regionale journalistiek. Dus heel actief nadenken over een heel praktische manier. Dit is een praktische manier. Eentje die weinig discussie geeft over wat het doel is of waar het geld terecht komt als je het publiek organiseert en dat laat landen op de plekken waar het een meerwaarde heeft. Jullie hebben neem ik aan allemaal de lezing van Emily Bell gehoord, de Machiavelli lezing, anders is het een leuke verwijzing om even naar te kijken. Die vanuit Engeland heeft verteld, dat ze als commerciële spelers ook wel hebben geprobeerd, ook vanuit The Guardian, kunnen wij ook lokaal wat meer actief worden. Commercieel gezien is dat heel ingewikkeld. Dit is dus een antwoord dat wordt gegeven. Waarvan wij in ieder geval denken: het zet zoden aan de dijk en het geeft uiteindelijk waar het om gaat. Menskracht in de regio, ogen en oren. Ik heb er niet een hele diepgaande studie van gemaakt, ik ga daar meer over lezen. Het enige wat ik er wel over hoor en dat is ook elke keer het spannende. Wat ik begreep is dat het materiaal wat ze maken, de lokaal gestationeerde journalisten, dat dat ook beschikbaar is voor commerciële partijen. Klopt dat of niet?

Alle nieuwsorganisaties mogen zich aanmelden in principe. En dat kunnen inderdaad ook commerciële partijen zijn. En die hebben inderdaad toegang tot een nieuwsdatabank waar alle producties inkomen.

En wat natuurlijk elke keer de grote quizvraag is, is van betekent het een nou dat het een soort bonus bijna is voor de regionale commerciële nieuwsorganisaties. En die kunnen denken, dat is mooi, dit hoeven we niet te doen, want dit wordt nu opeens publiek georganiseerd. Tegelijkertijd denk ik ook weer, het is een soort doodoener als je zegt dat dat gebeurt. Het gaat er vooral om dat dat regionale nieuws gehoord en gebracht wordt. En dan is het allerbeste denk ik dat je bij de publieke en commerciële partijen de keus geeft wil je daar gebruik van maken ja of nee. Dan zorg je er in ieder geval voor dat het een wat evenwichtiger speelveld zorgt, zodat alle partijen, of dat nou een 'hyper local' is of een grote uitgever, toegang hebben tot hetzelfde materiaal. Het 'tackled' in ieder geval de vormen van publiek-private samenwerking waar wij een minder grote voorstander van zijn. Van een op een, een regionale omroep met een commerciële partij waarmee andere partijen, wat in Limburg veel gebeurd is, buitengesloten worden van de samenwerking. In Limburg zag je dan, het heet geloof ik 1Limburg, dat was een samenwerking tussen L1 en een commerciële partij. Maar dat maakte het nog moeilijker voor hyperlokale partijen of kleine uitgeverij om daar in de regio een marktpositie te verwerven. Je zag dat als publieke en private partijen samenwerkten, de commerciële partijen nog meer slagkracht krijgen. Dat zou mijn eerste commentaar zijn op dit model. Het is interessant en zeker ook de moeite waard. Ik vind het leuk dat je het verder onderzoekt. Dan kunnen we kijken zou het ook iets voor Nederland kunnen betekenen.

2. Stel dit model wordt in Nederland ingevoerd welke organisatie zou dan de rol van de BBC op zich kunnen nemen?

Dat is een hele goede vraag, want dan kijk je dus inderdaad een beetje.. Nu moet ik eerlijk zeggen dat ik niet precies weet hoe dat bij de BBC zit. De BBC heeft natuurlijk ook allemaal regionale afdelingen volgens mij. In Nederland zijn dat natuurlijk twee verschillende organisaties. Je hebt de NPO, je hebt

de RPO, de regionale omroepen en je hebt nog de NLPO, de lokalen. Daar komt al een soort eerste quizvraag. Want waar zou je dat nou moeten doen. Er is een poging gedaan en volgens mij is dat ook goed. Dat er wordt gekeken naar hoe is die hele publieke omroep nou georganiseerd en is logisch. Wordt er genoeg van elkaars werk gebruik gemaakt, van elkaars kracht gebruik gemaakt. Is de organisatie op regionaal en provinciaal niveau logisch als je kijkt naar de afnemers? In heel veel provincies is dat niet het geval. In Zuid-Holland zie je natuurlijk al dat het in tweeën is gedeeld. Maar in Noord-Holland heb je natuurlijk dat mensen die op Texel wonen helemaal niets hebben met de mensen die in het Gooi wonen. En toch is daar een regionale omroep. Dus als je die vraag op Nederland projecteert, dan zou je eigenlijk eerst de vragen moeten stellen, is dit nou een logische opbouw in het hele Nederlandse systeem. Ik denk het niet. Ik denk dat er echt zou moeten worden gekeken naar de regionale en lokale omroepen in ieder geval, dat die samen zouden moeten kijken is er niet een streekniveau waarop je zou kunnen opereren. En die zouden dan vervolgens kunnen kijken naar, hoe ga je nou samenwerken. Hoe zorg je er nou voor dat hetgeen wat je in de streek signaleert dat dat ook gebruikt wordt, benut wordt, daar waar het ook nationaal niveau raakt. Het is gewoon een hele moeilijke puzzel. En ik heb ook niet meteen een antwoord. Ik denk alleen dat het wel is goed is als we de boel is even flink gaan opschudden en gaan kijken hoe het nou op een effectievere manier georganiseerd kan worden en hoe dat publiek verzamelde materiaal toch op een betere manier door alle partijen gebruikt kan worden.

3. Aan welke criteria zouden lokale nieuwsmedia moeten voldoen om met een grote speler mee te mogen doen?

Ook dat is een goede vraag, want wij hebben, misschien hebben jullie dat wel gezien, op de site een soort leidraad gezet voor lokale en regionale fondsen. Alle criteria waarvan wij zeggen als je nou als fonds actief wil worden in de regio of landelijk, wat zou nou een checklistje kunnen zijn op basis waarvan je subsidie of steun toebedeeld. En dan zeggen wij vanuit die redenering, je wil dat het een onafhankelijk medium is met een redactiestatuut die zich richt op een breed publiek, et cetera. Ik kan mij voorstellen dat dat ook, voor het overnemen van het materiaal, dat wat in het Leidraad staat ook een aardige benchmark zou kunnen zijn. Maar je blijft er natuurlijk toch mee zitten dat.. We hebben er bijvoorbeeld ook wel ingezet, is het nou verstandig dat, dat is een beetje een discussiepunt. Vind je nou dat commerciële media die flink geld verdienen, die flink terug ook betalen aan de aandeelhouders, dat die ook aanspraak zouden kunnen doen op subsidiegelden. Dan is dat risico wat ik net beschreef, dat je publiek geld min of meer indirect laat toevloeien naar aandeelhouders die in Nederland of zelfs in België zitten. Ik ben daar zelf nog niet zo over uit. Want aan de ene kant denk ik het zou best mooi zijn. Zet bijvoorbeeld als criteria dat een bedrijf niet meer winst uit de onderneming mag halen dan 5%. Heel beperkt aandeel winst denk ik. Dit blijven hele moeilijke knopen. Want daarmee zet je eigenlijk driekwart van de Nederlandse nieuwsmarkt buiten spel en ze doen wel goed werk. Ik vind het een heel moeilijk spanningsveld. Dat pleit dan weer meer voor de andere variant waarvan we hebben gezegd, als je nou naar hele neutrale steunvormen gaat dan is het uiteindelijk op zichzelf niet meer heel relevant of er nou publiek geld naar derden gaat. Dan zeg je wij willen dat er een bepaalde voorziening overeind blijft. Of er nou commerciële partijen bij betrokken zijn of publieke dat maakt verder niet zoveel uit. Laat ze er maar van profiteren. We willen er gewoon een impuls aangeven. Dan lever je gewoon alleen een fiscale, een laag btw-tarief, een soort fiscale impuls of journalistieke arbeid en dan leg je de lat minder laag. Maar een manier zou dus kunnen zijn inderdaad, we vinden dat je er aanspraak op maakt als je aantoonbaar kan maken dat er geen winst uit de onderneming vloeit.

4. Stel het BBC-model wordt ingevoerd, op basis waarvan zouden de journalisten over Nederland verdeeld moeten worden?

Dan kom ik een beetje aan het *Report for America*-verhaal. Ik denk dat het heel goed zou zijn als het niet een soort pons-pons-verhaal is. Bijvoorbeeld elke gemeente krijgt er een. We hebben natuurlijk gezien en ik denk dat het ook wel op basis van het stimuleringsfondsonderzoek te zien is. Er zijn

natuurlijk bepaalde regio's en steden waar best veel journalisten actief zijn of waar nieuwsvoorzieningen helemaal niet zo onder druk staan. En er zijn ook plekken en gebieden waar dat aantoonbaar wel het geval is. Bijvoorbeeld het befaamde Almere, dat is echt zo'n plek waar de journalistiek echt heel dun gezaaid is. In wat algemenere termen, kleinere dorpen en gemeentes zijn vaak heel mager bedeed. Dus ik denk dat het goed zou zijn als je bijna zou zeggen dat je toch iets doet waar de aanvraag of waar de behoefte ook gesignaleerd wordt. Dat je daar ook op inspeelt dus dat je het niet 'boem' zo projecteert op Nederland.. Maar dat je ook zegt, we gaan kijken waar de nieuwsvoorziening aan de hand van onderzoek onder druk staat, de onderzoeken van het stimuleringsfonds kunnen daar een basis voor vormen. Dat je ook zegt de plekken waarvan we vinden dat de controlerende functie.. Het gaat natuurlijk om veel meer dan controleren, het gaat om de verbindende functie, het gaat om de signalerende functie. En waar dat echt aantoonbaar onder druk staat. Dat zou dan kunnen betekenen dat je in de ene gemeente of in bijvoorbeeld stadswijken meer doet dan andere.

5. Jaap de Jong: maar hoe kom je daarachter? Je zegt het stimuleringsfondsonderzoek?

We hebben bij het stimuleringsfonds vaker gezegd, wij vinden dat een ontbrekende schakel in hun onderzoeken tot nu toe. Ze nemen het er nog niet echt in mee. Misschien ligt daar voor jullie wel een schone taak, geen idee. Maar om echt hard te gaan tellen. Dus om echt te gaan zeggen van, en dat is best ingewikkeld, want je ziet.. We tellen natuurlijk het aantal fte's op redacties, lokale redacties, regionale omroepen etcetera. Maar het freelancebudget is natuurlijk een heel vaag iets. Dus dan krijg je van: hoeveel mensen zitten daar nou achter? Met name hoeveel professionals. Want je ziet professioneel materiaal, maar ook een paardenboerin uit Zundert die ook is een keer een stukje voor het lokale blad schrijft. Dus ik snap dat het moeilijk is, maar tegelijkertijd moet het mogelijk zijn. Een beetje dat 0-meting verhaal. Onze filosofie is toch altijd, het is toch uiteindelijk de menskracht. Je kan natuurlijk dingen robotiseren, je kan 'user generated content', dat is allemaal mogelijk. Maar uiteindelijk de ogen en oren, dat wordt toch uiteindelijk door professionals geselecteerd, worden verhalen van gemaakt. Dus dat kan uiteindelijk de manier zijn, hoe groot is een gemeente, hoeveel journalisten zijn daar actief. En alleen dat criterium, volgens mij heeft de NLPO daar wel ideeën over hoor, dat alleen maar het aantal inwoners versus het aantal journalisten dat dat niet altijd recht doet aan.. Maar het is in ieder geval een minimaal criterium op basis waarvan je in ieder geval ergens gaten kan ontdekken en plekken waar wel veel competitie en verschillende geluiden zijn.

6. Jaap de Jong: als ik daar nog een vraag over mag stellen. Het aantal professionals noem jij een aantal keer. De koeien- of paardenspecialist uit het dorp dat je net noemde valt dan buiten beschouwing. Maar dat is wel een serieus punt voor je? Dus je zou niet alle bejaarde stukjesschrijvers, die er gelukkig ook zijn, en die persoonlijke blogs vullen en veel gelezen worden erbij rekenen?

Dat blijft natuurlijk een discussie. Ze zijn er altijd geweest en het is goed dat ze er zijn. net zoals er met sociale media een hele nieuwe hijs aan nieuwe bronnen is gekomen en nieuw materiaal. Maar wij zijn er van overtuigd, als vakbond of beroepsgroep, dat journalistiek ook echt een vak is. En wat we juist ook afgelopen tijd hebben gezien dat de verschillende functies van een journalist, het selecteren vanuit een onafhankelijke rol, het valideren, het checken en dubbelchecken, een gebalanceerd verhaal vertellen, niet vanuit een bepaald belang, met een zekere mate van zorgvuldigheid en een zekere mate van urgentie ook. Dat dat wel de rollen zijn waarmee je ook de regionale machten kan controleren, waar je laten we zeggen ook een redelijke partij voor wil zijn. Ja, dan is dat geen hobbywerk. En dan is het natuurlijk absoluut zo, dat de laag daaronder en de laag daarnaast bijdraagt aan de verbinding, bijdraagt aan de gemeenschap, bijdraagt aan.. Goed materiaal biedt wat je ook kan gebruiken. Maar dat is toch iets anders dan zeg maar, in dat democratische belang om die zaken een beetje aan elkaar te knopen en daar ook met een onafhankelijke bril naar te kijken. Ik denk dat de hele discussie van de geloofwaardigheid van wat er via sociale media naar ons toekomt, dat dat ook wel een soort bevestiging is geworden dat het geloof in die user-generated-content, dat is daar eigenlijk ook een

soort vorm van, wat een onderwijzer langs het voetbalveld doet, of de paardenboerin over weet ik het wat daar speelt, dat het allemaal goed is, maar dat het wel ergens gecensureerd moet worden en dat er ergens ook wel die functie van iemand die er ook echt voor betaald wordt daar ook controle op uitoefent. Dat heeft ook echt wel meerwaarde.

7. Een afsluitende vraag over het BBC-model. In hoeverre ziet u een kans van slagen voor het BBC-model in Nederland?

Nou, we zijn anderhalve week geleden bij de minister geweest. En in het regeerakkoord stonden er hele mooie woorden over het plan voor regionale en lokale journalistiek. Toen hebben we natuurlijk ook gevraagd, hoe gaat u dat nou concreet maken. En toen bleek natuurlijk, mooie woorden en geld zijn natuurlijk twee verschillende dingen. Dus aan de ene kant weet ik, dat dit kabinet, deze minister wel, de publieke omroep, de publieke zaak en de regionale en lokale journalistiek een warm hart toedraagt. Tegelijkertijd is het niet zoiets van er moet wel extra geld voor gereserveerd worden. Wat ik mij goed kan voorstellen is dat de discussie over de streekomroepen voor een andere indeling van de regionale, lokale en publiek niveau, dat hij daar zeker wel naar zal kijken. Er zijn natuurlijk eerder al pogingen gedaan van een lokaal venster. Voor een samenwerking tussen lokaal en landelijk niveau. Het blijft toch heel ingewikkeld om twee aparte redacties die toch los van elkaar opereren.

8. Jaap de Jong: is er een nota geweest van het lokaal venster?

Ja, volgens mij is er eerder al een opdracht geweest, in ieder geval dat het lokaal venster er zou komen. Je ziet in ieder geval dat regionale omroepen er heel veel mee experimenteren. Met van regionaal naar lokaal niveau met dit model. Dat ze zeggen, wij hebben dus een professionele regionale organisatie en we willen gebruik gaan maken van lokale omroepen als onze outlets waar we spullen naar binnen halen en spullen ook kunnen teruggeven, zowel in professioneel materiaal als 'facilities'. In Noord-Holland gebeurt dat, in Gelderland, in Rotterdam. De lokale omroep Rotterdam zit dan in huis bij de regionale omroep. Waardoor je daar ook makkelijk in samenwerkt. Dus op dat niveau van regionaal-lokaal zie je het gebeuren. En je ziet vanzelf al, en dat probeert de NLPO nu ook te doen. De ontwikkeling van lokaal, beetje amateur niveau naar streek, wat professioneler niveau. Dat zijn ook echt wel lijnen die in worden gezet. En waar de NLPO dan ook weer voor lobbyt. Dat ze zeggen we willen daar graag extra geld voor. Want we hebben een aantal succesvolle voorbeelden met Rotterdam. Eindhoven rendeert. Eindhoven heeft ook een goede studio, 040 geloof ik. Venlo rendeert. Twente is natuurlijk goed renderend, rendabel. Op die manier zie je wat gebeuren. En dan zie je toch weer dat Nederland weer anders is dan de BBC, heel centralistisch.

9. En samenwerkingen van nationaal en regionaal niveau. Zijn die er ook?

Nou, ik weet wel dat er een soort van uitwisseling is. Op radio-niveau is er zo'n uitwisseling. Dat er wordt gekeken wat er regionaal gemaakt wordt of dat ook landelijk gebruikt kan worden. Maar dat is toch allemaal maar matig georganiseerd. Er zit toch matige urgentie achter. Mensen kijken toch met een andere soort bril naar die samenwerking. En dan zie je dat commerciële partijen dat doen, zoals AD dat doet met het regionale nieuws, daar zit natuurlijk een commercieel belang achter en dan moet het wel. De Belgische baas zegt gewoon: 'We gaan het voortaan zo doen'. En dan gebeurt het ook zo. In zo'n soort organisatie, waar wordt gezegd, het is voortaan zo en we gaan optimaal gebruiken wat we regionaal ophalen en wat interessant is voor landelijk halen we naar landelijk, ja zo ver is de publieke omroep totaal niet samen met de regionale omroepen. Het is ook niet makkelijk. Ik kan het alleen maar zien van buitenaf. En dan zie je natuurlijk ook wel het voordeel van apart is dat het.. In een soort optimaal denken is dat heel nauw samenwerken natuurlijk heel goed. In een idee van een soort pluriformiteit is het natuurlijk helemaal niet zo slecht dat er van twee kanten naar een bepaald probleem wordt gekeken. Want dat zie je nu natuurlijk gebeuren. Waar het natuurlijk wel een beetje sub-optimaal is, is natuurlijk bij grote events waar je je helemaal geen zorgen hoeft te maken over journalistieke aandacht. Ik zeg altijd maar, als er een Elfstedentocht is of er is ergens een regionale

ramp dan hoef je je echt geen zorgen te maken om regionale of lokale journalistiek. Dan komt toch heel journalistiek Nederland daarheen. Het gaat juist om die 364 andere dagen van het jaar dat er dan ook wat is. Dus op de momenten van een ramp of op de momenten van een groot incident, dan zou je echt is moeten vragen aan Gelauff of mensen van de NOS. Daar heb ik onvoldoende inzicht in, of er dan soepel en goed wordt samengewerkt. Dat zou natuurlijk wel heel logisch zijn.

10. Want hoe zou die samenwerking gestimuleerd kunnen worden of verstevigd?

Geld helpt altijd. En dus als je zegt, dat moet. Dus als je zegt, het is voortaan zo. Maar dit is niet mijn specialisme. Je moet aan iemand anders vragen hoe je dat op een slimme manier organiseert. Het gaat erom dat iemand echt goed zicht heeft op wat er regionaal en lokaal gemaakt wordt. In hoeverre dat relevant is of dat het versterking nodig heeft of een iets hoger niveau. Per definitie maak je lokale en regionale verhalen minder kwetsbaar. Want het kan twee kanten opgaan. Het kan zijn dat je iets signaleert en dat het een groter publiek krijgt. Aan de andere kant kan je ook zeggen, er wordt iets gesignaleerd en nu gaan we er mensen bij zitten om er dieper in te gaan, omdat het kwetsbaar is, omdat bij wijze van spreken de andere partij helemaal niet zo blij is met die aandacht. Het kan op twee manieren natuurlijk een meerwaarde hebben.

**11. Jaap de Jong: ik heb nog een vraag, zijn er kenners van het BBC-model in Nederland?
Of bronnen die we echt nog zouden moeten interviewen?**

Goeie vraag. Misschien dat de raad van cultuur, mensen daarbij. Die heeft zich behoorlijk gebogen over modellen voor de publieke omroep. Ik kan me voorstellen dat je daar iemand kan vragen. Die hebben speciale groepen die zich juist ook over dit onderwerp hebben gebogen. En ongetwijfeld zich ook hebben verdiept in wat zijn de alternatieven in het buitenland.

1.7 Matthew Barraclough (directeur Local News Partnerships (BBC))

Geïnterviewde	Matthew Barraclough (directeur Local News Partnerships (BBC))
Datum interview	10-06-2019

1. U bent nu het hoofd van de *Local News Partnerships*. Maar was u ook degene die het hele project opgestart heeft?

Nee, in juni 2014 werd de eerste stap gezet. Dat is ook op YouTube te vinden, revival of local news. James Harding was daarbij betrokken en Ashley Highfield van de NMA. Ik werd pas op een later moment gevraagd voor het project.

2. Wat waren de redenen om met dit project te starten?

Er waren met name financiële uitdagingen. Lokale nieuwsmedia konden hun nieuws niet meer gepubliceerd krijgen. Dit kwam door de veranderende advertentiemarkt. Zij zeiden dat het door de BBC kwam, omdat wij nieuws produceerden en dat het daardoor niet meer relevant was wat zij produceerden. Maar dat was niet zo, het was echt de dalende advertentie-inkomsten. Dit zagen wij en we waren op dat moment niet de beste buurman voor die lokale media. Dit wilden we veranderen. We hebben nagedacht over hoe we de lokale nieuwsmarkt konden stimuleren en een betere buur konden zijn. En ook zagen we dat de macht niet werd gecontroleerd.

3. Hoe reageerden andere media bij de presentatie van jullie plannen?

Ze waren kritisch. Toen wij onze plannen in september 2015 presenteerden dat we honderd extra journalisten bij de lokale media wilden, was het niet duidelijk of dit ging om honderd BBC-journalisten of honderd journalisten die door lokale nieuwsmedia werden aangenomen. Ze waren bang voor 'your tanks on our lawn'. De BBC die zijn eigen journalisten bij de lokale nieuwsmedia zouden plaatsen. Toen ze erachter kwamen dat dat niet het geval was, verdween die kritiek.

4. En de NUJ (National Union of Journalists)?

Ik had het idee dat zij juist liever het omgekeerde hadden gehad. Dat de journalisten echt bij de BBC in dienst kwamen. Zij zien de BBC als een veilige en goede werkgever.

5. Het duurde best lang voordat het project echt van de grond was en de journalisten waren aangenomen. Wat waren de redenen?

Het was lastig, omdat wat wij deden nog nooit door anderen is geprobeerd of opgezet. Alles was nieuw. En we konden niemand vragen stellen als we tegen dingen aanliepen. Het proces van mensen aannemen duurde lang, omdat er veel regels waren vanuit de BBC over hoe de mensen aangenomen moesten worden en bij de lokale nieuwspartners waren ook weer bepaalde regels. En We wilden ook graag goed opgeleide journalisten. Senior-journalisten met minimaal twee jaar werkervaring. Maar dat soort journalisten ziet niet gewoon te wachten totdat ze een baan krijgen aangeboden. De afgelopen jaren is er alleen maar sprake geweest van teruggang in de journalistiek, dus veel journalisten zijn naar andere professies overstapt. We hebben bewust niet voor trainees gekozen, want we wilden een bepaald kwalitatief level leveren aan al die verschillende media die onze verhalen afnemen. Dus we hadden serieus een probleem om geschikte journalisten te vinden. Het is ook niet zo dat we heel veel journalisten hebben afgewezen. En die zoektocht duurt nog steeds voort. Want ook journalisten die we een aantal jaar geleden hebben aangenomen en die het goed doen, gaan weer door naar nieuwe werkplekken. Dus die gaten moeten we ook weer opvullen.

6. Wat is het gemiddelde opleidingsniveau van jullie lokale journalisten?

De meesten hebben een universitaire opleiding. En ook hebben de meesten een *National Qualification in Journalism (NQJ)*. Dat is een opleiding van twee jaar. En na twee jaar krijg je een keurmerk dat je een journalist bent. De meeste website- en krantenjournalisten hebben die kwalificatie.

7. In de evaluatie zag ik dat er een redelijk laag gebruikspercentage was van lokale verhalen die door lokale partners zijn geproduceerd en die vervolgens door de BBC werden overgenomen. Hoe komt dit?

Het was nog niet een echte evaluatie. Het waren cijfers van een *county*. En wat is een goed gebruikspercentage. Ik ben tevreden als het gebruikt wordt. Veel lokale onderwerpen lenen zich niet voor nationale verhalen. En we willen ook niet de verhalen van lokale partners overnemen. Omdat wij geen competitie met ze willen. We willen ander nieuws blijven brengen, want als BBC hebben we een andere manier van verhalen vertellen. En ook een nieuwsgebruiker haalt zijn nieuws van verschillende kanalen. Ik lees bijvoorbeeld de krant, kijk televisie en lees nieuws op de websites. Ieder nieuwsmedium heeft een overzicht van zijn gebruikers. En ik word bij iedere groep opnieuw meegeteld. Maar als je kijkt naar het gebruik, moet je je daar dus ook bewust van zijn. Dus als er een gebruikspercentage is van tien, twintig procent, ben ik heel tevreden. Maar ik wacht nog op de data van de evaluatie. Die evaluatie komt uit in de herfst.

8. De BBC investeert ongeveer 8 miljoen pond. Als je kijkt naar het totale BBC-budget is dat maar een heel klein percentage. Is het geld wat nu voor jullie beschikbaar is genoeg?

Het budget van de BBC is inderdaad enorm, maar we hebben ook heel veel taken. Op nationaal, regionaal en lokaal niveau. Dat is in bijvoorbeeld Nederland anders. Jullie hebben verschillende organisaties voor nationaal, regionaal en lokaal niveau. Wat we nu krijgen is genoeg om de LNP gaande te houden en om impact te blijven hebben. Dit bedrag is ook goed te verantwoorden naar de *license-fee*-betaler. Zonder dat je jezelf enorm moet verdedigen voor dit bedrag kan je toch impact hebben door echt wat te veranderen in de lokale nieuwsmarkt. En je krijgt geen vragen van mensen, waarom is het nodig dat we hier zoveel geld in stoppen. Ik zou heel verbaasd zijn als dit bedrag nog verhoogd gaat worden.

9. Zou je dingen anders aangepakt hebben aan het begin van het project met de kennis die je nu hebt?

Jawel, maar dat ga ik niet met mensen delen. Er zijn altijd dingen die je anders zou doen. Achteraf had ik meer tijd willen hebben om met mensen te zitten en te praten en om ze mee te krijgen met de plannen die we hadden. Het partnership gaat om mensen en mensen zijn geen machines. Ik heb lange tijd de LNP als een project gezien en ik als projectmanager. Maar er komen emoties kijken bij de keuzes die gemaakt worden. En daarvoor heb je tijd nodig om met mensen te gaan zitten en uit te leggen waarom je bepaalde keuzes maakt. Want mensen meekrijgen is echt uitdagend. Laatst waren hier drie mensen uit Nieuw-Zeeland. Zij hebben praktisch gezien een kopie van wat wij hier doen opgezet in Nieuw-Zeeland, *the Local Democracy Reporting Service*. Maar zij werkten al samen als dagbladen, televisie, radio en internet. Dus zij stonden al ver op ons voor toen wij begonnen. In vijf maanden was het project van de grond. Zij hadden een heel andere beginpositie. Bij ons heeft het heel lang geduurd voordat we echt met elkaar besloten hadden dat we wilden samenwerken. Want journalisten zijn competitief, ze willen als eerste het nieuws hebben en willen niet de tweede zijn. Nieuws delen met andere journalisten voelt ook heel raar. En dat heeft heel veel tijd gekost voordat mensen zagen dat het meerwaarde heeft om samen te werken. En tijdens dat proces kwamen er dus veel emoties boven bij journalisten. En daar heb je dus tijd voor nodig om ruimte te geven aan al die emoties. Een mooi indirect gevolg vind ik iets wat afgelopen week gebeurde. Dat moet je maar opzoeken ‘#PUTN’, dat staat voor *power up the north*. De kranten daar, allemaal partners van ons, hebben afgelopen week allemaal geopend met dezelfde voorpagina over de economische situatie in het noorden. Ik geloof niet dat dat gebeurd was voor de LNP. Want nieuwsmedia kennen elkaar nu, ze

hebben contact en overleg. En ze hadden mij voor dit project ook niet nodig als tussenpersoon, ik ben er niet bij betrokken geweest. De BBC had er dus niets mee te maken. Maar dat vind ik een mooi indirect gevolg. En de relatie tussen de BBC en lokale nieuwsmedia is ook echt verbeterd. Ik kan hen zo bellen en ze bellen mij ook. We zijn nu veel verder dan hoe we begonnen.

10. Zou de LNP in Nederland kunnen werken?

Dat weet ik niet, want daarvoor ken ik jullie nieuwsmarkt niet voldoende. Wat ik in Utrecht hoorde was dat er nog niet genoeg vertrouwen is tussen de verschillende mediaorganisaties. Eerst moet dat vertrouwen er zijn. Dan kan er pas sprake zijn van samenwerking. Er moet eerst besloten worden dat je wil samenwerken om de lokale nieuwsmarkt te verbeteren. En pas als je dat besloten hebt, kun je gaan kijken naar de manier waarop je dat wil aanpakken. En dat wordt dan waarschijnlijk iets waar in Nederland echt behoefte aan heeft. Ik denk dat er dan best wat punten uit ons model kunnen worden overgenomen. Maar het wordt wel iets typisch-Nederlands. Maar dat vertrouwen zal zeker een keer komen, als de problemen groter worden. Misschien waren die problemen in Engeland al groter en voelden wij eerder de noodzaak om echt iets te doen. Maar wij kregen ook het verwijt dat we te weinig deden als BBC, dus externe factoren hielpen ook mee. Misschien waren wij anders ook nog niet zo ver.

11. Wat ik veel hoorde bij interviews als kritiekpunt, was dat publiek geld naar de winst van commerciële nieuwsorganisaties gaat. Was dat bij jullie ook een punt van kritiek? En zo ja, hoe reageerden jullie daarop?

Ja, dat was ook een probleem in Engeland. Heel veel mensen zeiden: ‘Dit willen we niet, want publiek geld gaat naar commerciële nieuwsorganisaties’. Maar dat vind ik geen terechte kritiek. Er gaat wel vaker winst naar commerciële organisaties. Als we bijvoorbeeld een documentaire serie maken, doen we dit vaak genoeg met partijen van buiten en die zijn dan commercieel. En die maken inderdaad winst. Maar als kijker zie je dat verschil niet. Bij de LNP werken we ook samen met commerciële partijen. Maar het grootste deel van de lokale nieuwsmarkt is commercieel. Dus het zou heel gek zijn als we hadden gezegd dat zij niet mee mochten doen. Dan hadden we praktisch alleen in een kamer gezeten. En ook hebben we precies berekend hoeveel lokale partners ongeveer nodig zouden hebben om een journalist in dienst te kunnen nemen. We hebben het maandloon keer anderhalf gedaan. Daarmee worden bijvoorbeeld de huur van de ruimte, de computer en de reiskosten betaald. De partners maken er geen winst op dat ze een journalist in dienst nemen. Dat hebben we ook duidelijk gecommuniceerd en alsnog wilden ze de journalist. De verhalen die de journalisten vervolgens publiceren kunnen wel weer winst opleveren, maar dit is logisch. Andere partijen die het verhaal overnemen kunnen er vervolgens ook weer winst uit halen. Ook van politici kregen we de kritiek. En sommigen leveren nog steeds die kritiek. Maar die willen niet echt luisteren en samenwerken.

12. Wat zou je als advies willen geven aan Nederlandse beleidsmakers die onderzoeken of dit model in Nederland ingevoerd kan worden?

Op de terugweg vanuit Utrecht reisde ik samen met Guido van Nispen. Hij werkt voor de Nederlandse overheid. En ze zijn er al mee bezig. Maar hij zei niet veel, wat heel slim van hem is. Maar ik heb het vage gevoel dat er wel iets aanstaande is. En bij het congres hoorde ik positieve reacties en partijen die serieus geïnteresseerd waren. Maar de grote vraag is: Wie gaat het betalen?

13. Want heeft de overheid jullie de opdracht gegeven om dit project op te zetten of hebben jullie dat zelf besloten?

De overheid zei dat ze dat wilde, ze zouden het mooi vinden als we het opnamen in onze *charter*. Die wordt voor tien, elf jaar vastgezet en daarin wordt ons beleid uiteengezet. Ze zeiden dat ze het fijn zouden vinden als we meer samen zouden gaan werken met lokale media. Wij waren in november 2015 al begonnen met het opzetten van de LNP en volop bezig met het opstellen van de rapporten en

dergelijke om het plan goedgekeurd te krijgen. Het *charter* verscheen op 1 januari 2017. Dus daarin moest het opgenomen worden. Dat vonden wij prima, want wij wilden precies hetzelfde, meer samenwerking met lokale media. Maar de overheid heeft in principe niets te zeggen over ons, ze gaven hun 'zegen', maar die hoeven wij niet te hebben. We zijn een onafhankelijke organisatie. De BBC is geen overheidsorganisatie. We krijgen ons geld niet door belasting, maar door een *license fee* die iedereen met een aansluiting moet betalen. Als mensen dat niet doen, kunnen we ze voor de rechter slepen. Ik begreep dat in Nederland een aantal jaar geleden dit is teruggedraaid en dat de nieuwsorganisaties nu afhankelijk zijn van het geld van de overheid. Maar ik zou nooit voor een BBC willen werken die afhankelijk is van de overheid. Maar dat is iets wat veel journalisten delen denk ik. Dus wij hebben de LNP opgezet en de overheid heeft ons daar geen goedkeuring voor gegeven, maar ze vonden het wel een goed idee.